

Ghid de recomandări privind normele BiMo

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

BILINGUALISM IN
MONOLINGUAL CONTEXTS

CAPITOL 1. INTRODUCERE ÎN BILINGV ȘI EDUCAȚIA BILINGVĂ

RUBÉN CHACÓN-BELTRÁN, INMACULADA SENRA-SILVA, DIEGO ARDURA-MARTÍNEZ

UNED
MADRID, SPANIA

ABSTRACT

Acest capitol introductiv începe prin a aborda definiția bilingvismului, având în vedere că este un concept larg și greu de acoperit datorită repercusiunilor pe care le are în funcție de punctul de vedere adoptat în definiția sa. Astfel, acest capitol începe prin a face cititorul conștient de particularitățile și nuanțele pe care le presupune bilingvismul. Apoi sunt descrise două criterii determinante în definirea și clasificarea bilingvismului legate de vârstă, adică dacă este vorba de bilingvism precoce sau tardiv. În cele din urmă, prima secțiune se încheie prin a raporta bilingvismul la un aspect care îi este intrinsec, cum ar fi cogniția.

A doua parte a acestui capitol se concentrează pe dezvoltarea unor probleme legate de educația bilingvă, ca element legat inevitabil de bilingvism și dezvoltarea acestuia, mai ales dacă aceasta se datorează prezenței mai multor limbi în contexte educaționale. Unele avantaje ale educației bilingve sunt analizate aici, indiferent de context, și sunt subliniate unele posibile dezavantaje care au fost evidențiate de unele cercetări. Avantajele depășesc posibilele dezavantaje pe care educația bilingvă le poate aduce indivizilor pentru care capacitatea de a funcționa într-o lume globalizată cu stăpânirea mai multor limbi este un avantaj excepțional.

Acest capitol se încheie prin prezentarea unor date legate de experiențele recente în educația bilingvă ca mecanism de dezvoltare a bilingvismului social. În special, se evidențiază un punct în experiența canadiană care a fost lansată cu mai bine de 50 de ani în urmă și care la acea vreme era foarte inovatoare și riguroasă în implementarea sa. În continuare, trecem la analiza situației politicii și planificării lingvistice în Uniunea Europeană ca context cel mai imediat care ne preocupă în acest proiect de cercetare și inovare. Sunt prezentate aici liniile directe elaborate de Uniunea Europeană pentru a dirija politicile lingvistice ca mecanism de integrare socială și comunicare interculturală pe un continent format din societăți foarte diverse și cu o bogăție lingvistică considerabilă.

1. CE ESTE BILINGVISMUL?

În lume sunt folosite aproximativ 7.000 de limbi și, deși pot fi găsite multe exemple de societăți monolingve, numărul de vorbitori care cunosc și folosesc mai multe limbi pentru comunicarea de zi cu zi depășește cu ușurință numărul vorbitorilor monolingvi. În multe părți ale lumii, mai mult de o limbă este folosită în mod regulat din cauza unor factori precum contextul social, contextul socioeconomic, situațiile de migrație,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

cuplurile interculturale etc. În prezent, bilingvismul nu se limitează doar la țări sau zone geografice care au fost considerate în mod tradițional bilingve, țări precum Canada sau Elveția, dar sunt prezente în toate părțile lumii într-un fel sau altul. Astfel, folosirea unei limbi în mediul familial și a altei în mediul profesional nu este deloc neobișnuită pe alocuri. Și, în plus, a doua limbă nu trebuie să fi fost învățată în contexte formale, ci poate să fi fost pur și simplu dobândită prin expunere naturală și, drept consecință, alternanța în utilizarea uneia și a celeilalte limbi poate fi inconștientă. Din partea individului, în funcție de situație sau de interlocutor.

Definiția a ceea ce înseamnă „a fi bilingv” nu este simplă, deoarece pot exista multe grade de bilingvism bazate pe factori precum competența, fluența și frecvența de utilizare a limbilor în contextele lor. Bilingvismul poate varia de la o capacitate de a folosi o limbă în mod funcțional doar în anumite situații și cu interlocutori specifici, până la un bilingvism mai mult sau mai puțin echilibrat în care individul este capabil să comunice cu pricepere într-o serie de situații posibile în ambele limbi. În orice caz, este dificil să ne referim la bilingvism în termeni absoluți ca ceva ce cineva este sau nu este, are sau nu are. Mai degrabă, s-ar putea vorbi de grade de bilingvism ca de ceva progresiv.

Pentru a defini caracteristicile bilingvismului trebuie luați în considerare câțiva factori:

a) Cum au fost dobândite limbile, în mod natural prin expunerea timpurie sau învățate prin instruire explicită, poate într-o clasă, ca a doua limbă sau ca limbă străină. Modul în care limba a fost dobândită sau învățată va determina gradul de competență finală în funcție de vârsta individului și de timpul sau modul de expunere la limbă.

b) Abilitățile în fiecare dintre limbi pot varia. Este foarte obișnuit să aveți abilități diferite într-o limbă și alta în legătură cu cititul sau scrisul. Din nou, modul în care fiecare limbă a fost dobândită sau învățată va determina gradul de competență și fluență în fiecare dintre ele. Cu alte cuvinte, cineva își poate dezvolta abilitățile orale într-o limbă într-un mod complet fluent prin expunerea orală la limbă, fără ca acest lucru să implice că știe să citească sau să scrie. Deși pare evident, este posibil să fii un vorbitor perfect fluent într-o limbă fără a fi alfabetizat în acea limbă. În ceea ce privește abilitățile receptive (înțelegerea unei limbi oral sau scris), ele sunt întotdeauna mai ușor de dobândit decât abilitățile productive (vorbit sau scris). Astfel, este obișnuit ca cineva care învață o limbă într-un mediu de clasă să aibă mai multe dificultăți de a vorbi sau de a scrie decât de a citi sau de a înțelege oral.

c) Persoanele bilingve preferă în general să folosească o limbă sau alta în anumite contexte sau pentru anumite funcții comunicative. Acest lucru poate dezvălui că competența și fluența lor în fiecare limbă pot fi diferite în funcție de activitatea desfășurată (participarea la conversația de zi cu zi la locul de muncă, citirea ziarului sau comunicarea în supermarket) sau pur și simplu poate fi mai confortabil sau mai natural pentru ei să faceți acest lucru într-o limbă în loc de alta (număr, blestem, vis). Cel mai frecvent lucru este că o limbă este dominantă față de cealaltă, adică ambele nu sunt folosite cu aceeași ușurință sau în aceleași situații, iar acest lucru nu este ceva fix la individ, ci se poate schimba și în timp.

d) Contextul determină și utilizarea unei limbi sau a alteia. Astfel, persoanele bilingve pot schimba limbile în funcție de (a) loc, dacă se află acasă, la birou, la școală, la supermarket, la un bar etc.; (b)

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

relația dintre interlocutori, dacă este un mediu familial, prieteni, vecini, la medic etc.; (c) subiectul conversației, dacă este o ceartă în familie, se discută vremea sau dacă un prieten este felicitat. O persoană poate folosi în mod regulat diferite limbi în diferite situații și contexte, de exemplu, una într-un mediu familial și alta la școală.

e) Este obișnuit ca dezvoltarea bilingvă a unui individ să conducă la dezvoltarea biculturală sau multiculturală, adică atitudinile, sentimentele și cunoștințele legate de ambele culturi sau limbi sunt dezvoltate, de exemplu, pentru a se comporta sau a comunica corespunzător în ambele limbi, deoarece regulile de comunicare poate fi diferită în fiecare limbă. De asemenea, este posibil să existe o dezvoltare bilingvă, dar acel proces de adaptare culturală nu a avut loc și individul rămâne într-o singură cultură și folosirea limbii are doar un caracter funcțional.

Având în vedere cele de mai sus, pot apărea următoarele îndoieli rezonabile:

- a) În ce măsură o persoană bilingvă trebuie să fie capabilă să utilizeze fluent ambele limbi pentru a fi considerată bilingvă?
- b) O persoană bilingvă ar trebui să aibă o stăpânire similară (echilibrată) a ambelor limbi pentru a fi considerată bilingvă?
- c) O persoană bilingvă ar trebui să aibă un domeniu similar în toate abilitățile și domeniile, cum ar fi exprimarea orală, cititul și scrisul, pentru a fi considerată bilingvă?

Răspunsul la aceste întrebări nu este ușor, dar punctul nostru de plecare este că bilingvismul nu este înțeles în termeni absoluți, cineva este bilingv fără a avea competențe echivalente în ambele limbi. Astfel, nu ar trebui să considerăm că un individ bilingv este suma a doi indivizi monolingvi cu același domeniu în ambele limbi, nu este unirea a doi vorbitori nativi.

Este obișnuit, și normal, să existe un dezechilibru în utilizarea fiecărei limbi (bilingvismul echilibrat în toate domeniile de comunicare este ceva ce apare rar deoarece depinde de mulți factori legați de utilizarea fiecărei limbi). Și o altă problemă foarte importantă este că abonamentul la bilingvism este ceva personal și depinde de fiecare persoană. Deși, din punct de vedere tehnic, o persoană bilingvă este o persoană care cunoaște două limbi, în cele din urmă individul este cel care se va defini bilingv pe baza aptitudinilor sale, a experienței sale și a propriei dorințe.

Pentru a înțelege implicațiile bilingvismului și pentru a descompune ipotezele larg răspândite despre dacă sau nu sau cum să deveniți bilingv, este necesar să înțelegem diferența dintre bilingvismul timpuriu, din copilărie, și bilingvismul târziu, după copilărie. adolescent. O situație comună de parenting bilingvă este atunci când există cupluri mixte în care fiecare părinte vorbește o limbă diferită de cea a copilului. Acest mod de a proceda este cunoscut sub numele de OPOL (One Parent One Language) iar copilul dobândește ambele limbi simultan, fiecare provenind de la un părinte, deși este posibil ca cu un grad diferit de dezvoltare lingvistică. În alte situații, este posibil să apară și bilingvismul secvențial, adică atunci când ambii părinți

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

vorbesc aceeași limbă copilului și copilul are contact cu cealaltă limbă mai târziu când merg la școală, pe la trei, de exemplu, în situații de migrație.

1.1. Bilingvism timpuriu (în copilărie)

Uneori, părinții pot crede că dobândirea a două limbi în același timp poate fi dăunătoare dezvoltării lingvistice a bebelușului. Nimic nu este mai departe de realitate; bebelușii sunt pregătiți să dobândească și să diferențieze ambele limbi încă de la naștere. Bilingvismul din prima copilărie este ceva normal și firesc și s-a demonstrat că aduce beneficii dezvoltării cognitive a copilului, printre multe alte câștiguri precum: dezvoltarea abilităților de comunicare, ușurința de a învăța alte limbi străine, creșterea abilităților de sine. stima, oportunități îmbunătățite de angajare etc.

1.2. Bilingvism târziu (după copilărie)

Bilingvismul poate fi realizat, de asemenea, secvențial cu însușirea unei a doua limbi la adolescență sau la vârsta adultă. Această achiziție poate avea loc în contexte informale, de exemplu, pe stradă, în timpul șederii în țări sau medii în care se vorbește limba în cauză, prin expunerea la televizor, internet etc., sau în contexte formale, la școală sau dirijat. cursuri de învățare a limbilor străine etc. Nu există formule unice pentru a deveni competent într-o a doua limbă. Cu toate acestea, dobândirea limbii în contexte formale lipsește adesea mecanismele care să încurajeze și să dezvolte comunicarea orală și scrisă, care este de fapt scopul final și marele avantaj al bilingvismului. În timp ce în copilărie achiziția bilingvă este complet inconștientă, în cazul însușirii unei a doua limbi atunci când are loc în contextul clasei, la adolescenți sau adulți, intenționalitatea joacă un rol mai important. O întrebare larg dezbătută este dacă este mai bine să înveți o limbă în copilărie sau ca adult și dacă este mai productiv să o faci în mod inconștient prin achiziție sau în contexte formale.

Aceasta ne conduce la o altă problemă larg dezbătută, și anume, relația dintre însușirea celei de-a doua limbi și vârstă, atât în ceea ce privește viteza de însușire, cât și realizarea unor obiective precum fluența, lărgimea vocabularului sau absența unui accent străin în pronunție. Există o teorie, cunoscută sub numele de Ipoteza perioadei critice, care spune că copiii mici au avantaje biologice și cognitive pentru învățarea limbilor străine care se pierd odată cu debutul adolescenței. Potrivit acestei teorii, vârsta optimă pentru a învăța o a doua limbă este între 3 și 7 ani. În ciuda faptului că indivizii mai maturi din punct de vedere cognitiv ar trebui să fie mai capabili să învețe limbi străine, deoarece au abilități cognitive și intelectuale superioare pentru a face față unei sarcini la fel de complexă precum învățarea unei alte limbi, adulții întâmpină adesea dificultăți de diferite tipuri în învățarea altor limbi. Unele cercetări arată că succesul în achiziție la o vârstă fragedă influențează în principal aspecte sau abilități specifice precum achiziția fonologiei (pentru a nu avea un accent străin marcat), dar nu este atât de decisiv în dobândirea altor abilități care pot fi abordat mai ușor persoana este deja alfabetizată în prima limbă.

În general, există perioade mai favorabile pentru a atinge o bună stăpânire a limbii străine, precum copilăria și învățământul secundar. În cazul adulților, atingerea competenței bilingve va depinde de intensitate, atitudine, motivație și aptitudini personale.

1.3. Bilingvism și cogniție

În trecut, a existat tendința de a descuraja părinții de la creșterea bilingvă pe motiv că acest lucru ar pune un efort suplimentar asupra copilului și o sarcină asupra creierului acestuia care ar putea duce la confuzie, încetinind procesul de învățare a limbii principale, creând probleme de identitate etc. Dacă luăm în considerare că mai mult de jumătate din populația lumii este bilingvă, aceste temeri nu sunt susținute și nu sunt dovedite științific. Creierul copilului este antrenat să învețe două sau mai multe limbi, simultan sau secvențial, încă din copilărie. Este de așteptat ca procesul de învățare a limbilor străine, precum și viteza cu care limbile sunt dobândite, să fie diferite în funcție de o serie de factori intrinseci și extrinseci. Fără îndoială, vor apărea elemente de diferențiere, de exemplu, alternanța și amestecarea limbilor, dar nimic din ceea ce milioane de oameni nu au făcut înainte ca parte a procesului de îmbogățire pe care îl înseamnă vorbirea mai multor limbi și care este perfect așteptat și natural. În cazul contextelor educaționale, nici nu există motive să credem că un copil sau un adolescent va asimila mai bine sau mai rău conținuturile materiilor predate în limba engleză sau limba străină studiată, singurul factor de condiționare va fi deținerea unui nivel de competență. limbaj conform conținuturilor tratate.

Există multe teorii care analizează bilingvismul în raport cu programa educațională și care, de exemplu, corelează gradul de competență în limba a doua cu atingerea obiectivelor curriculare. Alte teorii fac diferența între tipul de limbaj necesar pentru comunicarea de zi cu zi și tipul de limbaj academic necesar pentru comunicarea în clasă. În orice caz, pare să existe un consens că dezvoltarea competenței orale este anterioară dezvoltării alfabetizării, care este necesară pentru succesul academic. Și, cu sprijinul potrivit și prezentarea progresivă, gradată a limbajului și a conținutului, elevii pot parcurge un drum lung în dezvoltarea lor lingvistică și intelectuală fără dificultate.

În ceea ce privește reprezentarea limbilor în creier, în ciuda faptului că au fost efectuate studii care explorează activitatea cerebrală a persoanelor monolingve și bilingve, densitatea materiei cenușii a fost analizată comparând indivizi care a) sunt monolingvi, (b) sunt bilingvi. de la o vârstă fragedă și (c) sunt bilingve de la o vârstă târzie și au fost efectuate și multe alte studii care investighează reprezentarea limbilor în creier, nu s-au ajuns la rezultate concludente cu privire la organizarea creierului limbilor la persoanele bilingve. Cele mai recente progrese tehnologice permit studiul imaginilor neuronale care vor ajuta la înțelegerea creierului multilingv. Se fac deja studii longitudinale care corelează imaginile neuronale cu informații comportamentale, în speță competența lingvistică, prin modele statistice complexe.

Pe de altă parte, unele studii recente din perspectiva neurologiei sugerează că activitatea cerebrală care are loc în creierul bilingv poate opri declinul funcțiilor cognitive la bătrânețe, mai exact poate întârzia dezvoltarea unor boli precum demența și Alzheimer.

2. CATEVA NUANTE DESPRE EDUCAȚIA BILINGVĂ

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Educația bilingvă presupune o serie de acțiuni și decizii politice, economice, sociale, culturale și pedagogice. Din acest motiv, educația bilingvă presupune implementarea unei politici lingvistice specifice, precum și aplicarea acesteia într-o practică didactică la clasă. Politicile lingvistice sunt, de asemenea, preocupate de planificarea dezvoltării și conservării limbilor la nivel național sau regional, de exemplu cu scopul de a menține dezvoltarea limbilor și de a integra grupurile minoritare pentru a promova înțelegerea interculturală. Un alt aspect al educației bilingve încearcă să realizeze dezvoltarea lingvistică într-o a doua sau a treia limbă, care poate fi limbi străine, cu scopul de a favoriza relațiile internaționale și interculturale ale cetățenilor săi, de a le îmbunătăți oportunitățile de angajare și de a îmbogăți economia și deschiderea societății pe un Scala globala. Pe scurt, promovarea limbilor și utilizarea lor poate fi ghidată de stimulente și politici lingvistice într-o direcție sau alta, ceea ce face ca educația bilingvă și reprezentanții politici să fie responsabili pentru deciziile care afectează învățarea limbilor străine actori cheie pentru dezvoltarea țărilor, culturilor și personalului. identității. Acest tip de acțiune poate favoriza probleme la fel de diverse precum înțelegerea dintre minoritățile lingvistice, economia țării sau formarea viitorilor ei profesioniști. Luarea deciziilor de acest tip, sau absența acestora, poate determina dispariția unei limbi, preponderența unei limbi asupra alteia sau dezvoltarea unor societăți bilingve și biculturale.

În ultimii ani, a existat o reapariție a tendinței de a considera educația bilingvă ca fiind foarte benefică pentru toți. Acest lucru se datorează, cel puțin parțial, renașterii identităților culturale și a limbilor minoritare ale acestora, dar și procesului de globalizare care ne face mai conștienți de necesitatea de a stăpâni alte limbi, în special generațiile tinere. În Uniunea Europeană, există o tendință încurajată de politicile guvernamentale ale țărilor membre de a promova o societate multilingvă și multiculturală.

În ultimul timp a existat o tendință generală de a percepe educația bilingvă ca o situație extrem de avantajoasă în diferite domenii. Acest lucru se datorează, cel puțin parțial, unei renașteri a identităților culturale, cu întărirea și renașterea ulterioară a limbilor minoritare asociate minorităților. Pe de altă parte, procesul de globalizare pe care îl trăim în mare parte datorită dezvoltării noilor tehnologii, promovează ca noile generații să aibă competențe lingvistice în mai mult de o limbă. Cunoașterea unei limbi internaționale, precum engleza, a devenit practic o necesitate în mediul european unde tendința generală, încurajată de politicile guvernamentale, este de a dezvolta o societate multilingvă și multiculturală. În acest sens, Baker Jones (1998) evidențiază câteva avantaje ale educației bilingve în societățile moderne din care pot fi extrase următoarele linii directoare aplicabile contextelor în care limba este învățată ca instrument de comunicare interculturală și internațională:

1. Educația bilingvă poate implica o dezvoltare lingvistică deplină în mai mult de o limbă, ceea ce va permite copiilor să se angajeze în situații de comunicare mai largi, precum și să poată comunica cu diferite grupuri culturale, diferite zone geografice și chiar cu diferite generații.
2. Educația bilingvă promovează în rândul copiilor o mai bună înțelegere a culturilor pe care le reprezintă fiecare limbă. De asemenea, ajută la prevenirea creării stereotipurilor asociate cu grupurile sociale sau culturale și promovează o viziune mai largă asupra a ceea ce sunt alte culturi și societăți.
3. Educația bilingvă duce adesea la alfabetizarea în ambele limbi, adică capacitatea de a citi și scrie în mai multe limbi. În acest fel, sunt sporite posibilitățile de a se bucura, de exemplu, de literatură în

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

fiecare limbă și sunt extinse posibilitățile de înțelegere a culturii și tradițiilor celuilalt, a unui alt mod de a vedea lumea.

4. Abilitatea de a vorbi și de a scrie două limbi aduce beneficii cognitive. Copiii sunt adesea mai creativi și conștienți de relațiile interpersonale și uneori acest lucru se manifestă prin comutarea de cod, adică în folosirea unei limbi sau alteia în funcție de context sau de interlocutor.

5. Educația bilingvă poate crește stima de sine a copiilor, mai ales în cazurile în care limba vorbită acasă nu este limba dominantă în mediul social, ci este limba mediului școlar. În general, folosirea unei limbi în diferite contexte va contribui la utilizarea sa firească și frecventă de către copii.

6. Învățământul bilingv presupune avantaje economice deoarece facilitează posibilitățile de obținere a unui loc de muncă în sectorul public sau privat, și la nivel local, național sau internațional.

Pe lângă avantajele descrise mai sus, trebuie avut în vedere și faptul că cercetările recente au identificat unele dezavantaje în educația bilingvă, cum ar fi următoarele:

1. Educația bilingvă nu garantează o școlarizare eficientă, deși uneori este asociată cu succesul academic și este adesea tipul de educație preferat de clasele sociale mijlocii superioare din societățile occidentale și este uneori asociat cu o formație elitistă.

2. Registrele lingvistice folosite în învățământul formal nu corespund neapărat registrului lingvistic necesar în afara clasei, adică tipul de limbaj academic folosit în mediul școlar nu corespunde adesea cu utilizarea colocvială pe care elevii unui limbaj bilingv. programul didactic poate fi găsit în afara sălii de clasă.

3. Abilitățile productive pot să nu fie pe deplin dezvoltate dacă pregătirea lingvistică nu este prezentă în afara școlii. Acesta este unul dintre cele mai evidente rezultate care pot fi extrase din experiența programelor de educație bilingvă din Canada. În situații ideale, elevii par să dezvolte o bună stăpânire a limbii în termeni receptivi (comprehensiunea auditivă și înțelegerea cititului), dar este mult mai complicat să se ajungă la un grad optim de competență în abilitățile productive (exprimarea orală și exprimarea scrisă).

3. ISTORIA RECENTĂ A EDUCAȚIEI BILINGVE

3.1. Experiența canadiană.

În 1982, Canada a devenit o țară bilingvă constituțional, iar bilingvismul continuă să fie o problemă socio-politică în această țară și astăzi. Prin această Constituție recentă, drepturile limbii engleze în Quebec au fost protejate la fel de mult ca și drepturile limbii franceze în afara Quebecului. Cu toate acestea, drepturile

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

franceze au fost revocate în noua provincie Manitoba, iar populația vorbitoare de limbă franceză a fost limitată în provincia Quebec, care este guvernată de Montreal, vorbitor de limbă engleză. Această situație particulară a dat naștere unor tensiuni sociale și politice frecvente în acea parte a Canadei și, deloc surprinzător, limba este percepută ca un semn de identitate și moștenire culturală care unește membrii comunității francofone, care reprezintă aproximativ 30% din totalul canadianului. populație, majoritatea lor (aproximativ 80%) locuind în Quebec. Bilingvismul în cele două limbi oficiale se găsește în principal la populația francofonă din estul țării, așa cum este cazul în Montreal, Sherbrooke și Ottawa.

Prin Actul Constituțional din 1982, guvernul central canadian și-a asumat sarcina de a proteja drepturile franceze în întreaga țară, în timp ce administrația locală a provinciei Quebec a luat măsuri împotriva folosirii limbii engleze în provincie pe motiv că bilingvismul în Quebec era conducând la monolingvismul în limba engleză. Astăzi, acțiunile întreprinse pentru a restricționa utilizarea limbii engleze în Quebec au fost inversate și unele legi din Manitoba care refuzau drepturile francofonului au fost modificate, dar diviziunea franco-engleză și dezbateră continuă.

În afară de această dispută istorică între cele două limbi oficiale, trebuie să se țină cont de faptul că Canada are unele minorități aborigene cu propriile limbi indigene și că Canada este o țară de imigranți și că, mai ales în orașele mari, există un număr de persoane care au ca limbă maternă spaniolă, italiană, germană, portugheză etc. Canada rămâne un punct critic în ceea ce privește situația sociolingvistică și socio-politică și situația este tensionată deoarece disputa franco-engleză a devenit teritorială, în ciuda eforturilor guvernamentale continue. Cu toate acestea, se desfășoară acțiuni de planificare lingvistică pentru a ajuta la rezolvarea problemei. Mai jos sunt câteva exemple de programe de educație bilingvă care au ca scop dezvoltarea unei societăți bilingve și biculturale în Canada.

Imersiunea în franceză a început în urmă cu mai bine de 55 de ani, în 1965, cu un experiment la St. Lambert School, Montreal, unde un grup de părinți vorbitori de engleză a determinat districtul școlar să înceapă un program de imersiune bilingvă cu copiii lor la grădiniță (franceză ca a doua limbă). În acel moment, le-a devenit clar că comunitatea vorbitoare de limba engleză trebuia să dobândească o înaltă stăpânire a limbii franceze pentru a-și depăși statutul de limbă minoritară în Quebec și a garanta menținerea lor socială și economică în provincie. Acest program inițial a fost destul de extrem, deoarece copiii monolingvi vorbitori de engleză au primit instruire în limba franceză încă din prima zi de grădiniță și mai târziu, în clasa a doua, au început să-și dezvolte abilitățile de alfabetizare în limba maternă.

Imersiunea în franceză este un termen general folosit pentru a se referi la acest tip de instruire bazată pe conținut, în care limba franceză este folosită ca mijloc de comunicare în clasă și în care elevii sunt predați, prin urmare, în a doua limbă, cu scopul de a dobândi un nivel înalt de competență în abilități de vorbire, ascultare, citire și scriere. Cu toate acestea, nu toate programele sunt la fel și se pot întâlni trei tipuri de imersiune în ceea ce privește vârsta de începere: (a) imersiunea timpurie, care se oferă încă din primii ani de școlarizare (creșă, clasa 1 sau 2) și reprezintă cea mai frecventă tip de imersiune; (b) imersiune amânată sau intermediară, oferită în școlarizarea ulterioară începând din clasa a IV-a și (c) imersiune târzie care începe în clasele a 6-a, a 7-a sau mai târziu. Imersiunea poate fi și totală – implică predarea tuturor disciplinelor în a doua limbă – sau parțială – necesită predarea celei de-a doua limbi în jumătatea zilei de școală.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Aceste programe de imersiune în limba franceză nu au găsit un omolog echivalent în imersiunea engleză în Canada, deoarece comunitățile vorbitoare de franceză nu oferă o paralelă exactă cu vorbitorii lor de limba maternă franceză, în ciuda popularității și succesului acestor programe.

Swain și Johnson (1997: 6) subliniază câteva caracteristici cheie ale programelor prototipice de imersiune. Ele indică faptul că următoarele caracteristici nu pot fi înțelese ca tot sau nimic, ci ca parte a unui continuum. Ei adaugă că, pentru ca un program bilingv să fie etichetat „imersiune”, acesta trebuie să găzduiască cât mai mult posibil fiecare dintre aceste caracteristici:

- a) L2 (a doua limbă) este folosită ca mijloc de predare, pe lângă faptul că este predată formal și numai ca materie. Logica metodologică de bază este cea a abordării comunicative care propune creșterea inputului comprehensibil.
- b) Curriculum-ul de imersiune este analog cu cel utilizat cu studenții care nu sunt incluși într-un program de imersiune. În acest fel, se garantează că elevii de imersiune obțin aceleași conținuturi, iar singura variabilă este utilizarea L2 ca mijloc de instruire.
- c) L1 (prima limbă) este susținută în mod clar ca o componentă esențială a curriculumului, uneori ca disciplină și alteori ca mijloc de instruire.
- d) „Bilingvismul aditiv” este obiectivul principal al programului. Acest principiu implică faptul că, la sfârșitul programului, competența L1 a studenților ar trebui să fie comparabilă cu cea a celor care au studiat până la L1, adică competența L2 nu ar trebui atinsă în detrimentul L1.
- e) Expunerea la L2 este, în general, limitată la mediul de clasă, cel puțin în unele programe de imersiune, cum ar fi cele din Canada, unde părinții sau prietenii nu folosesc limba de predare. Evident, acest lucru constituie un dezavantaj pentru elevi.
- f) Toți studenții intră în program cu niveluri similare de competență L2. Un anumit grad de omogenitate în acest sens facilitează adoptarea unui curriculum și a unei pedagogii care să se potrivească nevoilor majorității studenților.
- g) Profesorii sunt bilingvi în mediul de predare L1 și L2 al elevilor.
- h) Cultura de clasă a unui program de imersiune prototip este cea a comunității locale L1 mai degrabă decât cultura L2, adică în cazul în care acea limbă este folosită ca L1.

3.2. Politica și planificarea lingvistică în Uniunea Europeană

În cadrul Uniunii Europene, se fac eforturi mari pentru a transforma moștenirea bogată a diverselor limbi și culturi din Europa dintr-o barieră în calea comunicării într-o sursă de înțelegere reciprocă. Autoritățile comunitare consideră că o mai bună cunoaștere a limbilor europene moderne va facilita comunicarea și interacțiunea dintre europeni și va promova mobilitatea și înțelegerea reciprocă. În acest caz, scopul politicii

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

și planificării lingvistice europene este de a unifica milioane de vorbitori sub o singură administrație politică și economică și, având în vedere numărul de limbi diferite, pare necesar să se găsească un teren comun pentru interacțiune fără a pierde identitatea culturală și lingvistică a fiecare țară și fiecare comunitate de vorbitori.

Nu este ușor să obținem o imagine exactă a situației lingvistice din Uniunea Europeană, având în vedere gama largă de țări, culturi și sisteme politice implicate. La momentul redactării acestui raport, UE este alcătuită din 27 de țări cu 24 de limbi oficiale diferite (doar 3 sunt considerate limbi de lucru: engleză, franceză și germană) și toate aceste țări includ minorități lingvistice considerabile, fie pentru că au unele teritoriu cu o limbă moștenită sau ca urmare a unei migrații extinse care a făcut loc unei mari comunități de migrant. Doar Portugalia poate fi considerată „oficial” monolingvă, deși conține comunități de vorbire care folosesc o altă limbă decât cea oficială. În toate celelalte țări, există zone în care se învață o limbă diferită ca limbă maternă (în acest moment trebuie remarcat faptul că distincția dintre limbi și dialecte nu este întotdeauna clară și este adesea influențată de nuanțe socio-politice). Această multiplicitate de circumstanțe arată necesitatea dezvoltării unei politici lingvistice comune a UE pentru a promova interrelația dintre diferitele state membre și înțelegerea comună a popoarelor.

În plus, Trimm (1999) menționează că o problemă majoră legată de tema învățării limbilor și a planificării limbilor este lipsa unei unități organizaționale care să fie responsabilă de aceasta. Astfel, diferite legi și organisme publice pot fi implicate în predarea limbilor de stat pentru vorbitorii nativi, pentru copiii proveniți din minorități și în predarea limbilor secundare sau străine.

Liderii politici, conștienți de repercusiunile profunde ale unei politici lingvistice bune sau proaste asupra viitorului pieței comune europene, au stabilit linii directe care încearcă să promoveze utilizarea limbilor internaționale pentru comunicarea interculturală. De asemenea, au întreprins unele acțiuni legate de menținerea limbilor minoritare. Până în prezent, au fost deja întocmite următoarele documente:

- a) Carta europeană a limbilor minoritare sau regionale.
- b) Acordul-cadru al CE pentru protecția minorităților naționale.
- c) Recomandările de la Oslo privind drepturile lingvistice ale minorităților naționale din cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE).
- d) Recomandările de la Haga privind drepturile la educație ale minorităților naționale.

UE a adoptat deja unele măsuri privind predarea și învățarea unei a doua limbi sau a unei limbi străine în statele membre, iar într-o Carte albă publicată în 1995 (Predarea și învățarea: către societatea care învață) se stabilește ca obiectiv general ca fiecare, indiferent de mediul lor educațional, ar trebui să cunoască fluent două limbi pe lângă limba maternă pentru a putea comunica în acele limbi. Cu acest obiectiv, UE a ajuns la un consens puternic cu privire la fundamentele predării limbilor străine și au fost dezvoltate unele programe de schimb de studenți și profesori pentru a încuraja învățarea altor limbi UE, pentru a ajuta la formarea profesorilor, a crește gradul de conștientizare și a promova schimbul cultural între sisteme educaționale diferite. Unele dintre aceste programe sunt Socrates (inclusiv Erasmus, Lingua și Socrates), Leonardo

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

(programe de schimb în domeniul profesional) și Tempus (pentru dezvoltarea sistemelor de învățământ superior).

Cadrul european comun de referință pentru limbi străine este un document care oferă un instrument practic pentru a stabili anumite standarde în etapele succesive de învățare și evaluare a cunoștințelor lingvistice. Scopul său este de a oferi baza pentru stabilirea standardelor comune în cadrul UE la nivel internațional și oferă baza pentru recunoașterea reciprocă a calificărilor lingvistice în cadrul UE și facilitează astfel mobilitatea educațională și a muncii. Cadrul descrie:

- a) Aptitudinile necesare comunicării;
- b) Cunoștințele și aptitudinile aferente;
- c) Situațiile și domeniile de comunicare.

Cadrul european comun de referință pentru limbi străine deschide calea pentru o definiție cuprinzătoare a obiectivelor și metodelor de predare și învățare și, prin urmare, prezintă un interes deosebit pentru managerii politicilor lingvistice, cei responsabili cu proiectarea cursurilor și conținuturilor, autorii de manuale, evaluatorii, profesorii și formatorii de profesori și comunitatea academică în ansamblu.

BIBLIOGRAFIE

- BAKER, C. AND JONES, S. ENCYCLOPEDIA OF BILINGUALISM AND BILINGUAL EDUCATION. CLEVEDON: PHILADELPHIA, PA: MULTILINGUAL MATTERS. 1998.
- CHACÓN-BELTRÁN, R. ENGLISH SOCIOLINGUISTICS. MADRID, UNED, 2021.
- JOHNSON, R. K., AND SWAIN, M. (Eds.). IMMERSION EDUCATION: INTERNATIONAL PERSPECTIVES. CAMBRIDGE: CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS. 1997.
- SWAIN, M. AND JOHNSON, R. K. "IMMERSION EDUCATION: A CATEGORY WITHIN BILINGUAL EDUCATION". IN R. K. JOHNSON Y M. SWAIN (Eds.) 1997, 1-16.
- TRIM, J. L. M. "LANGUAGE EDUCATION POLICY-EUROPE" IN SPOLSKY, B. (Ed.) CONCISES ENCYCLOPEDIA OF EDUCATIONAL LINGUISTICS. AMSTERDAM: ELSEVIER. 1999, 122-127.

CAPITOL 2. PĂRINȚII ÎN CONFRUNTAREA CU BILINGVISMUL ȘI EDUCAȚIA BILINGVĂ INMACULADA SENRA-SILVA, RUBÉN CHACÓN-BELTRÁN AND DIEGO ARDURA-MARTÍNEZ

UNED
MADRID, SPANIA

ABSTRACT

Acest capitol prezintă câteva rezultate obținute în cadrul proiectului BiMo, care a constat în cercetarea practicilor de educație bilingvă din Spania, Italia, România și Lituania. Prima parte se concentrează pe mărturiile și reflecțiile părinților cu copii înscriși în programe bilingve. A fost conceput un chestionar online, tradus în limbile locale și distribuit la 489 de familii pentru a analiza: (a) satisfacția și așteptările părinților cu privire la efectele bilingvismului asupra copilului lor; (b) opiniile familiilor cu privire la bilingvism, educația bilingvă, impactul educației bilingve asupra conținutului și învățării limbilor străine; (c) percepțiile părinților cu privire la expertiza profesorilor și metodologiile de predare și (d) decizia familiilor de a-și înscrie sau nu copilul în programe de educație bilingvă. Unii părinți au fost, de asemenea, intervievați în vederea identificării problemelor pe care le au în legătură cu educația bilingvă.

Rezultatele acestui studiu ar trebui să ajute familiile care se gândesc să își înscrie copilul într-un program bilingv în care a doua limbă nu este vorbită în contextul social imediat.

A doua parte a acestui capitol se concentrează asupra opiniilor unor experți mondiali în bilingvism și educație bilingvă, care au fost intervievați în cadrul proiectului BiMo. Obiectivul principal este de a sparge tendința autorităților și a factorilor de decizie politică de a lua adesea decizii fără a lua în considerare atât experții academici, cât și beneficiarii reali ai acțiunilor lor politice.

1. INTRODUCERE

În ultimii ani a avut loc o răspândire rapidă a programelor bilingve în Europa, dar mai ales în Spania, atât în contexte bilingve, cât și monolingve. Deși programele CLIL au fost dezvoltate pe scară largă, cercetările s-au axat în principal pe performanțele elevilor, stabilind corelații între achiziția de conținuturi și mediul de predare, precum și efectele metodologiei CLIL asupra competenței în limba maternă (în special scrisul) și a rezultatelor la materiile de conținut (cf. Hunt, 2011; Dalton-Puffer 2011).

În general, există puține cercetări care să analizeze preocupările și opiniile familiilor cu privire la programele bilingve. În afară de factorii de decizie în materie de politici lingvistice, alte părți interesate, cum ar fi profesorii, membrii consiliilor școlare (directori, secretari și șefi de studii), părinții, elevii, coordonatorii de programe bilingve etc. pot juca un rol important în dezvoltarea și inovarea programelor bilingve, iar vocile lor ar trebui să fie ascultate.

Părinții trebuie să ia în mod constant decizii cu privire la educația copiilor lor (vârsta la care să înceapă să învețe o a doua limbă, cum să facă acest lucru, ce instituție de învățământ să aleagă etc.) și nu este întotdeauna o decizie în cunoștință de cauză, deoarece părinții pot să nu știe dinainte ce înseamnă cu

adevărat să se înscrie într-un program de educație bilingvă sau la ce să se aștepte. Această situație este deosebit de determinantă în societățile tradițional monolingve, în care părinții sunt susceptibili să ia decizii neinformate cu privire la educația copiilor lor din cauza experienței lor limitate în ceea ce privește bilingvismul/multilingvismul în oricare dintre aspectele sale. Prin urmare, presupunerile lor se bazează adesea pe simple impresii și informații parțiale pe care le-au obținut din mediul lor social imediat sau din mass-media.

Obiectivul proiectului BiMo a fost acela de a obține informații despre opiniile, impresiile și nevoile familiilor din societățile monolingve în care se desfășoară programe de educație bilingvă și de a stabili sinergii cu societățile care au o experiență mai mare în bilingvismul cotidian și în programele de educație bilingvă într-o limbă străină.

2. OPINIILE PĂRINȚILOR CU PRIVIRE LA EDUCAȚIA BILINGVĂ ÎN DIFERITE ȚĂRI: INFORMAȚII BAZATE PE CERCETĂRI DIN PROIECTUL BiMo

În această secțiune vor fi discutate percepțiile, atitudinile și opiniile părinților cu privire la educația bilingvă. Rezultatele prezentate provin din analiza cantitativă și calitativă a datelor colectate prin intermediul unui set de chestionare și interviuri care au avut loc în cele patru țări implicate în proiect.

2.1 ATITUDINEA PĂRINȚILOR FAȚĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV ÎN DIFERITE ȚĂRI

Atitudinile părinților față de educația bilingvă sunt în mare parte pozitive în cele patru țări (a se vedea figura 1). Comparația valorilor medii între țări a arătat că, în România, este mai probabil ca părinții să exprime atitudini pozitive față de educația bilingvă decât în restul țărilor. În plus, educația bilingvă este considerată mai puțin stresantă în România decât în Spania, Italia sau Lituania.

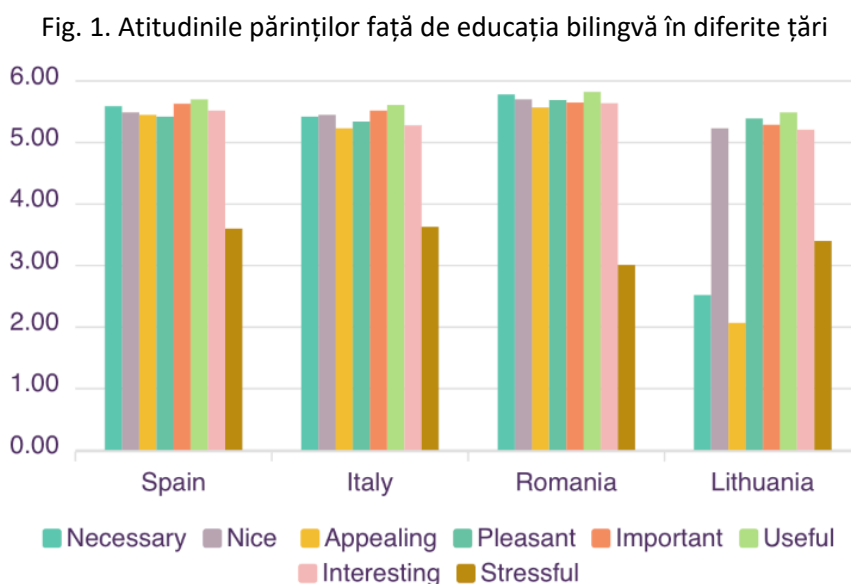

Figura 1 arată că părinții sunt în general mulțumiți de învățământul bilingv. Opiniile lor se bazează în principal pe beneficiile pentru copiii lor, mai degrabă decât pe calitatea predării și învățării. De exemplu, părinții spanioli consideră că acest tip de educație îi ajută pe copiii lor să stăpânească o a doua limbă. Unii părinți spanioli doresc chiar ca această abordare educațională să fie extinsă cât mai mult posibil:

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Sunt foarte mulțumită și mi-aș dori ca ei să aibă mai multe materii în limba străină, pentru că îi ajută să învețe vocabularul specific acestor materii. (părinte spaniol)

În aceeași ordine de idei, o mamă italiană subliniază importanța educației bilingve și faptul că aceasta ar trebui să fie oferită în școlile publice din țara sa:

Sunt mulțumită și, într-adevăr, aș fi fericită dacă mai multe materii ar fi predate într-o a doua limbă. Mă refer la cazul fiicei mele, care în ultimul an școlar a învățat doar fizica în limba engleză. Pentru mine acest lucru trebuia să se întâmple mai devreme, din primul an de liceu, dar, din păcate, nu s-a întâmplat. Sunt din Lucca și am aflat că în orașul meu s-a făcut un experiment de acest tip și, după atâția ani de studiu, această posibilitate a fost în sfârșit implementată la grădiniță. Cu ani în urmă, am apreciat și eu această oportunitate pentru fiica mea înainte de a decide să o înscriu la liceul pe care îl frecventa atunci. Din păcate, această școală este privată și, prin urmare, foarte scumpă. Sunt foarte favorabil acestui lucru și sper că va fi implementat în curând în școlile publice, deoarece astăzi este indispensabil. Nu vă puteți imagina căutarea unui loc de muncă fără cunoașterea limbii engleze, chiar și pentru poziții umile sau de începători. De exemplu, vânzătoarea dintr-un magazin din Florența nu ar fi angajată dacă nu vorbește engleza. Așadar, sunt cunoștințe fundamentale care, după părerea mea, ar trebui introduse încă de la grădiniță și nu la liceu. (părinte italian).

Interesant este faptul că unii părinți lituanieni aduc în discuție nu numai beneficiile stăpânirii unei a doua limbi străine, ci și impactul acesteia asupra conștiinței culturale:

A fi bilingv deschide, în opinia mea, o dublă posibilitate - să cunoști cultura și obiceiurile unei alte țări și să poți comunica. (părinte lituanian)

În cele din urmă, părinții români par a fi cei mai entuziaști în ceea ce privește educația bilingvă; un exemplu în acest sens poate fi văzut în următorul comentariu:

Sunt mai mult decât mulțumit, sunt recunoscător. Este unul dintre factorii care m-au determinat să îmi înscriu copilul la această școală și este un motiv în plus pentru a diversifica contextele în care poate folosi limbile străine care sunt în programa școlară, engleză, germană și chineză. (părinte român)

2.2 PERCEPȚIILE PĂRINȚILOR CU PRIVIRE LA IMPACTUL EDUCAȚIEI BILINGVE ÎN ÎNVĂȚAREA CONȚINUTURILOR ȘI A LIMBILOR STRĂINE

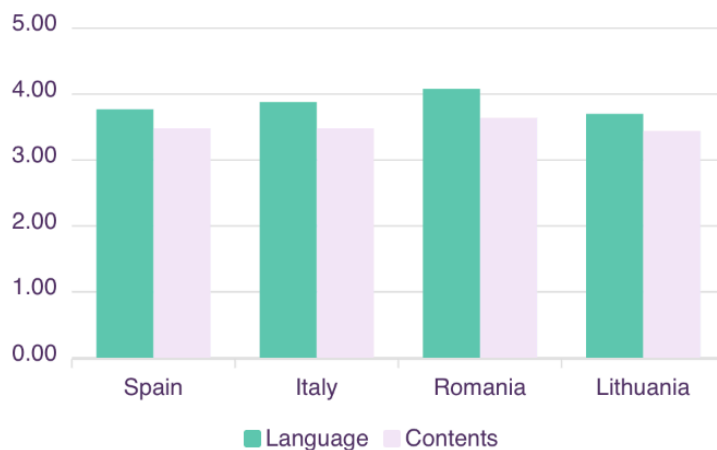
Valorile medii legate de percepțiile părinților cu privire la impactul educației bilingve asupra învățării limbii și a conținutului în cele patru țări implicate în proiectul BiMo sunt prezentate în figura 2. În toate țările, părinții consideră că educația bilingvă are un impact mai mare asupra învățării limbii decât asupra învățării

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

conținutului. De altfel, părinții români par a fi mai încrezători în rezultatele școlare ale copiilor lor decât respondenții celorlalte țări.

Fig. 2. Percepțiile părinților cu privire la impactul educației bilingve în diferite țări

În general, părinții din Lituania, România și Italia indică faptul că nu percep un impact negativ asupra notelor copiilor lor la materiile de conținut, chiar dacă se pare că acest lucru este valabil doar dacă limba maternă este folosită în clasa bilingvă:

(...) în ceea ce privește copiii noștri în mod special, nu cred că sunt afectate conținuturile disciplinelor, deoarece totul este predat în mod comprehensiv, iar dacă ceva nu este clar, copilul poate oricând să întrebe și să afle în limba lui maternă. În timp ce limba străină este mai degrabă un bonus; te familiarizezi cu anumiți termeni și, ei bine, ai această oportunitate de a învăța materia alături de limbă. Nu cred că este afectat în mod negativ conținutul, deoarece copiii pot comunica în limba maternă dacă ceva nu este clar. (părinte lituanian)

Părinții români își bazează opiniile despre pierderea de conținut în principal pe nivelul lingvistic ridicat pe care îl percep la copiii lor, deoarece aceștia sunt expuși pe scară largă la alte limbi decât limba lor maternă:

Crescând, fiind expus la limba engleză de la o vârstă fragedă, fluenta sa în această limbă străină este similară cu cea a unui vorbitor nativ. Anumite expresii, chiar și argoul, lucruri pe care nu le înțeleg. Eu mă consider bilingvă, chiar trilingvă, dar m-am limitat cumva la o limbă mai formală, cu cuvinte și expresii formale, în timp ce fiul meu înțelege diverse expresii și cuvinte pronunțate cu accente cotidiene. El este mult mai avansat decât mine. (părinte român)

Cu toate acestea, părerile sunt împărțite în rândul părinților spanioli, unii dintre ei exprimându-și unele îngrijorări cu privire la învățarea conținuturilor în învățământul bilingv, în timp ce alții nu:

Conținutul, ei bine, este de asemenea limitat. Pentru că, așa cum este redus, în cele din urmă, um..., se fac două lucruri, se face în mare parte în spaniolă și, adică, nu există bilingvism în sine. (părinte spaniol)

Ei învață același lucru, dar în două limbi. Este adevărat că avansează mai greu, dar ideea funcționează, după cum îmi explică fiica mea, toate conținuturile și activitățile unele în spaniolă, altele în engleză, dar în final, rezultatul este același. (părinte spaniol)

În mod interesant, unul dintre părinții români a subliniat faptul că, în prezent, conținuturile sunt mai puțin importante decât competențele:

Faptul că învață mai puțin sau mai mult este irelevant pentru mine. Ne aflăm într-o eră a informației, în care orice tip de informație este la un click distanță. Și astfel, modul în care el sau ea învață, acea tipologie de a învăța cum să învețe, este mult mai important pentru mine decât cunoștințele efectiv învățate. Știm că memoria este structurată pe trei paliere, memoria pe termen scurt este cea mai volatilă, și deci nu cantitatea, ci modul de accesare a informației este important. (părinte român)

În toate țările, părinții consideră că educația bilingvă îmbunătățește competențele lingvistice ale copiilor lor și, de asemenea, leagă aceste îmbunătățiri de creșterea încrederii în utilizarea celei de-a doua limbi. Mai exact, toți părinții evidențiază beneficiile educației bilingve în dezvoltarea competențelor orale:

Cred că, în principal, este vorba de ascultare, pentru că, în cele din urmă, îți ascuți profesorul vorbind într-o limbă străină. Apoi, să ai mai multă fluentă orală, de asemenea, pentru că, dacă te forțează să răspunzi la o întrebare într-o limbă străină, ei bine, te forțează... În plus, învățăm și prin repetiție. Deci, dacă citești în mod constant... ei bine... aceleași concepte și diferite expresii... ei bine... în cele din urmă, le vei interioriza și le vei folosi mereu. (părinte spaniol)

Copiii mei și-au îmbunătățit competențele de vorbire, acest lucru se poate observa în special la matematică, fizică, precum și la învățarea socială și emoțională, unde copiii sunt încurajați să vorbească fără teama de a face o greșală, de a părea prostuți sau de a pronunța ceva greșit. Ei dobândesc cumva atât competențe de limbă străină, cât și competențe generale, cum ar fi să nu le fie frică și să aibă curajul de a spune ceva. Și, din câte îmi dau seama, una dintre fetele mele a început să scrie cu încredere texte în limba engleză, în timp ce cealaltă vorbește foarte clar, comunică cu încredere și chiar vorbește cu prietenii ei în engleză. Nu este vorba atât de influența lecțiilor, cât de influența mediului în care trăim în zilele noastre, a social media și a tuturor platformelor. (părinte lituanian)

Chiar dacă părinții spanioli sunt, în general, de acord cu restul familiilor în ceea ce privește beneficiile învățării limbilor străine, ei își exprimă, de asemenea, unele îngrijorări cu privire la raportul elev-profesor în clasa bilingvă:

Nu cred că se vorbește prea mult pentru că sunt mulți elevi într-un grup. Așadar, nu cred că există prea multe șanse de a exersa limba orală, după părerea mea. (părinte spaniol)

Indiferent de țara lor de origine, părinții nu cred că notele copiilor lor sunt afectate de prezența într-o clasă bilingvă, chiar dacă opinia lor este adesea legată de utilizarea limbii materne în evaluarea la clasă:

Majoritatea testelor sunt oferite atât în lituaniană, cât și în engleză. Ea poate verifica totul de două ori în orice moment, iar toți termenii solicitați sunt repetați în lituaniană dacă ceva nu este clar. Nu văd niciun aspect negativ, ci doar aspecte pozitive. (părinte lituanian)

2.3 PARENTS' PERCEPTIONS ABOUT TEACHERS AND CLASSROOM METHODOLOGY

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Părinții din toate țările recunosc dificultatea predării într-o clasă bilingvă și efortul pe care trebuie să-l facă profesorii:

Profesorii CLIL au fost nevoiți să depună un mare efort pentru a se pregăti în limba respectivă și pentru a fi capabili să predea materia în limba străină și, în plus, trebuie să petreacă mult timp pentru a pregăti lecțiile. (părinte spaniol)

Doar părinții italieni și spanioli își exprimă îngrijorarea cu privire la pregătirea cadrelor didactice și la necesitatea îmbunătățirii competențelor profesorilor pentru a crește eficiența performanțelor lor:

Mă pun în locul unui profesor de fizică italian care trebuie să predea fizica în limba engleză. Plecând de la ipoteza că fiecare absolvent a urmat cel puțin un curs de engleză la universitate, cred că ar putea avea suficiente competențe pentru a putea preda în limba engleză, dar acest lucru nu este întotdeauna adevărat. Cred că fiecare profesor bun trebuie să lucreze pentru a-și reînprospăta competențele lingvistice pentru a putea preda o materie în cel mai bun mod. Dar cu siguranță nu este un lucru imediat, ci necesită un anumit angajament și efort. (părinte italian)

Deoarece nu sunt bilingvi, cu greu pot prezenta conținutul în mod corespunzător într-o limbă care nu este a lor, care nu este limba lor maternă. (părinte spaniol)

În general, părinții nu sunt la curent cu metodologia din clasă. Unii dintre ei tind să creadă că nu există diferențe de metodologie între învățământul monolingv și cel bilingv, în timp ce alții cred că se aplică o metodologie diferită. În orice caz, le este greu să descrie metodologiile de clasă:

Nu pot să răspund la această întrebare deoarece nu cunosc tipul de predare care a fost adoptat în predarea fizicii în limba engleză la școala fiicei mele și nu am nicio comparație cu acest lucru în italiană. Așadar, nu sunt în măsură să răspund. (părinte italian)

Nu cunosc metodologia folosită la subiecții bilingvi, îmi imaginez că este aceeași cu cea folosită în limba maternă, dar nu o cunosc, așa că nu pot să compar ce se face într-o limbă sau alta, știu doar câteva exemple, dar nu și metodologia. (părinte spaniol)

Potrivit părinților lor, elevii italieni, lituanieni sau români nu au nevoie de conținut suplimentar sau de sprijin lingvistic în afară de ceea ce primesc la școală:

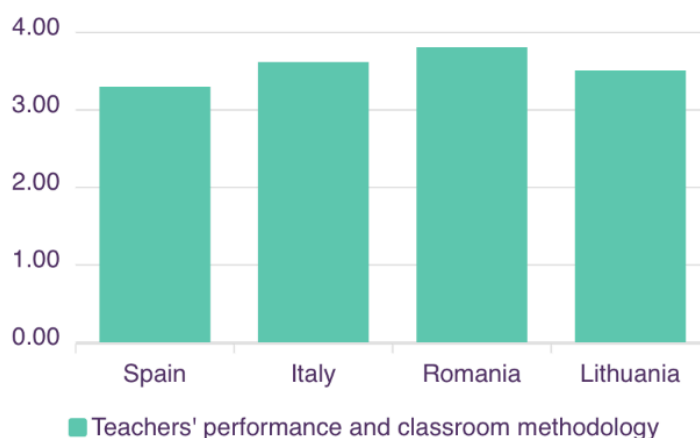
Nu face meditații. Tot ceea ce este necesar se face la școală. Programa școlară are incluse chiar și ore de studiu individual. (părinte român)

Cu toate acestea, chiar dacă părinții spanioli nu cred că copiii lor au nevoie de sprijin extrașcolar legat de conținuturi, ei își trimit copiii la cursuri extracurriculare pentru a doua limbă, deoarece știu că, în comparație cu școlile, raportul elev-profesor în cadrul lecțiilor private este mai mic:

Copiii mei merg la... cel cu nivel mai înalt, nu, dar restul, da, iau lecții particulare, dar mai mult... mai mult pentru a pune accent pe... ei bine... fluentă în vorbire, pentru a îmbunătăți pronunția... pentru că înțeleg că într-o clasă cu 20 de elevi, profesorul nu poate pune accent atât de mult pe... abilități precum pronunția. Ori nu poate, ori nu dedică același timp... pentru a vorbi cu toți elevii. Așadar, consolidarea, îmbunătățirea pronunției și a ascultării sau a fluentei la scris... sau a noilor structuri gramaticale... ei bine... da, îi poate ajuta să înțeleagă mai târziu conținutul materiei bilingve. (părinte spaniol)

Figura 3 prezintă valorile medii ale percepțiilor părinților despre profesori și metodologia de predare în cele patru țări implicate în acest proiect. Încă o dată, părinții români par a fi mai mulțumiți decât părinții italieni, lituanieni și spanioli, aceștia din urmă fiind cei mai puțin mulțumiți de profesori și de metodologia acestora la clasă.

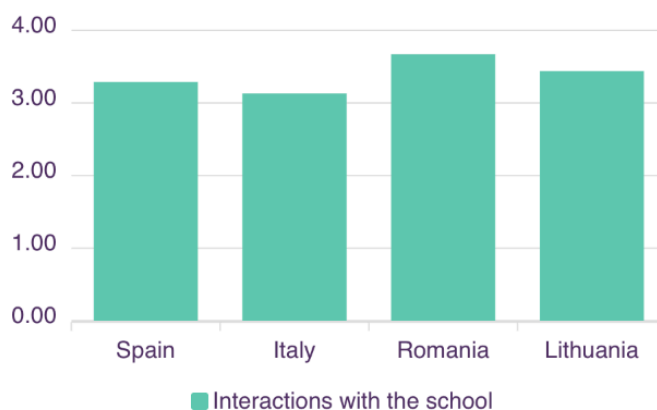
Fig. 3. Percepția părinților asupra performanțelor cadrelor didactice și a metodologiei la clasă

2.4 PĂRERILE PĂRINȚILOR CU PRIVIRE LA INTERACȚIUNEA CU ȘCOLILE

Figura 4 prezintă valorile medii ale opiniilor părinților cu privire la calitatea interacțiunilor cu școlile în ceea ce privește educația bilingvă. Diferențe semnificative din punct de vedere statistic au fost găsite în România în comparație cu celelalte trei țări.

Fig. 4. Opiniile părinților cu privire la calitatea interacțiunii cu școlile

Interacțiunile dintre părinți și școli sunt rare în Italia, Lituania și Spania, deoarece majoritatea părinților intervievați declară că nu primesc niciodată informații specifice despre implementarea învățământului bilingv, cu excepția Zilelor Porților Deschise în școli, în unele cazuri:

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

De la o primă prezentare a școlii, când, ca în toate școlile, părinților li se prezintă planul pedagogic. Apoi, atunci când se discută despre activitățile la clasă, ni s-a spus despre această posibilitate, dar și despre cea de a participa la schimburi de elevi în străinătate pe bază de merit - și că se vor face unele activități CLIL. Am știut de la început că vor face acest lucru la momentul potrivit. (părinte italian)

Școala primară care este asociată acestui liceu este, de asemenea, bilingvă, astfel încât știm încă din școala primară că școala unde vor primi educație secundară are unele materii predate într-o altă limbă. În plus, școala are o plăcuță la ușa din față care informează că este o școală bilingvă. (părinte spaniol)

În plus, în ceea ce privește Lituania, părinții nu par prea interesați să vadă această coordonare:

Nu, nu m-a atras deloc și nici nu m-a interesat. Pentru că nu am avut nevoie de niciun fel de asistență; dacă aș fi avut nevoie, aș fi căutat contacte undeva și le-aș fi contactat. Ca urmare, cred că este greu de evaluat. Aș fi putut obține unele dintre răspunsurile de care aveam nevoie dacă m-aș fi dus și le-aș fi căutat. Pur și simplu nu am avut nevoie de această asistență la momentul respectiv (părinte lituanian)

Este interesant de remarcat faptul că, în unele școli, părinții percep o discrepanță între așteptările create în timpul prezentării programului bilingv și aplicarea practică a acestuia în timpul anului școlar:

Școala se pricepe foarte bine la prezentarea programului. Da, școala o vinde bine. Apoi, eficacitatea sa, realitatea, este diferită, din punctul meu de vedere. Pentru că totul se rezumă la faptul că mulți profesori traduc conținuturile cu câteva zile înainte de examen. (părinte spaniol)

Cu toate acestea, părinții din România sunt foarte mulțumiți de interacțiunea lor cu școlile. Ei par să se simtă invitați și implicați de școală în activitățile legate de educația bilingvă:

Au fost multe situații în care s-au implicat părinții, aceștia fiind coordonați în special de profesorii de limbi străine. Fiul meu Alex urmează 4 cursuri de limbi străine, așa că am avut ocazia să participăm la lecții de engleză, la festivități chinezești. Școala a explicat întotdeauna părinților perspectiva sa privind implicarea noastră. (părinte român)

Cred că ei (școala) ar dori o colaborare mai strânsă decât cea pe care părinții sunt dispuși să o ofere, mai ales acum, cu pandemia. Înainte de aceasta, interacțiunea cu școala era mult mai clară. Acum, doar în modul online, este mai dificil pentru părinte să interacționeze cu profesorii. De exemplu, de Ziua Recunoștinței, a existat această activitate care a reunit câteva clase, profesori și părinți. Totul era doar în limba engleză. La final, cuplurile elev - părinte trebuiau să spună motivele pentru care sunt recunoscători. A fost foarte impresionant, să ni se dea șansa, pentru că de obicei nu facem acest lucru acasă, ceva pentru care suntem recunoscători. (părinte român)

Comunicarea zilnică cu profesorii are loc în principal prin intermediul platformelor online, dar nu pare să existe informații specifice despre învățământul bilingv. Părinții români par din nou deosebit de mulțumiți de informațiile pe care le primesc de la profesori:

Coordonarea, în ceea ce privește relația de zi cu zi a copiilor cu profesorii..., asta e clar: ei comunică prin... mă rog... din clasă... prin platforme când trebuie să facă activități (părinte spaniol)

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Principalul canal de comunicare este registrul electronic. Bineînțeles, profesorii sunt, de asemenea, întotdeauna disponibili și pot fi contactați prin e-mail pentru a ne sprijini, a ne ajuta, dacă este cazul. Am găsit întotdeauna o mare disponibilitate. (părinte italian)

Există o platformă online de interacțiune între profesori și părinți și avem și grupuri de comunicare pentru fiecare clasă, astfel încât există un flux continuu de informații între părinți și profesori, datorită parteneriatului asumat încă de la început între școală și părinți. Nu există nicio diferență între aceste materii și materiile predate în limba română. Abordarea este amplă, iar comunicarea este fluentă între toți actorii implicați în această relație. (Părinte român)

2.5 DECIZIA PĂRINȚILOR DE A OPTA PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV

Principalul beneficiu al educației bilingve în opinia părinților spanioli este legat de potențialul său de a îmbunătăți abilitățile lingvistice ale copiilor, astfel încât aceștia să poată comunica cu alte persoane:

Este benefic pentru elevi, deoarece le îmbunătățește competența în limba străină, învață mai mult vocabular și se pot înțelege mai bine. (părinte spaniol)

În celelalte țări, opiniile părinților cu privire la puterea educației bilingve sunt mai largi, incluzând îmbogățirea culturală și socială, posibilitatea de a studia în străinătate și chiar o bună oportunitate pentru tineri de a căpăta încredere în sine în timp ce folosesc o limbă străină:

Cred că bilingvismul îl va ajuta în viitor, atât pe plan profesional, prin găsirea mai rapidă a unui loc de muncă mai bine plătit, cât și pe plan personal, prin faptul că se va putea adapta mai ușor la diferite contexte. Se poate implica în discuții mai complexe, își poate face prieteni cu multă ușurință. De asemenea, poate fi mai conștient de sine însuși. (părinte român)

Copilul nu se teme și știe cum să se exprime într-o limbă străină. Una este să înveți o limbă străină în timpul lecțiilor de limbi străine, alta este să integrezi limba în alte materii, astfel încât să fii obligat să vorbești în limba străină. Este un lucru foarte pozitiv, pentru că devii mai încrezător, este mult mai ușor să îți exprimi gândurile și să folosești mai târziu aceste abilități lingvistice. (părinte lituanian)

Principalele dezavantaje ale educației bilingve evidențiate de părinții din diferite țări sunt legate de extinderea diversității:

Eu văd un dezavantaj la copiii care încep o programă în gimnaziu, nu stăpânesc suficient de bine limba din școala primară... e nevoie de un efort mai mare pentru a... atinge aceleași obiective și sunt momente... desigur, depinde de copil... care... care... ei bine... le cere atât de mult efort încât, uneori, pot avea chiar o antipatie, să spunem "o antipatie", pentru această materie. Deci, mi se pare fundamental să creștem nivelul de limbă străină în școala primară. (părinte spaniol)

Deși pot exista dificultăți, mai ales dacă această metodologie este aplicată în școlile primare. Aș încuraja prezența unui asistent lingvistic pentru acei copii care au dificultăți mai mari și aș încerca să o aplic pe scară largă, începând chiar de la grădiniță. (părinte italian)

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Deși niciunul dintre părinții intervieuați nu și-ar muta copiii într-o clasă monolingvă, părinții români au exprimat unele îngrijorări legate de accesul la universitate, deoarece pot apărea unele probleme:

Poate că există un anumit dezavantaj, dar acesta nu este valabil în cazul copilului meu. Și asta se întâmplă atunci când elevul vrea să se înscrie la o universitate care cere cunoașterea anumitor manuale de limba română, de exemplu. Atunci, elevul respectiv ar trebui să învețe în paralel cunoștințele cerute și să urmeze și programa școlară specifică. Acest lucru ar putea fi făcut la școală, cu ajutorul profesorilor, dacă aceștia sunt dispuși sau în particular, în regim de studiu individual sau de meditații. (părinte român)

Părinții și-au înscris copiii în învățământul bilingv bazându-se pe beneficiile pentru copiii lor:

M-am gândit că ar fi bine pentru educația și pentru viitorul lui. (părinte spaniol)

Pentru că m-am gândit că îl va ajuta foarte mult când va fi mai mare. Așa cum am mai spus, cred că îl va ajuta să obțină un loc de muncă mai bine plătit, să poată călători mult și așa mai departe. (Părinte român)

Tocmai pentru că eu cred că este un lucru foarte util pentru viitorul său, fără limite geografice, pentru a putea eventual să-și continue studiile și în alte țări europene. (părinte italian)

Cred că există o valoare adăugată pe care o primești. Pur și simplu nu ai obține acest lucru într-o altă școală, iar aici nu numai că ți se predau materiile generale, dar îți dezvoltă și competențele lingvistice. Și cred că acest lucru este minunat. (părinte lituanian)

Interesant este faptul că unii dintre părinți au sugerat că învățământul bilingv ar putea fi selectiv, iar ei îl percep ca pe un lucru bun:

Cred că selectează (cei mai buni) studenți, în mod clar. Eu vă spun cum stau lucrurile. (părinte spaniol)

Pentru că rezultatele copilului erau bune, am ales o școală cu această abordare. Oportunitatea de a învăța materii în două limbi a reprezentat o provocare, dar nu părea insurmontabilă. (părinte lituanian)

3. OPINIILE UNOR EXPERTI PRIVIND BILINGVISMUL ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV

Deși poziția limbii engleze în curriculum a devenit foarte puternică în ultimele decenii în Europa, situația actuală în contexte monolingve, cum ar fi multe regiuni din Spania, este că profesorii și familiile încep să pună sub semnul întrebării efectele pozitive ale programelor bilingve pentru dezvoltarea cognitivă a tinerilor și capacitățile lor în prima limbă. În acest sens, este important să sensibilizăm părinții cu privire la importanța bilingvismului.

Este o mare provocare pentru părinții care nu stăpânesc bine limba străină pe care copiii lor o învață la școală, deoarece s-ar putea să nu îi poată ajuta la teme etc. Așadar, întrebarea este cum pot contribui familiile la dezvoltarea bilingvă a copiilor, dacă principala sursă de informații vine de la școală, iar limba predată nu este

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

o limbă care este folosită în cel mai apropiat context familial. Potrivit profesorului Potowski de la Universitatea Illinois din Chicago, SUA, este bine cunoscut faptul că achiziția unei limbi străine este determinată de input, deci cu cât mai mult input, cu atât mai bine. Părinții trebuie să găsească modalități de a-și ajuta copiii să fie expuși la limba engleză, de exemplu, călătorind în țările în care se vorbește această limbă, întâlnindu-se cu vorbitori ai limbii respective, astfel încât copiii să se poată juca cu alți copii care folosesc limba străină. Mass-media este, de asemenea, o alegere bună. Copiii ar trebui să asculte cântece și să vadă filme în limba engleză.

Potrivit lui Potowski, copiii nu trebuie să fie deosebit de inteligenți pentru a se descurca în mai multe limbi. În plus, învățarea a două sau mai multe limbi în același timp nu îi încurcă pe copii. Se estimează că aproximativ 60% din populația planetei este bilingvă sau multilingvă. De aceea, nu se poate susține ideea că bilingvismul duce cumva la confuzie. Copiii bilingvi fac schimb de coduri, adică amestecă limbile în timp ce vorbesc, dar acesta nu este un semn de confuzie. Este o dezvoltare normală. Părinții ar trebui să știe că nu-și încetinesc copiii, nu le pun în pericol viitorul expunându-i la o limbă străină sau înscriindu-i în programe bilingve. Dovezile științifice sugerează că bilingvismul are beneficii cognitive, sociale și academice pentru copii.

În ceea ce privește școlarizarea bilingvă, atunci când limba engleză este mediul de predare, dar nu este larg răspândită în afara școlilor (cum este cazul în contextul spaniol), nu există încă motive pentru a crede că educația bilingvă în aceste contexte ar putea complica o dezvoltare corectă a L1 sau a competenței bilingve. În plus, nu există nicio relație între bilingvism și întârzierea lingvistică.

Programele bilingve au fost create pentru a spori contactul cu limba țintă și pentru a compensa lipsa de expunere în afara școlii. Unele obstacole sau provocări pot fi întâmpinate și în contexte în care una dintre limbile din învățământul bilingv este o limbă străină care nu este vorbită în mediul respectiv sau o limbă minoritară în afara școlii.

Potrivit lui Ó Duibhir (Universitatea Dublin City), părinții ar trebui să fie încrezători că copiii lor pot dezvolta un nivel ridicat de competență în limba străină doar prin expunerea la aceasta în contexte de educație bilingvă. Acești copii s-ar putea să nu fie complet exacti din punct de vedere gramatical, dar se vor transforma în buni învățători de limbi străine. Aceștia tind să fie mai deschiși la alte culturi, mai curioși și mai deschiși la integrare.

Recent, în Spania au existat mișcări împotriva implementării educației bilingve în contexte educaționale. Potrivit lui Christian Abello Contesse (Universitatea din Sevilla), aceasta este, într-o anumită măsură, o reacție așteptată, deoarece programele bilingve și abordările privind educația bilingvă diferă de la o regiune sau oraș la altul. Există, de asemenea, o interpretare greșită larg răspândită a educației bilingve în comunitățile monolingve, care este echivalentă în mod greșit cu bilingvismul social, așa cum se întâmplă în comunitățile bilingve. Toate tipurile de bilingvism au avantaje și dezavantaje.

Potrivit lui Abello Contesse, principala provocare pentru familii este să înțeleagă mai bine ce înseamnă educația bilingvă, pentru a evita așteptările greșite și dezamăgirile. În ceea ce privește așteptările lor, părinții ar trebui să știe că, de regulă, varietatea pe care elevii o folosesc în clasă este ceea ce se numește *lingua franca*, mai degrabă decât varietățile țintă tipice (britanică, americană, australiană etc.). Engleza este folosită pentru a discuta subiecte academice, într-un stil academic și cu termeni tehnici. Este puțin probabil să fie folosită în situații sociale informale în afara clasei. Faptul de a fi frecventat o școală bilingvă este o experiență foarte îmbucurătoare, dar o educație bilingvă nu garantează automat succesul în viață. Acesta va depinde în mare măsură de fiecare elev în parte, mai degrabă decât de școala pe care a frecventat-o.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Bilingvismul este important din mai multe motive. Potrivit Antonella Sorace (Universitatea din Edinburgh), acesta duce adesea la o mai bună înțelegere a diversității culturale și la o mai bună comunicare cu oamenii. Există și unele beneficii mai puțin evidente pe care cercetarea a contribuit la descoperirea lor. De exemplu, copiii bilingvi au o mai bună înțelegere intrinsecă a modului în care funcționează limba. În plus, bilingvismul poate facilita alfabetizarea timpurie. Copiii bilingvi tind să aibă o capacitate mai bună de a accepta multiplicitatea perspectivelor și opiniilor. Cercetările arată că bilingvismul poate duce la îmbunătățirea atenției, adică la capacitatea de a-și controla atenția și de a-și schimba atenția atunci când este necesar.

Este din ce în ce mai frecventă întâlnirea cu copii a căror limbă de școlarizare este diferită de limba familială sau socială. Părinții pot contribui la dezvoltarea bilingvă a copiilor lor în diferite moduri. Potrivit lui Sorace, ei ar trebui să încerce să învețe limba pe care copiii lor o studiază la școală, deoarece copiii apreciază acest lucru.

Potrivit lui Sorace, înscrierea copilului dumneavoastră într-un program bilingv este o decizie bună, având în vedere beneficiile potențiale ale utilizării zilnice a mai multor limbi. Programele bilingve le oferă copiilor mai multă expunere și mai multe informații în limba respectivă. Aceasta le stimulează curiozitatea naturală față de limbă. Părinții ar trebui să se aștepte ca copiii să învețe engleza foarte bine, mai ales dacă sunt motivați și încurajați. Ei nu ar trebui să se teamă că copiii lor nu vor dobândi cunoștințe de conținut într-o singură limbă, deoarece alfabetizarea într-o limbă poate alimenta alfabetizarea în cealaltă limbă. Acești copii vor crește cu mai multă sensibilitate la alte perspective, ceea ce va fi un avantaj în viitor.

Potrivit lui Annick De Houwer, programele bilingve pot fi o gamă întregă de lucruri, de la câteva ore de instruire în limba engleză, la jumătate din timpul școlar în limba engleză etc. Există o corelație directă între gradul de expunere la o limbă și modul în care copiii vor învăța (mult) limba respectivă.

În cazul în care părinții decid să trimită un copil la un program bilingv, ar fi bine ca acesta să fie expus la limba engleză și în afara școlii, prin intermediul mass-media, prin călătorii într-o țară vorbitoare de limba engleză, prin prezentarea sa unor persoane care vorbesc această limbă etc. Expunerea la limbă și nevoia de a folosi limba ar trebui să fie destul de puternică în afara școlii.

Potrivit lui De Houwer, în școala primară este necesar ca copiii să aibă o atitudine deschisă față de diferite limbi, deoarece acest lucru le va stimula motivația de a începe să învețe limbi noi.

4. CONCLUZII

Proiectul BiMo se concentrează asupra unor actori care, fără îndoială, joacă un rol important în învățarea limbilor străine și care, cu toate acestea, sunt adesea excluși din cercurile organizaționale de luare a deciziilor, precum și din cercetările academice care se desfășoară cu privire la realizările programelor de educație bilingvă, și anume, familiile.

Cercetările noastre arată că părinții din România, Lituania, Spania și Italia sunt de acord cu importanța învățării unei limbi străine. Cu toate acestea, atitudinile față de învățarea unei limbi străine sunt mai pozitive în România și Lituania decât în Spania și Italia. În plus, România pare a fi un exemplu de bune practici.

De asemenea, trebuie subliniat faptul că, în general, părinții sunt relativ mulțumiți de educația bilingvă în cele patru țări, dar, în același timp, nu sunt la curent cu ceea ce se întâmplă în clasă, astfel încât este nevoie

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

de mai multă informare a părinților din partea școlilor. Implicarea părinților pare a fi crucială pentru a facilita comunicarea familie-școală.

În Spania, părinții consideră că raportul elev-profesor ridicat este o problemă. Este clar că autoritățile educaționale ar trebui să îmbunătățească condițiile din clasele de învățământ bilingv prin reducerea numărului de elevi pe clasă. De asemenea, ar fi de dorit să se mărească numărul de profesori pe clasă.

În cele din urmă, părinții spanioli sunt îngrijorați de faptul că copiii lor învață conținutul într-o limbă străină. Potrivit unora dintre experții intervievați, beneficiile educației bilingve sunt multiple, iar părinții nu ar trebui să fie îngrijorați, deoarece cunoștințele învățate într-o limbă pot alimenta conținutul în cealaltă limbă.

REFERINȚE

- Barrios, E. (2019). The effect of parental education level on perceptions about CLIL: a study in Andalusia. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 1-13. <https://doi.org/10.1080/13670050.2019.1646702>
- Ráez Padilla, J. (2018). Parent perspectives on CLIL implementation: Which variables make a difference? *Porta Linguarum* 29, 181-196.
- Shin, F. H. (2000). Parent attitudes toward the principles of bilingual education and their children's participation in bilingual programs. *Journal of Intercultural Studies*, 21(1), 93-99. <https://doi.org/10.1080/07256860050000812>

CAPITOL 3. PROFESORII ȘI MANAGERII ȘCOLARI CARE SE CONFRUNTĂ CU BILINGVISMUL ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV

DIEGO ARDURA-MARTÍNEZ, RUBÉN CHACÓN-BELTRÁN, INMACULADA SENRA-SILVA
UNED
MADRID, SPAIN

ABSTRACT

Acest capitol prezintă câteva rezultate obținute în cadrul proiectului BiMo, care a constat în cercetarea practicilor de educație bilingvă în Spania, Italia, România și Lituania. Se concentrează pe mărturiile și reflecțiile profesorilor și ale membrilor consiliilor de administrație din școlile în care au fost implementate programe bilingve. A fost conceput un chestionar online, tradus în limbile locale și distribuit profesorilor de discipline de conținut pentru a analiza: (a) atitudinea acestora față de educația bilingvă; (b) percepția acestora cu privire la competența lor profesională pentru educația bilingvă; (c) percepția acestora cu privire la competențele și rezultatele elevilor lor. Un chestionar online a fost, de asemenea, răspândit în rândul managerilor școlari pentru a afla (a) părerea acestora cu privire la competența profesională a profesorilor pentru educația bilingvă; (b) percepția lor cu privire la impactul educației bilingve asupra elevilor; (c) reflecțiile lor cu privire la rolul lor pentru succesul programelor de educație bilingvă. De asemenea, au fost intervievați unii profesori și membri ai consiliului școlar, cu scopul de a identifica problemele și de a oferi soluții la problemele cu care se pot confrunta programele bilingve.

A doua parte a acestui capitol se concentrează asupra opiniilor unor experți mondiali în bilingvism și educație bilingvă, care au fost intervievați în cadrul proiectului BiMo.

Obiectivul principal a fost acela de a colecta informații care să contribuie la dezvoltarea competențelor necesare și să permită consiliilor școlare și profesorilor din cadrul programelor bilingve să informeze și să ajute familiile înainte de a-și înscrie copiii în școli bilingve și, de asemenea, să ofere idei și soluții pentru o mai bună implementare a programelor bilingve.

1. INTRODUCERE

Punerea în aplicare a programelor bilingve la diferite niveluri educaționale în Spania și în alte țări europene a avut și are în continuare consecințe directe asupra tuturor actorilor educaționali, inclusiv asupra profesorilor, părinților și elevilor. Prin urmare, este important să ne concentrăm asupra a ceea ce cred profesorii de conținut și consiliile școlare despre aceste programe bilingve, asupra preocupărilor și experiențelor lor, pentru a încerca să îmbunătățim programele menționate mai sus, pentru a identifica problemele și a încerca să le rezolvăm. Puține sunt studiile care s-au concentrat asupra acestui aspect până în prezent (cf. Senra-Silva, 2022).

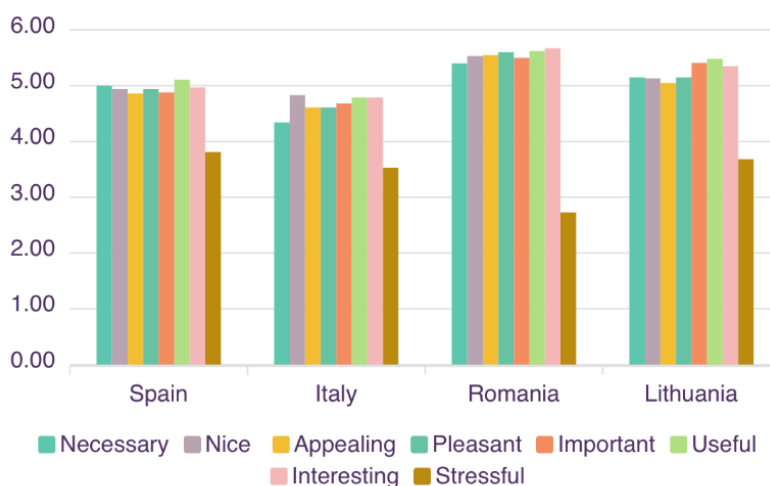
2. OPINIILE CADRELOR DIDACTICE CU PRIVIRE LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV ÎN DIFERITE ȚĂRI: INFORMAȚII BAZATE PE CERCETĂRILE DIN CADRUL BIMo

În această secțiune prezentăm rezultatele privind percepțiile, atitudinile și opiniile profesorilor cu privire la educația bilingvă. Aceste rezultate provin dintr-un studiu cu metode mixte realizat prin intermediul unui set de chestionare și interviuri care au avut loc în cele patru țări implicate în proiectul BiMo (Italia, România, Lituania și Spania).

2.1 ATITUDINEA PROFESORILOR FAȚĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV

Atitudinile pozitive ale profesorilor au fost destul de ridicate, variind între 4,95 și 5,21, după cum se poate observa în figura 1. Atitudinea negativă medie (stresul) a fost rezonabil de scăzută (3,49). Diferențele medii dintre țări au fost toate semnificative din punct de vedere statistic. În general, profesorii români au afișat cele mai mari rezultate pozitive și cele mai mici negative, fiind urmați de profesorii lituanieni (a se vedea figura 1).

Fig. 1. Atitudinea profesorilor față de învățământul bilingv în diferite țări

Având în vedere informațiile culese în timpul interviurilor, în toate țările s-au constatat atitudini pozitive față de educația bilingvă. Aceste atitudini par să se bazeze pe motive instrumentale, deoarece majoritatea profesorilor se referă la importanța învățării celei de-a doua limbi străine pentru elevi într-o lume globalizată:

Este un mod de a procura o învățare semnificativă, adică de a da sens, în primul rând limbii engleze și apoi utilizării lor într-o lume din ce în ce mai orientată spre limba engleză. Prin urmare, nu regălesc un aspect negativ. (Profesor italian).

Beneficiile pentru copii sunt mari. În primul rând, ei exersează o limbă străină, pe care au studiat-o deja, dar într-un context nou. La [orele de limbă] engleză, de pildă, ei nu studiază istoria sau educația civică. Există un anumit vocabular, o anumită experiență. Apoi, se întâlnesc cu un alt profesor care vorbește limba, nu cu profesorul cu care este obișnuit la ora de engleză. Cred că, având în vedere aceste aspecte, pentru elev există un beneficiu real, deoarece întregul proces de învățare se realizează într-un mediu bilingv. (Profesor român)

În primul rând, avantajul este că elevul cunoaște deja mai mult de o limbă, ulterior învață o a doua limbă străină, cunoaște câteva limbi străine sau poate chiar mai multe. Apoi, elevul își dezvoltă alte abilități, cum ar fi comunicarea cu alți elevi, poate chiar din altă țară, și experimentează noi culturi. Cred că acesta este un beneficiu versatil pentru elev. (Profesor lituanian)

Profesorii români evidențiază că elevii din țara lor sunt dornici să învețe noi limbi străine, iar acest fapt declanșează motivația lor în clasele bilingve, deoarece elevii au perceput o valoare instrumentală ridicată a educației bilingve:

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Pur și simplu, se simt extrem de bine. Toți tinerii, și mă refer la cei care au 35 de ani sau mai puțin, s-au născut cu limba engleză. Cei mai mulți se simt mai în largul lor să comunice în engleză decât în română. (...) O folosesc peste tot și poate acționa ca un mediu care le oferă hrană, distracție și multe activități. (Profesor român)

În mod similar, un profesor lituanian a declarat că tinerii se implică cu ușurință în limba engleză:

Cred că astăzi copiii sunt foarte implicați în învățarea limbii engleze. Chiar și în timpul pauzelor, ei vorbesc adesea în engleză. Prin urmare, ei sunt și mai motivați să se perfecționeze prin intermediul lecțiilor de educație globală. (Profesor lituanian)

În Italia, unul dintre profesori a menționat că a învățat metodologia de predare din momentul în care a devenit profesor bilingv și modul în care educația bilingvă permite îmbunătățirea interacțiunii cu elevii:

Cu siguranță, adoptarea mai multor metodologii: când am început CLIL, credeam că CLIL înseamnă doar predarea matematicii într-o limbă străină, engleza. Nu a fost deloc așa. Înseamnă să predai matematica în limba engleză folosind multe metodologii: dezbateri, învățare prin cooperare etc. După părerea mea, toate acestea ajută foarte mult, pentru că în spatele lor se află multe alegeri strategice și metodologice, așa-numitul scaffolding, în câteva cuvinte sprijinul pe care trebuie să îl ofer elevilor mei, în special celor mai puțin pregătiți. (Profesor italian)

... o altă relație profesor-elev: elevii își dau seama că profesorii se implică. În ceea ce mă privește: Eu nu sunt vorbitor nativ de limba engleză, așa că le spun copiilor că uneori pot pronunța greșit un cuvânt, iar când se întâmplă acest lucru, îi îndemn să mă corecteze, iar acest lucru îi entuziasmează. (Profesor italian)

Profesorii de spaniolă remarcă, de asemenea, că, pentru majoritatea elevilor, natura provocatoare a educației bilingve este motivantă. Cu toate acestea, atitudinile pozitive ale profesorilor spanioli depind în mare măsură de natura obligatorie/neobligatorie a acestui tip de abordare a educației și de raportul elev-profesor. În școlile cu program bilingv obligatoriu, una dintre dificultățile cu care se confruntă elevii, în special în cazul elevilor cu dificultăți de învățare, este reprezentată de abordarea diversității. În plus, aceștia consideră că unele probleme apar atunci când elevii din școlile primare monolingve sunt înscriși în școli secundare bilingve:

Cu toate acestea, în ultimii ani, deoarece bilingvismul este obligatoriu la școala noastră, situația s-a schimbat mult. Pe de o parte, unii elevi au multe dificultăți în a trece materia chiar și în limba maternă și nu au un nivel adecvat de limbă engleză pentru a putea urmări lecția dacă folosim metodologia CLIL, așa cum este stabilită de modelul bilingv. (Profesor spaniol)

Acțiunea noastră educațională de astăzi merge în această direcție, de a înscrie toate tipurile de elevi în învățământul bilingv și, totuși, constat că acei copii care fie au dificultăți, fie vin cu puține obiceșuri de studiu, eu văd foarte greu, nu știu. Văd o problemă acolo. (Profesor spaniol)

(...) primim elevi care, uneori, nu provin din școli primare bilingve și, prin urmare, nu au beneficiat de pregătire bilingvă, astfel încât, atunci când ajungem la niveluri superioare, în care conținuturile sunt mai dificile, este mai complicat să le punem în practică și, în plus, din cauza raportului pe care îl avem de cele mai multe ori, este foarte dificil să explicăm în engleză concepte complexe precum feudalismul și apoi să le folosim într-o clasă în care avem peste 30 de elevi. (Profesor spaniol)

Profesorii din restul țărilor nu menționează procentele elev-profesor. Cu toate acestea, unul dintre profesorii din Lituania a menționat că ar putea fi o idee bună ca selecția elevilor care se alătură unei clase bilingve să fie determinată de stăpânirea celei de-a doua limbi:

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Cred că trebuie să existe o mai mare segregare. Acesta este un cuvânt urât, dar cred că trebuie să alegeți elevii care vor fi capabili să învețe o limbă străină, ceea ce nu cred că este pentru toți elevii. (Profesor lituanian)

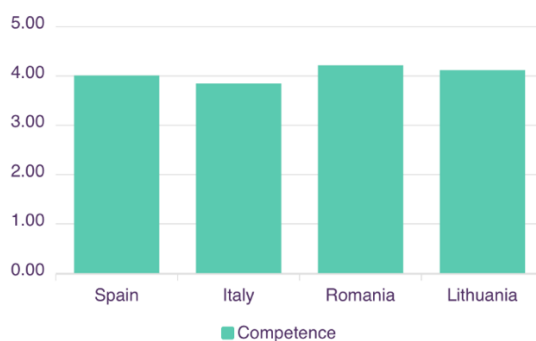
În cele din urmă, unele atitudini negative din Lituania sunt cauzate de profesorii care se tem că elevii își pierd cunoștințele de limbă maternă:

Nu sunt întru totul de acord ca acest lucru să fie făcut 100%, pentru că unii dintre copii nu cunosc foarte bine lituaniana. Le lipsește exprimarea de sine în limba lituaniană, pe care cred că nu o pot uita. (Profesor lituanian)

2.2 PERCEPȚIA CADRELOR DIDACTICE CU PRIVIRE LA COMPETENȚA LOR PROFESIONALĂ PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV

Cadrelor didactice au obținut o notă de 4,03 din 5 atunci când au fost întrebate despre propria lor capacitate de a preda într-o clasă bilingvă. Calculele noastre au relevat existența unor diferențe semnificative între cele patru țări. Profesorii români au susținut cel mai înalt nivel de competență în predarea bilingvă, urmați de profesorii lituanieni, spanioli și italieni (a se vedea figura 2).

Fig. 2. Percepția cadrelor didactice cu privire la propria competență profesională

Informațiile din interviuri s-au concentrat în primul rând pe gândurile lor cu privire la stăpânirea celei de-a doua limbi. Atât profesorii români, cât și majoritatea lituanienilor se simt rezonabil de pregătiți în ceea ce privește a doua lor limbă. Cu toate acestea, toți respondenții spanioli și italieni consideră că stăpânirea celei de-a doua limbi nu este suficientă pentru a preda în clasele bilingve. În cadrul interviurilor, aceștia au raportat aceleași percepții cu privire la situația generală a profesorilor din țările lor:

Cred că majoritatea cadrelor didactice nu au un nivel corespunzător în limba străină, de exemplu, în cazul meu, nu am studiat conținut bilingv. (Profesor spaniol)

Sunt situații în care nu ai întotdeauna un răspuns în engleză, așa că te simți mai limitat. (profesori spanioli)

Dacă nu aș fi avut sprijinul profesorului de franceză, nu aș fi predat. O să explic mai bine, am nevoie de un sprijin adecvat în limba franceză, deci nu aș putea să o fac singur. Dacă mi-ar fi fost eliminat sprijinul lingvistic, chiar ar fi o problemă. (Profesor italian)

Profesorii bilingvi din toate țările se simt mai bine pregătiți din punct de vedere didactic. Cu toate acestea, în timpul interviurilor nu au fost menționate multe resurse specifice învățământului bilingv, deoarece mulți dintre respondenți au invocat experiența lor anterioară în predarea monolingvă pentru a susține caracterul adecvat al cunoștințelor lor didactice:

Din punct de vedere didactic, cred că sunt suficient de pregătit să lucrez, pentru că deja trebuie să o fac. (Profesor lituanian)

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Din punct de vedere didactic, nu am văzut o diferență între a predă în limba engleză și a predă în limba română. (Profesor român)

Profesorii din toate țările cred că planificarea lecțiilor este esențială în predarea bilingvă și mulți dintre ei consideră că pregătirea și planificarea lecțiilor reprezintă unul dintre principalele lor puncte forte:

Programarea este bună. Petrecem ore și ore de planificare. Într-adevăr, metoda s-a schimbat, așa că este o îmbogățire pentru noi și pentru elevi. (Profesor italian)

Deoarece predau fizică și chimie și sunt o persoană cu mintea pătrată, îmi place să mă pregătesc. Cred că unul dintre punctele mele forte este că am totul legat și îmi pregătesc cursurile în detaliu. (Profesor spaniol)

Cel mai puternic aspect al lecțiilor ar fi, probabil, planificarea și pregătirea. (Profesor lituanian)

Profesorii au reflectat, de asemenea, asupra punctelor lor cele mai slabe ca educatori bilingvi. În general, aceștia nu se simt competenți în ceea ce privește evaluarea elevilor, acest aspect fiind extrem de important în Spania și Italia. Aceștia solicită formare în acest aspect:

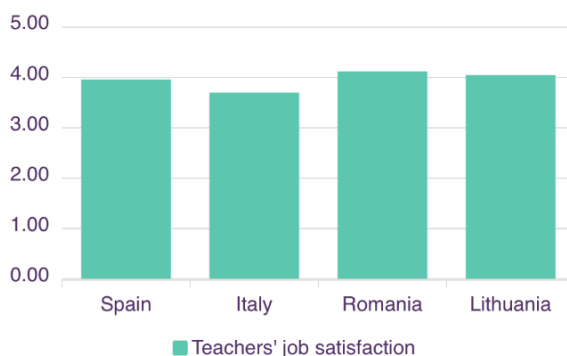
Mi se pare că am mai multe probleme cu evaluarea. Încerci să o faci cât mai obiectivă, dar, ei bine, până la urmă, ne reciclăm continuu și cu rubrici și cu o mulțime de instrumente care se adaugă la cele pe care le avem deja. (Profesor spaniol)

Un aspect în care nu mă simt suficient de competentă, sau mai degrabă nu atât de adecvată pe cât mi-aș dori, este evaluarea, pentru că evaluarea cunoștințelor de specialitate o implică inevitabil pe cea a limbii și acest lucru mă poate stânjeni. (Profesor italian)

2.3 SATISFAȚIA PROFESIONALĂ A CADRELOR DIDACTICE

Satisfacția față de locul de muncă este, în general, puțin mai scăzută decât satisfacția față de competența lor profesională (3,94 din 5). Analizele noastre au evidențiat existența unor diferențe semnificative între cele patru țări, deoarece profesorii români, lituanieni și spanioli au prezentat un nivel mai ridicat de satisfacție profesională decât omologii lor italieni (a se vedea figura 3).

Fig. 3. Satisfacția profesională a cadrelor didactice

În general, profesorii din toate țările se simt susținuți și apreciați de consiliile școlare și de colegi. Cu toate acestea, acest sprijin nu este uneori atât de specific pe cât ar trebui să fie, în special în Italia și Spania:

Eu cred că consiliul școlar recunoaște acest lucru, deoarece eu trimit planurile mele și ei le aprobă, comentează punctele forte și punctele slabe - îți oferă feedback. (Profesor lituanian)

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Cred că administrația școlii nu se amestecă deloc în materia mea și nu pot spune că nu o recunoaște. (Profesor lituanian)

Nu știu, adevărul este că nu mi-au spus să părăsesc programul. Nu știu. Nu cred că e vorba de apreciere sau dimpotrivă. Personal, mă consider apreciat pentru activitatea mea didactică în general, nu doar pentru că sunt într-un anumit program, deoarece, este adevărat că sunt implicat și în alte programe, și cred că asta este tot. (Profesor spaniol)

În general, profesorii se simt fericiți și mulțumiți de munca lor în cadrul unui program bilingv. Cei mai mulți dintre ei își leagă satisfacția de rezultatele elevilor lor și, de asemenea, de ceea ce ei, ca profesori, învață. Cu toate acestea, satisfacția profesorilor de spaniolă depinde de condițiile de predare:

Consider că engleza este limba lumii și chiar și în ceea ce mă privește, când trebuie să mă documentez pe un anumit subiect, caut materiale în engleză. În acest sens, consider că, cu cât predau mai mult în limba engleză, cu atât sunt mai fericit, iar elevii își vor dezvolta mai bine această capacitate de a se informa într-o limbă străină cu utilizare maximă la nivel mondial, ca să spun așa. (Profesor român)

Da, mă bucur că îl folosesc, pentru că din când în când învăț cuvinte noi, uneori copiii mă învață câte ceva. (Profesor lituanian)

Mă simt fericită, mai ales în situații cu un număr convenabil de elevi și atunci când aceștia provin din școli bilingve și, prin urmare, nivelul lor de competență în limba engleză este ridicat. (Profesor spaniol)

Nemulțumirea profesională a cadrelor didactice provine în primul rând din cauza raportului elev-profesor ridicat și a lipsei de cunoaștere a celei de-a doua limbi străine, în special în Spania:

Sunt momente în care trebuie să explici ceva despre ascultare, genul de muzică, emoțiile pe care ți le generează, da, este într-adevăr dificil pentru mine să mă exprim în acest sens într-o limbă care nu este limba mea maternă, este destul de complicat să explici dacă nu ești specialist. (Profesor spaniol)

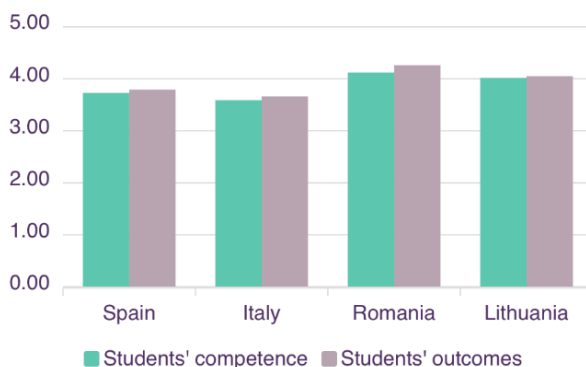
În general, da, deși uneori mă gândesc că poate aș putea explica unele concepte mai precis în limba mea maternă. (Profesor spaniol)

2.4 MODUL DE PERCEPERE AL CADRELOR DIDACTICE CU PRIVIRE LA COMPETENȚELE ȘI REZULTATELE ELEVILOR ÎN CLASA BILINGVĂ

În general, opiniile profesorilor cu privire la competențele elevilor în clasa bilingvă și la realizările acestora au fost mediu-mare (3,83 și, respectiv, 3,90). S-au constatat diferențe semnificative între țări în ceea ce privește percepțiile profesorilor cu privire la realizările elevilor atunci când se discută despre educația bilingvă în general și despre competențele elevilor bilingvi în a doua limbă. Comparațiile între perechi au redat niveluri similare, din punct de vedere statistic, în ambele cazuri între Spania și Italia și niveluri mai ridicate în cazul percepțiilor profesorilor români și lituanieni cu privire la elevii lor. De pildă, profesorii români (4,12) au depășit profesorii spanioli (3,79) atunci când au fost întrebați despre competențele elevilor lor (a se vedea Figura 4).

Fig. 4. Percepțiile profesorilor cu privire la competențele și rezultatele elevilor lor

În general, în toate țările, profesorii consideră că educația bilingvă este o sursă de motivație pentru elevi, în special în Lituania și România. În unele cazuri, cadrele didactice consideră că elevii percep educația bilingvă ca pe o provocare și apreciază interesul instrumental al învățării limbii engleze, astfel încât educația bilingvă li se pare o bună oportunitate:

Elevii sunt mai motivați pentru că știu că trebuie să învețe mai mult. Și trebuie să caute informații folosind limba engleză, așa că acestea vin de la ei. Clasele bilingve sunt acele clase în care elevii au fost aleși (selectați) pentru a fi (un membru) în acele clase. Deci, sunt motivați. (Profesor lituanian)

Cred că într-o limbă străină, copiii sunt mai precauți când vine vorba de atenție, sunt... unii dintre ei, de exemplu, care se uită la documentare în engleză sau la filme, recunosc anumiți termeni sau nume, sau chiar pronunția, și se simt împuterniciți să participe pentru că recunosc anumite părți din discursul profesorilor în propria lor experiență. (Profesor român)

Este important de remarcat că, în cazul Spaniei, această percepție este afectată de nivelul de cunoaștere a limbii engleze de către elevi și de faptul că învățământul bilingv este opțional. În plus, în Italia, elevii par a fi motivați extrinsec de note:

Atunci când găsim elevi care nu au probleme cu engleza, aceștia sunt deschiși către o educație bilingvă. (Profesor spaniol)

Cu toate acestea, în ultimii ani, deoarece bilingvismul este acum obligatoriu la școala noastră, situația s-a schimbat mult. Pe de o parte, există elevi cărora le este greu să treacă materia chiar și în limba maternă și care nu au un nivel bun de limbă engleză pentru a putea urmări lecția dacă folosim metodologia CLIL, așa cum este stabilită de modelul bilingv. (Profesor spaniol)

Cu toate acestea, în ultimii ani, deoarece bilingvismul este acum obligatoriu la școala noastră, situația s-a schimbat mult. Pe de o parte, există elevi cărora le este greu să treacă materia chiar și în limba maternă și care nu au un nivel bun de limbă engleză pentru a putea urmări lecția dacă folosim metodologia CLIL, așa cum este stabilită de modelul bilingv. (Profesor spaniol)

Da (sunt mai motivați), dar și în acest caz, din păcate, studenții sunt interesați mai ales de nota finală. Din păcate, ei se angajează la evaluare. Mie mi se pare că ei sunt foarte fericiți să învețe o limbă străină, apoi, când ajung la un nivel bun, sunt mulțumiți, pentru că își dau seama că pot vorbi fluent o limbă străină. Uneori, la acest examen final, ei vorbesc foarte bine franceza. (Profesor italian)

În ceea ce privește impactul educației bilingve asupra elevilor, profesorii nu precizează în mod clar care sunt abilitățile cele mai afectate în mod pozitiv. Dar, în general, competențele orale sau de comunicare sunt menționate în timpul interviurilor:

Toate sunt importante, dar în cazul meu, încerc prin toate mijloacele ca elevii să se obișnuiască să asculte limba străină de la profesori, de la asistenții lingvistici, precum și din videoclipuri și înregistrări audio. Cred că, în

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

general, există o diferență foarte semnificativă între ceea ce pot înțelege atunci când este scris și ceea ce înțeleg oral, iar singura modalitate de a se observa îmbunătățiri este să asculte foarte mult limba engleză și să se concentreze să înțeleagă ceea ce aud. Văd un oarecare progres, deoarece la începutul anului școlar doar câțiva elevi înțelegeau pe deplin ceea ce le explic sau le cer în limba engleză, dar, pe măsură ce trec săptămânile, observ că tot mai mulți elevi mă înțeleg, scăzând numărul celor care se pierd complet în timpul explicațiilor. (Profesor spaniol)

Cred că ascultarea și vorbirea, deși cititul și gramatica sunt, de asemenea, importante. Nu aș putea să aleg una singură, dar ascultarea și vorbirea sunt primordiale. (Profesor lituanian)

Este doar o materie orală, așa că eu evaluez doar partea orală, iar ei sunt buni la ascultare, citire și înțelegerea unui text scris, dar nu le văd niciodată producția scrisă, iar când, uneori, dăm câte o temă scrisă, profesorul de limbi străine care îi notează împreună cu mine îmi spune că fac multe greșeli la scris. De ce? Să înțelegi un text este un lucru, dar să trebuiască să scrii o poveste este foarte dificil. În ceea ce privește competența orală, în schimb, ei ajung la un nivel foarte bun. (Profesor italian)

Interesant este faptul că profesorii români menționează că învățământul bilingv constituie un context interesant pentru predarea și învățarea unei a doua limbi străine într-un cadru natural:

„Nu sunt genul de profesor care lucrează doar la un singur aspect până când acesta este perfect și apoi trece la următorul. Nu îmi place să predau gramatica sau cititul doar de dragul de a învăța. Este un lucru pe care îl spun profesorilor care vin la noi pentru formarea lor inițială: Nu folosiți exerciții care se termină în sine. Îmi place foarte mult când elevii pun întrebări la care noi nu ne-am gândit, când observă conexiuni sau aspecte noi. Construirea unei competențe, a unei abilități va duce la construirea de cunoștințe și conținuturi. Cunoștințele trebuie să fie încorporate în elevi, iar aceștia trebuie să le simtă ca fiind ale lor, să le filtreze prin propriile minți și să le personalizeze. (Profesor român)

Impactul maxim, din punctul meu de vedere, este informația de primă mână, care ajunge la ei pe un canal real, netradus, care nu se găsește în limba română. (Profesor român)

Câțiva dintre profesori au indicat că învățarea conținuturilor nu este afectată negativ de învățământul bilingv:

Nu, nu, nu, nu, nu, nu, nu. Dimpotrivă, schimbând metodologia mi-am dat seama că înțelegerea s-a îmbunătățit. (...) (Profesor italian)

Categoric nu. Experiența de învățare, cred, nu este cu adevărat diferită, deoarece dacă copiii nu înțeleg, spun că nu au înțeles ce s-a spus în engleză. Și atunci, așa cum se întâmplă întotdeauna, un coleg sau profesorul însuși ar traduce. Nu este vorba că sunt lăsați să afle singuri. Așadar, nu cred că învățarea are de suferit. (Profesor lituanian)

Cu toate acestea, cadrele didactice consideră, în cea mai mare parte, că învățarea disciplinelor de conținut este afectată în mod negativ de învățământul bilingv:

Eu cred că da. Impactul este parțial negativ, deoarece lucrurile care sunt scrise în engleză sau într-o altă limbă străină pot conține cuvinte sau un vocabular academic pe care elevul nu le cunoaște pentru a înțelege pe deplin anumite concepte. (Profesor lituanian)

Consider că aici ar putea fi afectat conținutul. Nu neapărat de traducere, ci poate de modul în care este transmisă ideea, de modul în care sunt folosite morfologia și sintaxa. Unele limbi sunt mai concise, altele sunt mai elaborate. Trebuie să fii deschis la toate. (Profesor român)

Profesorii au impresia că aceasta este o problemă care depinde de mai mulți factori, cum ar fi stăpânirea limbii de către elevi, lipsa lor de motivație, performanța profesorilor sau conținuturile în sine:

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Deoarece nivelul lor de limba engleză nu este destul de bun în general (cu câteva excepții), trebuie să simplificăm conținuturile predate în limba engleză, astfel încât să poată atinge obiectivele. În plus, așa cum am spus, activitățile CLIL necesită mult timp și acest lucru afectează calendarul, astfel încât unele conținuturi, în special cele de la sfârșitul cărții, nu sunt predate în cele din urmă. (Profesor spaniol)

Există și alte grupuri de elevi care, din cauza raportului profesor-elev sau a situației lor familiale, prezintă o lipsă importantă de motivație în ceea ce privește disciplinele bilingve, cauzând astfel probleme în ceea ce privește performanța lor academică. (Profesor spaniol)

Nu mă refer la o lipsă de cunoștințe de limbi străine, ci doar la pedagogie. Mă tem că, dacă se predă în engleză la fel ca în italiană, toate acestea ar putea fi în cele din urmă negative pentru studenți. (Profesor italian)

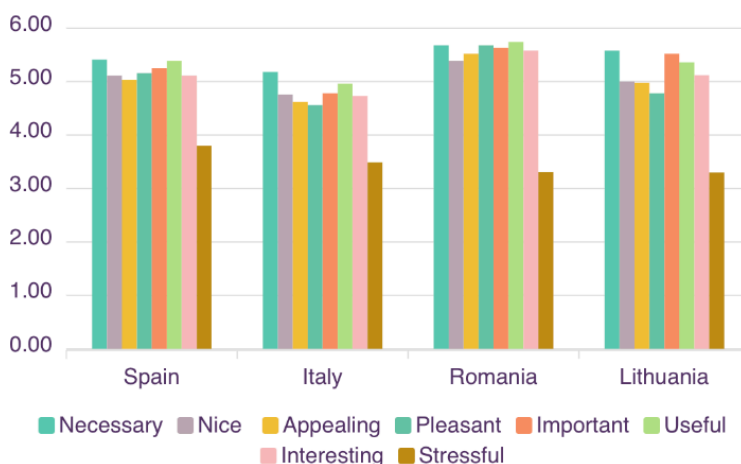
3. OPINIILE MANAGERILOR ȘCOLARI CU PRIVIRE LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV ÎN DIFERITE ȚĂRI: INFORMAȚII BAZATE PE CERCETĂRI DE LA BIMo

În această secțiune, vor fi incluse rezultatele unui studiu cu metode mixte despre percepțiile, atitudinile și opiniile managerilor școlari cu privire la educația bilingvă. Rezultatele prezentate provin din analiza cantitativă și calitativă a datelor colectate cu ajutorul unui set de chestionare și interviuri în cele patru țări (Italia, România, Lituania și Spania) care au participat la proiectul BiMo.

3.1. ATITUDINEA MANAGERILOR ȘCOLARI FAȚĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV

Figura 5 sintetizează atitudinea managerilor școlari față de învățământul bilingv. În ansamblu, scorurile corespunzătoare atitudinilor pozitive au fost rezonabil de ridicate, variind între 4,78 și 5,46. În medie, singura atitudine negativă (legată de stres) a fost relativ scăzută (3,48). Diferențele dintre scorurile medii obținute în toate țările au fost toate semnificative din punct de vedere statistic. În general, managerii școlari români au afișat cele mai mari atitudini pozitive față de bilingvism.

Fig. 5. Atitudinea managerilor școlari față de învățământul bilingv în diferite țări

Toți directorii de școli intervievați au manifestat atitudini pozitive față de învățământul bilingv. Toți sunt de acord cu importanța învățării limbilor străine pentru elevi într-o lume globalizată:

Prin urmare, cred că este inevitabilă, necesară, utilă și pe deplin benefică. Facem acest lucru și în alte scopuri, cum ar fi implementarea unui program de Bacalaureat Internațional și pentru copiii din străinătate. Așadar, limba este un instrument de comunicare. (Manager de școală lituaniană)

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Pentru a justifica relevanța educației bilingve, directorii de școli din Italia și Spania menționează în mod constant faptul că elevii ar putea studia și lucra în afara țării. Cu toate acestea, managerii români și lituanieni leagă, de asemenea, importanța învățământului bilingv de faptul că acesta facilitează integrarea elevilor din străinătate:

Cred că o limbă străină este foarte importantă pentru tineri, atât pentru viața lor, cât și pentru oportunitățile lor de angajare. Pe lângă limba engleză, în școala noastră se mai predau și limbile franceză, germană și spaniolă. Așadar, cred că predarea unei limbi străine este foarte importantă. (Manager de școală italiană)

Și în școala noastră sunt elevi care au studiat în Germania, în Italia, au studiat în Portugalia, în Marea Britanie, în Cipru, în Grecia, și s-au întors în țară, în România, și sunt copii care vorbesc aceste limbi. Astfel, ei ne cer cumva să ducem această parte de predare nu numai la ora de engleză, ci și la activitățile extrașcolare, să dezvoltăm proiecte extrașcolare în domeniul multilingvismului. (Manager de școală din România)

Interesant este faptul că unul dintre managerii școlilor din România a explicat cum educația bilingvă implică schimbări semnificative în metodologia de lucru la clasă care, la rândul său, afectează învățarea elevilor:

Un mare avantaj este că, în sistemul bilingv, indiferent de materia în cauză, se aplică metode mai interactive, se lucrează mult în echipă, iar copiii lucrează în perechi sau în grupuri. Prin urmare, elevii au competențe de lucru complexe, integratoare, foarte apreciate în zilele noastre. (Manager de școală din România)

Avantajele evidențiate de managerii școlii sunt legate de beneficiile pentru elevi nu numai în ceea ce privește învățarea limbii și a conținuturilor, ci și dezvoltarea conștiinței interculturale:

Predarea disciplinelor într-o limbă diferită, integrarea acesteia sau existența unei sinergii între disciplină și limbă creează un mediu propice dezvoltării interculturalității. Și, de asemenea, lărgeste orizonturile elevilor. (Manager de școală lituaniană)

Unul dintre managerii școlilor din România leagă educația bilingvă de performanța cognitivă și motivație:

Cred că multilingvismul stimulează învățarea și ajută foarte mult la concentrare și la performanța cognitivă a copiilor. În același timp, contribuie la automotivare, pentru că atunci când perspectivele tale se lărgesc, când vorbești o limbă străină, când cunoști o limbă străină, când ești familiarizat cu o limbă străină, universul tău este deja mult mai mare, este cum se spune la televizor close-up, se deschid multe uși de aici și asta ajută foarte mult. (Manager de școală românească)

Principalul dezavantaj comentat de managerii școlari este slaba stăpânire a limbii a doua de către profesori:

Se poate spune că nu este întotdeauna ușor să găsești profesori care să aibă competențe bune și în domeniul limbilor străine. În cazul limbii franceze, profesorilor de conținut li se cere să aibă un certificat B2. Poate că și copiilor le-ar fi greu să se adapteze la acest sistem. De obicei, cei care au probleme în a se adapta, au destulă bunăvoință. (Manager de școală din România)

În ciuda faptului că sunt de acord cu privire la relevanța educației bilingve, managerii școlari spanioli și italieni sunt critici cu privire la modul în care este implementată educația bilingvă în țările lor:

Structura actuală a bilingvismului, așa cum este cea pe care o avem în prezent, nu funcționează din cauza modului în care este concepută. Aceasta constă în memorarea de către elevi a unor conținuturi sau a unui vocabular specific pe care nu îl cunosc întotdeauna în limba lor maternă. (Managerul școlii spaniole)

Dacă lucrăm cu atenție, nu ne vom lupta cu nici o problemă anume. Predarea unei materii, de exemplu, tehnice sau tehnico-științifice, într-o limbă străină introduce noi provocări pe care elevii trebuie să le depășească. Pentru

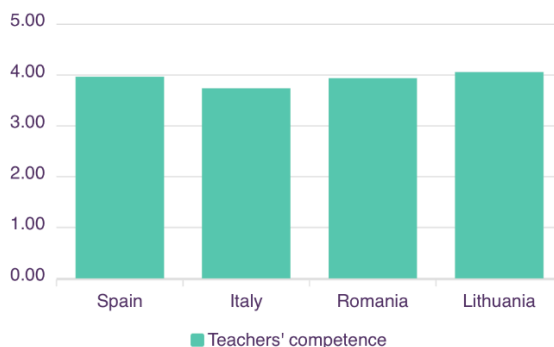
Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

aceasta, dacă nu suntem atenți la aceste dificultăți și procedăm cu nepăsare, atunci ar putea exista unele dezavantaje, cum ar fi pierderea unor conținuturi legate de subiectele pe care le predăm într-o a doua limbă. Dacă procedăm metodic, cred că nu se va pierde nimic. (Manager de școală italiană)

3.2. PERCEPȚIA MANAGERILOR ȘCOLARI CU PRIVIRE LA COMPETENȚA PROFESIONALĂ A CADRELOR DIDACTICE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV

După cum se arată în figura 6, managerii școlari consideră că profesorii sunt suficient de competenți pentru a se alătura programelor de educație bilingvă (3,93 din 5) și nu s-au constatat diferențe semnificative din punct de vedere statistic.

Fig. 6. Percepțiile managerilor școlari cu privire la competențele profesorilor bilingvi în diferite țări

În general, managerii școlari consideră că abilitățile celor mai mulți profesori referitoare la a doua limbă nu sunt suficient de bune pentru clasele bilingve. Acest lucru este valabil mai ales în Italia și Spania:

În general, nivelul de competență lingvistică al profesorilor nu este bun. după cum știm, dacă doriți să abordați conținuturi tehnice într-o limbă străină, trebuie să aveți încredere atât în conținut, cât și în limbă. (Managerul școlii italiene)

În cazul României și al Lituaniei, managerii școlari percep diferențe între noile și vechile generații de profesori:

Unii dintre ei o fac, dar, din păcate, doar un număr mic. Sper că, odată cu schimbarea generațiilor, va exista o creștere a nivelului de competențe lingvistice. Este dificil de spus cum va arăta viitorul limbii franceze, deoarece devine din ce în ce mai puțin populară, majoritatea alegând engleza și germana. (Managerul școlii românești)

Dacă vorbim de profesori mai tineri, care au absolvit recent o facultate, nivelul lor de vorbire este ridicat sau chiar foarte ridicat, iar vocabularul lor este extins. Unii profesori au un nivel C1 sau chiar mai mare în limba engleză. (Managerul școlii lituaniene)

Competența didactică a profesorilor este bine apreciată de managerii școlari din toate țările. Cu toate acestea, specificul utilizării unei a doua limbi ridică unele probleme:

Profesorii școlari sunt bine pregătiți să predea lecțiile într-o limbă străină, precum și în limba maternă, deși este nevoie de timp pentru ca profesorii să coordoneze și să pregătească lecțiile împreună cu asistentul lingvistic. (Managerul școlii spaniole)

Din punct de vedere didactic, majoritatea cadrelor didactice sunt instruite cu privire la modul de transmitere a cunoștințelor, de planificare a lecțiilor, de evaluare prin observare și de urmărire a dinamicii clasei pentru a pregăti elevii pentru o învățare eficientă. A face acest lucru într-o limbă străină poate duce la unele schimbări

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

dacă ai fost format în italiană și nu în engleză, iar, personal, nu cred că profesorii au fost pregătiți să facă față acestui lucru până acum. (Manager de școală italiană)

Interesant este că unele școli din România se ocupă cu ușurință de nevoile de formare ale noilor profesori:

Trebuie să vă spun că avem în școala noastră un grup de profesori foarte bine pregătiți în ceea ce privește utilizarea limbilor străine - au folosit cu succes CLIL în clasă în ultimii 15 ani; de fapt, am acționat ca școală pilot atunci când acest termen CLIL a fost introdus inițial în Finlanda ca parte a unui proiect european. După aceea, am început să ne trimitem tinerii profesori la programe de formare CLIL. Astfel, de-a lungul timpului, profesorii mai experimentați au fost mentorii celor mai puțin experimentați. (Manager de școală din România)

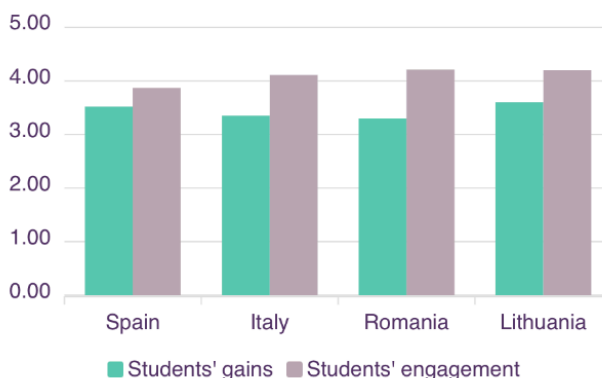
De altfel, unul dintre punctele forte percepute de managerii școlari din România este puterea lucrului colaborativ:

Am început în urmă cu doi ani, și da, am muncit din greu timp de doi ani. Pentru a ne pregăti instrumentele noastre de predare, instrumentele noastre de lucru, pentru a coopera, a colabora, pentru a ne cunoaște foarte bine elevii împreună. Mai exact, profesorii care predau la clasa respectivă să îi observe pe toți, să se adune, să încerce să își facă profilul și să construiască acele strategii didactice de care copiii au nevoie. Apoi să dezvoltăm împreună tot felul de strategii pedagogice, și ghiduri metodologice. (Manager de școală din România)

3.3. PERCEPȚIILE MANAGERILOR ȘCOLARI CU PRIVIRE LA IMPACTUL EDUCAȚIEI BILINGVE ASUPRA ELEVILOR

Figura 7 prezintă media și abaterile standard pentru câștigurile percepute la învățare și implicarea elevilor, prin compararea claselor bilingve cu cele non-bilingve. Valorile medii totale au fost mediu-mare. ANOVA nu a constatat diferențe semnificative între țări în ceea ce privește câștigurile, dar a constatat diferențe semnificative din punct de vedere statistic în ceea ce privește implicarea percepută a elevilor, care a fost mai mare în răspunsurile date de managerii școlari lituanieni și români.

Fig. 7. Percepțiile managerilor școlari cu privire la impactul educației bilingve în diferite țări

În general, managerii școlari consideră că elevii care participă la programe bilingve au tendința de a-și îmbunătăți competențele în a doua limbă:

Cred cu tărie că elevii noștri sunt mai bine "pregătiți" decât alte categorii de elevi; atunci când stăpânești o limbă străină, ești o persoană diferită. Cu cât vorbești mai multe limbi străine, cu atât mai complex este profilul tău personal. Poți să înțelegi mai bine cultura țării, precum și contextele istorice, geografice și economice ale diferitelor culturi. (Managerul școlii românești)

Există o îmbunătățire a competențelor lingvistice, de asemenea, pentru că [învățământul bilingv] reprezintă pentru ei o altă oportunitate de a studia și de a-și aprofunda cunoștințele într-o limbă străină și, în același timp,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

este o modalitate de a studia o disciplină tehnică. Deci, cu siguranță elevii pot aprecia subiectele tehnice dintr-o altă perspectivă, iar acest lucru îi ajută să se perfecționeze. (Director de școală italiană)

Cu toate acestea, unul dintre managerii școlilor spaniole își exprimă unele îngrijorări cu privire la impactul educației bilingve asupra rezultatelor elevilor:

Rezultatele nu sunt semnificative, realizările școlare nu se îmbunătățesc foarte mult în rândul elevilor bilingvi. Depinde de elevi. Să înțelegem bilingvismul în ansamblu; când aveam secții bilingve și non-bilingve, este adevărat că cei mai buni elevi, din punct de vedere școlar, se înscriau la învățământul bilingv, deci rezultatele erau mai bune, dar în prezent nu se înregistrează îmbunătățiri în ceea ce privește rezultatele școlare. (Manager de școală spaniolă)

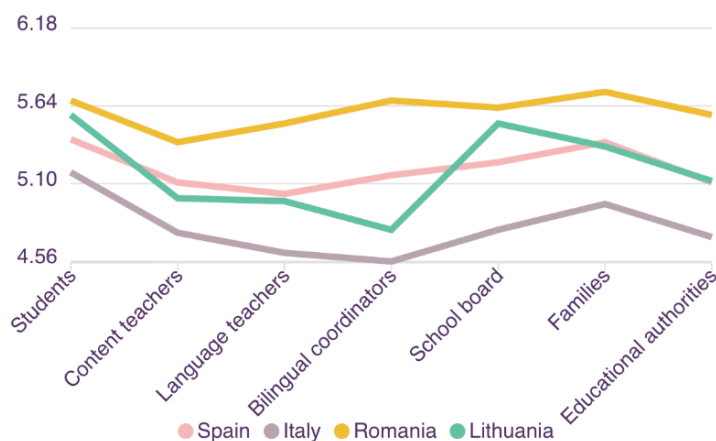
În plus, unii dintre managerii școlari leagă succesul elevilor mai degrabă de abilitățile lor individuale decât de educația bilingvă în sine:

În ceea ce privește performanța școlară a elevilor înscriși în programe bilingve, cred că performanța lor rămâne dependentă de abilitățile pe care le au în materie, nu au scăzut și nici nu s-au îmbunătățit în mod remarcabil. (Manager de școală lituaniană)

3.4. REFLECȚIILE MANAGERILOR ȘCOLARI CU PRIVIRE LA RESPONSABILITATEA PENTRU SUCCESUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI BILINGV

S-au constatat diferențe semnificative în ceea ce-i privește cei care ar trebui să garanteze succesul învățământului bilingv. Conform rezultatelor noastre, cele mai mici niveluri de responsabilitate revin consiliilor școlare, familiilor și autorităților educaționale, apoi elevilor și profesorilor de conținut. Apoi, potrivit directorilor de școli, profesorii de limbi străine și coordonatorii bilingvi joacă cel mai mare rol în succesul educației bilingve (a se vedea figura 8).

Fig. 8. Reflecțiile managerilor școlari cu privire la responsabilitatea pentru succesul învățământului bilingv

Conform opiniilor celor intervievați, principalul obstacol în calea învățământului bilingv, în opinia managerilor școlari, este lipsa profesorilor cu un nivel adecvat de cunoaștere a celei de-a doua limbi. De asemenea, nivelul de limbă secundară al elevilor pare a fi o problemă în unele școli:

O parte din personalul didactic nu are suficiente competențe lingvistice. Profesorul de istorie, istoria artei sau matematică, de exemplu, nu cunoaște limba engleză sau orice altă limbă străină pe care o folosim în cadrul CLIL. (Manager de școală italiană)

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

În primul rând, este vorba de numărul de profesori al căror nivel de competență lingvistică este suficient de ridicat pentru a putea face acest lucru și, din păcate, numărul lor nu este foarte mare. Este vorba, de asemenea, de nivelul de competență lingvistică al unor elevi, pentru că nu toți sunt la un nivel foarte ridicat, mai ales la început. (Managerul școlii românești)

Managerii școlari din cele patru țări au ridicat, de asemenea, probleme legate de metodologie și de conceperea materialelor. Timpul de care dispun cadrele didactice pare a fi, de asemenea, un obstacol important. Din acest motiv, managerii școlari consideră că au nevoie de mai mult sprijin extern:

Conținutul educației bilingve este o adevărată provocare, deoarece profesorii au nevoie de timp suplimentar pentru a pregăti materialele. Ar fi de ajutor să avem, să zicem, un depozit sau o bază de date cu materiale didactice, instrumente și practici ale profesorilor, și nu mă refer la manuale în general, ci mai degrabă la înregistrări ale practicilor profesionale ale profesorilor în educația bilingvă, pe care profesorii le-ar putea lua și adapta pentru clasele lor. (Managerul școlii lituaniene)

În mod interesant, unul dintre managerii școlari italieni a evidențiat colaborarea dintre profesori ca fiind una dintre principalele provocări ale învățământului bilingv:

Apoi ne întoarcem la punctul crucial din școlile italiene, care, în opinia mea, este că această metodologie, ca și alte metodologii de predare, necesită o colaborare strânsă cu colegii, trebuie să o "faci cu adevărat". Nu poți să spui doar "lucrați împreună", apoi faci un simplu document Google în care fiecare propune ceea ce îi place, dar apoi o face într-un mod complet diferit. Nu funcționează în acest fel. Chiar este necesar să ne întrebăm "ce vom face împreună pentru acești copii" și apoi, odată ajunși împreună în clasă, "cum îi vom evalua pentru a-i verifica", deoarece scopul este și acela de a evalua împreună. Altfel, vom avea teste individuale, în care unul va evalua, de pildă, limba și altul matematica și atât. Acest lucru ar fi greșit. Ar fi foarte obositor, pentru că înseamnă să renunți la preferințele tale ca profesor, chiar și ca manager, ca să fii sincer. (Manager de școală italiană)

Unul dintre aspectele pe care managerii școlari le-au considerat esențiale pentru un învățământ bilingv de succes a fost acela de a-i face pe elevi și pe profesori să conștientizeze importanța a ceea ce fac:

Acest mod de predare nu numai că favorizează dezvoltarea intelectuală, socială și profesională a elevilor, dar contribuie și la dezvoltarea profesională a profesorilor. Așadar, în esență, cheia succesului constă în conștientizarea acestor avantaje atât de către elevi, cât și de către profesori. Ei ar trebui să înțeleagă că această abordare, acest mod de predare, este benefic pentru ambele părți. (Manager de școală din România)

Cheia succesului este, încă o dată, promovarea conștientizării în rândul elevilor și al profesorilor cu privire la nevoia efectivă de dialog între competențele diferitelor discipline, făcându-i apoi să înțeleagă că astăzi este posibil să părăsești școala și să te întâlnești cu un cetățean. (Manager de școală italian)

Un manager de școală din România a menționat atitudinea elevilor față de învățarea unei a doua limbi străine:

Studentii români iubesc pur și simplu engleza. Chiar și cei care nu o stăpânesc încă, iubesc engleza. Le place. Și acest lucru este valabil pentru fiecare elev român; am fost odată la un eveniment internațional de formare cu peste 100 de profesori de limba engleză și 20 de mentori de limba engleză, iar mentorii au fost deosebit de surprinși de faptul că elevilor noștri chiar le place limba engleză; vorbeau despre elevii care au ales engleza pentru că au auzit că gramatica ei este destul de simplă, că au considerat pronunția mai degrabă imposibilă, deoarece este diferită de limba lor maternă. Dar nu i-au auzit niciodată pe elevi spunând "We love English". Așa că noi, profesorii români, suntem foarte bucuroși de acest lucru. (Managerul unei școli din România)

Relația profesor-elev a fost, de asemenea, menționată ca o cheie a succesului în timpul interviurilor:

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Cred că aceasta ar fi relația profesor-elev. Este vorba de capacitatea de a construi o relație, de a găsi un obiectiv comun al lecției sau obiective generale de învățare și de a potrivi abilitățile cu așteptările. Și nu voi vorbi despre motivația profesorului și a elevului, cred că acest lucru ar trebui să fie considerat ca un dat. Cred că relația elev-profesor și dezvoltarea acesteia este cheia succesului, iar acest lucru este valabil în orice clasă, așa că nu voi pune în evidență doar învățământul bilingv. (Manager de școală lituanian)

În concluzie, managerii școlari reflectă asupra importanței competențelor profesorilor, a stabilirii unor obiective clare și relevante pentru învățământul bilingv și a comunicării:

Secretul este format din trei părți, poate o trinitate. În primul rând, profesori competenți și profesori devotați care văd sensul. Apoi ar fi obiectivele și programele alese. Iar a treia este comunicarea, cooperarea și faptul de a avea astfel de oportunități cu parteneri străini, și colegi. Pentru copii, mai ales pentru copii, să vadă că se îngrijește nu doar cu ușile închise, ci și pentru întreaga lume. (Managerul școlii lituaniene)

4. INFORMAȚII DIN VIDEOCLIPURILE REALIZATE DE EXPERTI ÎN DOMENIU

În această secțiune, includem câteva feedback-uri de la experți mondiali în domeniul bilingvismului și al educației bilingve care au fost intervievați în cadrul proiectului BiMo.

Potrivit Emmei Dafouz, experiențele educaționale sunt destul de diverse și există o mare diferență între ceea ce spune presa despre programele bilingve și educația bilingvă în șine, dar și între ceea ce arată cercetările empirice. Școlile bilingve funcționează bine în Spania, dar există întotdeauna loc pentru îmbunătățiri și este nevoie de mai multă colaborare din partea tuturor părților interesate implicate în educația bilingvă, de la familie la cercetători și profesori.

Cercetările arată că programele bilingve au avut un mare impact asupra competenței elevilor. În prezent, mulți studenți care termină o diplomă la o universitate spaniolă o fac la un nivel C1/C2 în limba engleză și cu o mai bună stăpânire a celor patru abilități de competență lingvistică. În linii mari, nivelul de cunoaștere a limbii engleze în Spania a crescut foarte mult, potrivit lui Dafouz.

Cu toate acestea, este important ca toate programele să fie revizuite periodic. În plus, trebuie luate unele măsuri. În primul rând, este important să se evalueze programul bilingv într-un mod holistic. În al doilea rând, este nevoie de o colaborare mai sistematică între părțile interesate, de la factorii de decizie la profesorii de limbă și conținut și până la elevi. Și, în al treilea rând, avem nevoie de o implementare mai flexibilă a programelor bilingve, una care să ia în considerare diferite variabile, deoarece școlile sunt foarte diferite, iar anumite măsuri trebuie ajustate. Trebuie să se țină cont de datele demografice ale școlilor, de mediul de proveniență al elevilor, de resursele umane, printre altele. Dafouz consideră că numai după ce se face acest lucru, implementarea este mai reușită.

Deși multilingvismul este o realitate în lumea de astăzi, potrivit lui Dafouz, în Spania este nevoie de mai mult consens în ceea ce privește educația bilingvă. Una dintre principalele probleme cu care ne confruntăm este evaluarea programelor bilingve dintr-o perspectivă mai degrabă politică decât științifică. Ar fi esențial să se furnizeze dovezi empirice cu privire la ceea ce funcționează și ceea ce nu funcționează și să se uite de premisele ideologice atunci când se evaluează programele existente.

Potrivit lui Christian Abello-Contesse, există variații enorme în ceea ce privește implementarea educației bilingve în diferite regiuni și orașe spaniole. În Madrid, situația pare să fie complicată și mai mult de un

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

ingredient suplimentar, și anume motivația politică. Cercetările cantitative au descoperit modele clare, precum și unele diferențe în ceea ce privește timpul petrecut în clasă, rezultatele elevilor, competențele lingvistice ale profesorilor bilingvi, materiile de conținut predate în limba străină, prezența sau absența profesorilor nativi sau a asistenților lingvistici, printre altele.

Având în vedere dezvoltarea bilingvă a elevilor și rezultatul a mai mult de un deceniu de educație bilingvă în Spania, îmbunătățirea trebuie să rămână obiectivul final. Având în vedere variația dintre școli, fiecare școală bilingvă poate și ar trebui să caute îmbunătățirea în funcție de nevoile sale specifice. Măsurile care se pot aplica majorității școlilor, potrivit lui Abello-Contesse, sunt următoarele:

1. Creșterea numărului de cadre didactice cu experiență și competență
2. Introducerea și accentuarea limbii engleze (informale) în cadrul orelor de engleză, încă din primele clase ale învățământului primar.
3. Existența unui set de reguli și standarde stabilite de departamentele regionale de educație pe care toți profesorii bilingvi ar trebui să le respecte.
4. Introducerea unor mecanisme prin care cadrele didactice să fie monitorizate sau supravegheate, în special în primii ani de predare în cadrul programelor bilingve.
5. Reducerea numărului de elevi dintr-o clasă la doar 25-20.

Potrivit lui Abello-Contesse, programele de educație bilingvă din Spania și din Europa prezintă mai degrabă limitări decât dezavantaje. Este relevant să subliniem că, în orice formă, acestea vin cu avantaje și unele dezavantaje. Educația bilingvă este un proces care se construiește pe registre instituționale și academice introduse de profesori. Prin urmare, trăsăturile sale caracteristice includ stilul formal sau literatura. Elevii rareori inițiază discuția, rareori aleg subiectul. Prin urmare, este posibil ca elevii să nu se simtă confortabil utilizând limba străină în interacțiunea socială cu colegii lor.

Prin urmare, este extrem de important să înțelegem mai bine ce este educația bilingvă. Provocarea pentru școli este de a începe educația bilingvă mai devreme, într-un mod constant și pentru o perioadă extinsă de timp în programul lor săptămânal, astfel încât elevii să se simtă confortabil cu cele mai simple manifestări sociale ale limbii înainte ca materia școlară să devină complexă din punct de vedere cognitiv. Provocarea pentru profesori nu este doar de a atinge niveluri mai ridicate de cunoaștere a limbii străine, ci și de a stăpâni modul de predare eficientă în această limbă, astfel încât predarea bilingvă să devină de fapt o sarcină rezonabilă și confortabilă, nu o situație stresantă care necesită efort fizic și mental.

Potrivit lui Pádraig Ó Duibhir (Dublin City University), expunerea la limba străină este foarte importantă pentru cei care învață, dar și mai important este să aibă multe oportunități de a folosi această limbă. Expunerea în sine nu este suficientă. Așadar, ar fi foarte important ca profesorii să găsească activități precum munca în perechi, în care copiii trebuie să se exprime. De asemenea, elevii ar trebui să fie încurajați să folosească limba străină chiar la locul de joacă.

Contactul cu vorbitori nativi ar fi minunat, dar acest lucru nu este întotdeauna posibil. Pentru a compensa acest lucru, profesorii ar trebui să adopte abordări cum ar fi concentrarea asupra formei, care se concentrează pe semnificație, pe ceea ce spune persoana sau pe ceea ce spune textul. Profesorii ar trebui să se concentreze pe modul în care a fost spus ceva, oferind feedback corectiv și întrebând elevii dacă există o modalitate mai bună de a spune ceva.

5. CONCLUZII

Acest capitol conține reflecții din partea profesorilor și a membrilor consiliului de administrație al școlilor bilingve. Aceste mărturii sunt importante pentru părțile interesate din alte țări sau regiuni europene care doresc să implementeze sau să consolideze programe bilingve.

Analiza datelor colectate prin intermediul chestionarelor și interviurilor a oferit experiențe directe și informații valoroase pentru profesori, consiliile școlare și factorii de decizie. Experții în bilingvism și educație bilingvă care au fost consultați au contribuit, de asemenea, la acest subiect.

În general, în cele patru țări în care s-a efectuat cercetarea au fost constatate atitudini pozitive față de educația bilingvă. Cu toate acestea, profesorii spanioli au evidențiat unele dezavantaje, cum ar fi raportul profesor-elev și diferențele în ceea ce privește cunoașterea limbii engleze.

De regulă, profesorii consideră că învățarea conținutului este în pericol în cazurile în care competența elevului în limba engleză nu este ridicată. În altă ordine de idei, managerii școlari consideră că nivelul de limba engleză al profesorilor de materii de conținut nu este suficient de ridicat pentru ca aceștia să predea eficient.

În Spania, se pare că realizarea de programe bilingve a înrăutățit situația.

BIBLIOGRAFIE

- BRUTON, A. "IS CLIL SO BENEFICIAL, OR JUST SELECTIVE? RE-EVALUATING SOME OF THE RESEARCH", *SYSTEM*, 39(4), 2011, 523-532.
- CENOS, J., GENESEE, F. AND GORTER, D. "CRITICAL ANALYSIS OF CLIL: TALKING STOCK AND LOOKING FORWARD", *APPLIED LINGUISTICS*, 35(3), 243-262.
- DALTON-PUFFER, C. "CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING: FROM PRACTICE TO PRINCIPLES?", *ANNUAL REVIEW OF APPLIED LINGUISTICS*, 31, 2011, 182-204.
- MOATE, J. M. "THE IMPACT OF FOREIGN LANGUAGE MEDIATED TEACHING ON TEACHERS' SENSE OF PROFESSIONAL INTEGRITY IN THE CLIL CLASSROOM", *EUROPEAN JOURNAL OF TEACHING EDUCATION*, 34(3), 333-346.
- SENRA-SILVA, IMACULADA, "A STUDY ON CLIL SECONDARY SCHOOL TEACHERS IN SPAIN: VIEWS, CONCERNS AND NEEDS", *COMPLUTENSE JOURNAL OF ENGLISH STUDIES*, 29, 2022, 49-68.

CAPITOL 4. CE PUTEM ÎNVĂȚA DIN EXPERIENȚELE BILINGVE?

ELZA GHEORGHIU, CINTIA COLIBABA, ANDREEA IONEL, STEFAN COLIBABA

FUNDATIA EUROED
IASI, ROMANIA

GEDIMINAS GRĖSIUS

KAUNAS VILEIŠIAI SCHOOL
KAUNAS, LITHUANIA

ABSTRACT

Prima parte a acestui capitol se concentrează pe perspectiva a ceea ce se poate învăța din contexte bilingve, având ca studiu de caz România. Capitolul aprofundează subiectul ridicând 4 probleme principale: Descrierea sociolingvistică a României din punct de vedere geografic și social: limbi vorbite, limbi minoritare etc.; Descrierea sistemului de învățământ cu o atenție deosebită acordată învățării limbilor străine; Atitudinea părinților și elevilor față de limbile străine, învățarea limbilor străine, bilingvismul și educația bilingvă; și Reflecțiile asupra percepțiilor proprii ale profesorilor asupra bilingvismului și educației bilingve din România în viitorul apropiat. Capitolul se încheie cu câteva sfaturi bazate pe propria noastră experiență, care arată că persoanele care vorbesc una sau mai multe limbi străine sunt mai eficiente în rezolvarea problemelor și sunt mai creative și mai empatiche. Rezolvarea problemelor, creativitatea și empatia sunt abilități non-tehnice de neprețuit pe care orice angajator le-ar aprecia la un candidat. De asemenea, se susține că persoanele bilingve și multilingve sunt mai dispuse să accepte opiniile celorlalți și să stabilească mai ușor legături interpersonale, care sunt, de asemenea, competențe excelente, în special în domeniul precum serviciul pentru clienți și relațiile de afaceri.

A doua secțiune se referă la situația sociolingvistică, sistemul educațional și experiența lituaniană în ceea ce privește bilingvismul. Prima parte descrie distribuția etnică a Lituaniei, situația demografică și schimbările acestora de la redobândirea independenței (mai mult de 30 de ani) și distribuția limbilor vorbite în țară. A doua parte este dedicată structurii învățământului lituanian și integrării limbilor străine în sistemul de predare ca proces continuu. Cea de-a treia parte trece în revistă experiențele părinților și elevilor, precum și observațiile privind învățarea în clasele în care se utilizează învățământul bilingv integral sau parțial. Sunt prezentate motivele pentru care părinții au ales să își trimită copiii la școli bilingve, precum și experiențele copiilor. Cea de-a patra parte descrie experiența profesorilor care folosesc bilingvismul la clasă, perspectivele ulterioare pentru utilizarea și extinderea pe scară mai largă a învățământului bilingv în întreaga țară. Ultima parte împărtășește cele mai bune practici privind aplicarea cu succes a bilingvismului în activitățile de proiect ale școlilor lituaniene și oferă observații și sugestii cu privire la modul de îmbunătățire a utilizării bilingvismului în procesele de predare și învățare. Opiniile sunt exprimate de toți participanții la cercetarea proiectului BiMo: elevi, profesori, părinți și administratori.

1. ROMÂNIA

1.1. DESCRIEREA SOCIOLINGVISTICĂ A ROMÂNIEI DIN PUNCT DE VEDERE GEOGRAFIC ȘI SOCIAL: LIMBA OFICIALĂ, LIMBI VORBITE, LIMBI MINORITARE

România este o țară situată la intersecția dintre centrul, estul și sud-estul Europei. Se învecinează cu Bulgaria la sud, Ucraina la nord, Ungaria la vest, Serbia la sud-vest, Moldova la est și Marea Neagră la sud-est. Are un climat predominant temperat-continental și o suprafață de 238.397 km² (92.046 mp), cu o populație de aproximativ 19 milioane de locuitori. România este a douăsprezecea țară ca mărime din Europa și al șaselea cel mai populat stat membru al Uniunii Europene. Capitala și cel mai mare oraș este București, iar alte zone urbane importante sunt Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Constanța, Craiova, Brașov și Galați.

Limba oficială este româna, o limbă romanică (cea mai vorbită din ramura romanică răsăriteană), care prezintă un grad consistent de asemănare cu aromâna, megleno-româna și istroromâna, dar împărtășește multe caracteristici în mod egal cu restul limbilor romanice occidentale, în special italiana, franceza, spaniola, portugheza și catalana. Alfabetul românesc conține aceleași 26 de litere ale alfabetului latin standard, precum și alte cinci (și anume ă, â, î, ț și ș), făcând un total de 31 de litere. Conform Constituției României din 1991, revizuită în 2003, limba română este limba oficială a Republicii. Comparativ cu celelalte limbi romanice, cea mai apropiată rudă a limbii române este italiana. Limba română a avut o pondere străină mai mare decât alte limbi romanice, cum ar fi italiana, în ceea ce privește vocabularul și alte aspecte. Asemănarea lexicală a limbii române cu cea italiană a fost estimată la 77%, urmată de franceză la 75%, sardiniană 74%, catalană 73%, portugheză și rhaeto-romană 72%, iar spaniolă 71%. Influența slavă asupra limbii române se observă mai ales în vocabularul său, cuvintele de origine slavă constituind aproximativ 10-15% din lexicul românesc modern și cu influențe suplimentare în fonetica, morfologia și sintaxa sa. Drept urmare, o mare parte din vocabularul românesc care se ocupă de religie și ritual este slav. Numărul de cuvinte derivate din slavă cu frecvență mare este, de asemenea, considerat a indica contactul sau conviețuirea cu triburile sud-slave din jurul secolului al 6-lea. Vocabularul românesc a devenit predominant influențat de franceză și, într-o măsură mai mică, de italiană în secolele 19 și începutul secolului 20. [1]

România mandatează utilizarea limbii române în publicațiile oficiale guvernamentale, în învățământul public și în contractele juridice. Reclamele, precum și alte mesaje publice trebuie să fie însoțite de o traducere a cuvintelor străine, în timp ce semnele comerciale și logo-urile vor fi scrise predominant în limba română. Limba română este vorbită ca primă limbă de aproximativ 90% din întreaga populație, în timp ce maghiara și romani Vlax sunt vorbite de 6,2% și, respectiv, 1,2% din populație. Există, de asemenea, aproximativ 50.000 de vorbitori nativi de ucraineană (concentrați în unele regiuni compacte din apropierea graniței, unde formează majorități locale), 25.000 de vorbitori nativi de germană și 32.000 de vorbitori nativi de turcă care trăiesc în România.

România este considerată una dintre țările cu cea mai modernă legislație din Europa în ceea ce privește drepturile minorităților, care au și dreptul de a-și folosi propria limbă în administrația locală și în sistemul judiciar, în cazurile limitate prevăzute de actele normative în vigoare. Legea administrației publice locale prevede că în unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând minorităților naționale au o pondere de peste 20% din numărul de locuitori, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice din subordinea acestora, precum și serviciile publice deconcentrate asigură utilizarea, în relațiile cu acestea, a limbii materne. România este o țară multilingvă de mai multe secole. Populațiile cu limbi materne diferite trăiesc la noi în țară în paralel cel puțin din secolul al 10-lea. În zilele noastre, singura limbă oficială din România este româna. Limba română este vorbită în România, într-o mare parte a Republicii Moldova,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

precum și în teritoriile de frontieră ale Serbiei și Ungariei. Tipuri dialectale de limba română sunt vorbite și de comunități mici din Macedonia, Bulgaria și Grecia.

În partea de est și de sud a țării, limba română este de departe limba dominantă, iar majoritatea locuitorilor sunt practic monolingvi; în regiunile vestice ale Transilvaniei și Banatului, vorbitorii de maghiara și germana ocupă un loc proeminent lângă vorbitorii de limba română. Mulți locuitori ai acestor regiuni sunt bilingvi sau trilingvi. Aceste trei limbi aflate în contact au împrumutat multe cuvinte una de la celălaltă. Mai puțin de 20% din cuvintele folosite în limba română contemporană sunt considerate a proveni direct din latină, în timp ce marea majoritate a lexicului constă în cuvinte care sunt împrumutate din alte limbi.

Dincolo de limba română oficială, în România se vorbesc mai multe alte limbi. Legile privind drepturile limbilor minoritare sunt în vigoare, iar unele dintre ele au statut co-oficial la nivel local. Deși nu are vorbitori nativi, limba franceză este, de asemenea, o limbă importantă din punct de vedere istoric în România, iar România este membră a Organizației Internaționale a Francofoniei.

După căderea guvernului comunist al României în 1989, diferitele limbi minoritare au primit mai multe drepturi, iar România are în prezent legi extinse referitoare la drepturile minorităților de a-și folosi propria limbă în administrația locală și în sistemul judiciar. Una dintre evoluțiile majore în domeniul protecției minorităților din România este o schimbare majoră în domeniul politicilor lingvistice față de minorități: trecerea de la promovarea exclusivă a limbii române (specifică regimului comunist) la o linie de politici publice care promovează (și sprijină) alocarea unor funcții sociolingvistice semnificative în limbile minorităților (în educația formală, administrație, justiție și alte sfere ale vieții publice).

Această schimbare de direcție în domeniul politicilor lingvistice a avut loc în contextul asumării de către statul român a unor obligații față de comunitatea internațională materializate prin aderarea la unele tratate și convenții internaționale de referință în domeniul promovării drepturilor lingvistice ale minorităților (ex. Carta europeană a minorităților sau limbilor regionale). Aderarea la aceste tratate internaționale implică, de asemenea, obligația de a raporta gradul și formele de conformitate cu diferitele dispoziții ale acestor acte normative.

În timp ce limba română este singura limbă oficială la nivel național și local, în România există alte 14 limbi vii. Legile romanesti includ drepturi lingvistice pentru toate grupurile minoritare care formeaza peste 20% din populatia unei localitati pe baza recensamantului din 1992. Lista acestor localități apare în Hotărârea Guvernului nr.1206/2001. Printre acestea se numără adoptarea semnelor în limbile minorităților, accesul la administrația locală, la serviciile publice și la sistemele de justiție.

În ceea ce privește limbile străine și multilingvismul în sistemul educațional, două aspecte sunt relevante. Pe de o parte, există poziția limbilor minoritare în sistemul de învățământ, pe de altă parte există locul predării limbilor străine în cadrul acestui sistem. În principiu, toate grupurile minoritare recunoscute au dreptul de a învăța și de a vorbi limba lor maternă. O minoritate recunoscută în România are peste 1.000 de membri, dar nu toate minoritățile au dreptul de a li se preda în limba maternă pe parcursul întregii educații școlare. La nivel universitar, doar minoritatea maghiară are posibilitatea de a urma cursuri în limba maternă în secțiile de limbă maghiară ale Universității Babeș Bolyai din Cluj/Kolozsvár.

Începutul predării organizate a limbilor străine moderne a avut loc odată cu înființarea noii Academii Regale din Iași, în 1714. Printre materiile predate s-au numărat rusa și turca. Tot în secolul al 18-lea, în 1776, G. Ghica a reorganizat pe o bază mai largă școala superioară de la Sf. Sava unde se făceau "exerciții" de franceză și italiană. N. Iorga a subliniat importanța introducerii educației limbilor occidentale în țara noastră. Cum,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Începând cu a doua jumătate a secolului al 18-lea, relațiile capitaliste de producție s-au dezvoltat în Principatele Române, iar ideile de libertate social-politică și-au făcut din ce în ce mai mult loc, nevoia unui contact mai strâns cu limbile europene moderne a devenit din ce în ce mai resimțită.

Limba franceză a găsit un teren foarte favorabil în Țara Românească și Moldova, mai ales după revoluția din 1789. În 1813, la Academia Domnească din Iași, Gh. Asachi a predat un curs de matematică în limba franceză, pe care l-a predat apoi în limba română. După cum se știe, începutul secolului al 19-lea reprezintă triumful educației în limba română. În programul școlilor românești, însă, predarea limbilor străine moderne este inclusă și chiar are un loc de onoare. Din 2013, Ziua Limbii Române este sărbătorită în fiecare 31 august.

Un număr considerabil de școli introduc predarea limbilor străine într-un stadiu foarte incipient. În grădinițe, programele de imersiune în limbi străine sunt oferite în franceză, germană, italiană sau chineză. Dar nu există nicio garanție că aceste programe sunt continuate în școala primară. La nivel primar, predarea unei limbi străine începe în clasa a III-a. Din clasa a V-a, se adaugă o a doua limbă străină. La nivelul școlii gimnaziale, toți elevii studiază două limbi străine (în principal franceza, engleza, spaniola și germana), iar câteva școli au programe de imersiune în aceste limbi. Limbile minoritare (maghiara sau turca, de exemplu) nu sunt oferite ca limbă străină. În concluzie, limba română este singura limbă oficială, dar România garantează drepturi considerabile vorbitorilor de limbi minoritare: limbile minorităților etnice sunt predate proporțional cu numărul de vorbitori de limbă minoritară dintr-un anumit județ. Mulți locuitori ai României sunt educați pentru a fi multilingvi. În plus, cursanții și utilizatorii de limbi străine au multe oportunități de a învăța limbi străine în România.

Sistemele de învățământ primar și gimnazial românesc au introdus încă din 1965 o ofertă largă de studii de limbi străine de la vârsta de 8 ani (clasa a II-a primară) pentru prima limbă și de la vârsta de 12 ani pentru clasa a II-a (clasa a VI-a primară), elevii și părinții putând alege între engleza, germană, franceză, spaniolă și rusă, cu mențiunea că oferta este mai variată în mediul urban și, mai ales, în orașele mari. Engleza este una dintre cele mai populare limbi, iar calitatea predării în școlile de stat este de cea mai înaltă calitate, cu variațiile naturale de la școală la școală. În învățământul preuniversitar din România, pentru diferitele segmente ale populației școlare, următoarele limbi au fost oferite între 1996 și 2021 fie ca primă limbă de studiu, fie ca limbă secundară: engleză, franceză, germană, rusă, spaniolă, italiană, greacă, japoneză, portugheză și norvegiană, ceea ce subliniază încă o dată interesul profesorilor, inspectorilor școlari, elevilor și părinților în studiul limbilor.

1.2. DESCRIEREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL CU O DEOSEBITĂ ATENȚIE ACORDATĂ ÎNVĂȚĂRII LIMBILOR STRĂINE

1.2.1 PREDAREA LIMBILOR STRĂINE ÎN ROMÂNIA STRUCTURA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT ROMÂNESC

Constituția României oferă detalii despre dreptul la educație, insistând asupra următoarelor aspecte: învățământul general obligatoriu, liceele și școlile profesionale, învățământul superior; educația să fie în limba română; faptul că educația oferită de stat este gratuită, iar minoritățile au dreptul să învețe în limba lor maternă. Educația la toate nivelurile trebuie să se desfășoare în instituții publice, private sau confesionale. Universitățile au autonomie. Conform legii educației, sistemul educațional românesc este organizat astfel: Grădinița; Școala primară; Școala Gimnazială; Liceul; Școala de Arte și Meserii; Școala Postliceală; Studii superioare.

Grădinița - Această formă de învățământ oferă posibilitatea tuturor copiilor cu vârste cuprinse între 3 și 6-7 ani să beneficieze de învățământ preșcolar cu extindere la clasa pregătitoare. Sistemul de învățământ preșcolar cuprinde 4 etape: grupa mică (în care se vor găsi copii între 3 și 4 ani); grupa mijlocie (pentru copiii

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

cu vârsta cuprinsă între 4 și 5 ani); grupa preșcolară superioară (pentru copiii cu vârste cuprinse între 5-6 ani); clasa pregătitoare (cu scopul clar de a pregăti cât mai bine posibil tranziția copiilor la școala primară). Activitățile de bază pe care copiii le desfășoară la Grădiniță sunt următoarele: arta creativă (desen, pictură, meșteșuguri); având roluri diferite și de a construi (blocuri de construcție, Lego); educație socială; educație culturală; educație pentru sănătate; educație religioasă; educație ecologică; limbi străine (engleză, germană) și comunicare; Matematică (noțiuni introductive); învățarea despre mediu; Muzică; Educație practică; Educație fizică (dans, înot).

Școala primară - Școala primară este forma de învățământ care se adresează copiilor din clasele I – IV. Programul școlar începe dimineața și se termină la orele prânzului. Copiii care studiază la școala primară au între 7 și 10 ani. Pentru majoritatea materiilor, copiii beneficiază de un singur profesor și de produse educaționale adecvate. Doar la anumite discipline mai specializate copiii vor fi instruiți de alți profesori. La sfârșitul claselor a II-a și a IV-a, copiii vor trebui să susțină examene pentru a li se evalua cunoștințele dobândite în limba română și matematică.

Gimnaziu - Această formă de învățământ funcționează în timpul zilei, de dimineața până la prânz. Durează 4 ani, între clasele a 5-a și a 8-a. Copiii de gimnaziu au între 11 și 14 ani. Organizarea sălilor de clasă este ajustată pentru a răspunde cel mai bine nevoilor copiilor și profesorilor. Multe școli au clase speciale, cum ar fi clase care au cursuri intensive de limba engleză sau informatică. Principalele discipline din gimnaziu sunt Matematica, Limba Română, Istorie, Geografie, Biologie și două limbi străine, Fizică, Chimie, Latină, Artă și Muzică, Religie, Educație Civică, Educație Tehnologică, Informatică, Sport. La sfârșitul claselor a 6-a și a 8-a, elevii trebuie să susțină examene la Matematică, limba română și Geografie/Istorie. La sfârșitul clasei a 8-a, se desfășoară un examen la nivel național, așa-numitul examen de capacitate. Acest examen este obligatoriu pentru toți elevii.

Liceul cuprinde următoarele programe: Program teoretic – Program tehnologic Știință și Științe Umaniste – tehnică, servicii, natură și protecția mediului. Programul vocațional – militar, teologic, sportiv, artistic și pedagogic; liceul durează sau o perioadă de 4 ani, din care 2 ani sunt obligatorii (clasele 9 și 10), următorii 2 ani nefiind obligatorii (clasele 11 și 12). În România, în conformitate cu prevederile Constituției și ale Legii educației, învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română, ca limbă oficială de stat, obligatorie pentru toți cetățenii români, indiferent de naționalitate. În conformitate cu aceste prevederi, programele școlare cuprind un număr necesar de ore pentru a asigura asimilarea temeinică a limbii române.

În baza standardelor internaționale privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, în România, conform legii, studiile și formarea sunt asigurate și în limbile minorităților naționale. Sistemul de învățământ românesc oferă posibilitatea ca universitățile să funcționeze cu structuri multiculturale pentru a promova coexistența și integrarea interetnică armonioasă la nivel național și european. În învățământul universitar de stat pot fi organizate grupuri, secții, colegii și facultăți cu predare în limbile minorităților naționale. În unitățile de învățământ care predau în limba minorităților naționale, este obligatorie învățarea terminologiei de specialitate în limba română.

Prevederea constituțională pentru studiul limbii române în educație în toate gradele, de către toți cetățenii țării, indiferent de etnie (naționalitate) este o necesitate legală, obiectivă, care oferă posibilitatea dobândirii valoroasei culturi, civilizației și tradiții a poporului român și a exercitării drepturilor cetățenilor prevăzute de Constituție și de legile țării pentru toți cetățenii României.

În România, studiul limbilor moderne a fost întotdeauna încurajat oficial, prin studiu instituționalizat. Și, în special, cunoașterea cât mai multor limbi, la nivele de performanță, a reprezentat un element de prestigiu

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

social, care poate fi explicat în primul rând prin caracterul relativ zonal al utilizării limbii române. Cu toate acestea, sistemele de învățământ primar și gimnazial românesc au introdus din 1965 o ofertă largă de limbi străine de la vârsta de 8 ani (clasa a II-a primară) pentru prima limbă și de la vârsta de 12 ani pentru a doua (clasa a VI-a primară).

Engleza a fost una dintre cele mai populare limbi, iar predarea în școlile de stat a fost de cea mai înaltă calitate, cu variațiile naturale de la școală la școală până în 1990. Toți elevii de gimnaziu (100%) din România învață cel puțin o limbă străină, iar 95,2% dintre ei învață două sau mai multe limbi, acestea fiind printre cele mai mari ponderi din Uniunea Europeană, potrivit unui raport Eurostat. În învățământul preuniversitar din România, pentru diferitele segmente ale populației școlare, între anii 1996 și 2005 au fost oferite următoarele limbi fie ca primă limbă de studiu, fie ca a doua limbă: engleză, franceză, germană, rusă, spaniolă, italiană, greacă, japoneză, portugheză și norvegiană.

De la summitul Uniunii Europene de la Maastricht din 1991 și de la Tratatul de la Maastricht (1992), diversitatea culturală și lingvistică a fost considerată un bun cultural european important. În consecință, Uniunea Europeană a promovat multilingvismul, precum și învățarea unei a doua și a treia limbi. Aceasta înseamnă că Uniunea urmărește nu numai să stimuleze toate limbile vorbite în statele sale membre, inclusiv limbile minorităților, ci și să promoveze învățarea unei a doua și a treia limbi. [2] UE are 24 de limbi oficiale și aproximativ 60 de limbi indigene regionale și minoritare. În 2004, UE a adoptat și afirmat în politica sa lingvistică ambiția ca fiecare cetățean al Uniunii să-și stăpânească limba maternă, plus alte două limbi. mPe site-ul internet <https://ecspm.org/> (Platforma europeană a societății civile pentru multilingvism) se afirmă că "politicile lingvistice ale UE vizează protejarea diversității lingvistice și promovarea cunoașterii limbilor – din motive de identitate culturală și integrare socială, dar și pentru că cetățenii multilingvi sunt mai bine plasați pentru a oportunitățile educaționale, profesionale și economice create de o Europă integrată. Obiectivul este o Europă în care fiecare poate vorbi cel puțin alte două limbi în plus față de propria limbă maternă".

Uniunea Europeană sprijină o serie de acțiuni și programe în favoarea învățării și predării limbilor străine. De exemplu, prin programele Socrates și Leonardo da Vinci, Comisia Europeană investește peste 30 de milioane EUR pe an în proiecte practice care stimulează entuziasmul studenților de limbi străine și al profesorilor acestora. Printre acestea se numără schimburile școlare, asistența pentru învățarea limbilor străine, cursuri de formare pentru profesori și inițiative de promovare a vizibilității programelor. De asemenea, s-a investit masiv în programe de mobilitate precum Erasmus, Tineret și acțiunile de înfrățire între orașe. Comisia Europeană consideră că mobilitatea este un factor-cheie în motivarea oamenilor să învețe despre vecinii lor, precum și despre limbile lor. În Europa, aproape toți elevii învață cel puțin o limbă străină ca parte a învățământului obligatoriu.

Engleza este de departe cea mai studiată limbă străină în UE, se arată în cel mai recent raport Eurostat privind învățarea limbilor străine în UE. 97% dintre elevi au învățat limba engleză în învățământul secundar inferior în 2015, urmați de franceză (34%) și germană (23%) (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/wdn-20170223-1>)

Raportul Eurostat arată că elevii români excelează în ceea ce privește învățarea limbilor străine, clasându-se în primii cinci la studierea a cel puțin două limbi străine în școli. În 2015, toți sau aproape toți elevii de gimnaziu au învățat cel puțin două limbi străine în Luxemburg (100%), Finlanda (98,4%), Italia (95,8%), Estonia (95,4%) și România (95,2%).

În acest context european mai larg, România susține studiul limbilor străine de la o vârstă fragedă, atât prin studiu formal în școli, activități de educație non-formală și programe de schimb internațional. Tendința

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Învățării timpurii a limbilor străine se manifestă în învățământul preșcolar din România, fiind caracteristică în special școlilor și grădinițelor din mediul urban, unde părinții solicită cursuri opționale de limbi străine chiar înainte de clasa I. Privită din perspectiva educației europene pentru limbi străine, această tendință se află în contextul educației permanente și derivă din conceptul de învățare pe tot parcursul vieții - o trăsătură a pedagogiei contemporane care tratează educația ca pe o practică de învățare pe tot parcursul vieții, încurajează dobândirea competențelor lingvistice prin intermediul educației plurilingve, recomandând începerea timpurie a învățării unei limbi străine și extinderea ciclului de bază al învățării dincolo de nivelul școlar și vârstele post-școlare.

Poziția oficială față de studiul limbilor este puternic susținută de sprijinul familiilor și la nivel individual. În societatea contemporană, educația lingvistică și formarea, pe această bază, a abilităților de comunicare (în limba maternă / a doua limbă / limbi străine) este o necesitate pentru fiecare individ, indiferent de vârstă, formare profesională sau condiție socială. Capacitatea cetățenilor de a vorbi, de a comunica și de a se înțelege reciproc este considerată astăzi nu numai un mijloc de interacțiune umană, ci și de integrare în comunitate la nivel social, național, european și internațional, asigurând înțelegerea reciprocă, toleranța și respectul și garantând dreptul persoanei la mobilitate, promovează schimburile între diferite state și sporind posibilitatea liberei circulații. Învățarea limbilor străine contribuie la înțelegerea altor popoare și culturi, este o modalitate de a combate xenofobia, rasismul și intoleranța. Cunoașterea unei limbi străine este importantă pentru a te descurca în viață, deoarece limba este cel mai important mijloc de comunicare și înțelegere cu colegii tăi. Tinerii absolvenți pot termina facultatea cu o bună cunoaștere a limbilor de circulație internațională, dar dacă nu există un interes personal în învățarea mai multor limbi, numai informațiile obținute în școală nu sunt suficiente. Sentimentul de competență lingvistică este destul de ridicat, deoarece cerințele de sistem sunt scăzute. În afară de facultatea din domeniu (Facultatea de Limbi Străine) și de unele facultăți care țin cursurile în limba engleză sau franceză, de fapt, nivelul de limbă străină este scăzut în raport cu cerințele angajatorilor.

Cel mai important impact asupra educației de limbi străine îl reprezintă orele bilingve oferite de un număr important de școli publice, studiul intensiv al limbilor străine oferite atât de școlile publice, cât și de cele private, orele de limbi străine oferite de centrele/institutele culturale din marile orașe din România (British Council România, Goethe Institut, Centre Culturel Français, Institutul Cervantes) și participarea solidă a studenților români la programe de schimb internațional.

1.3. ATITUDINEA PĂRINȚILOR ȘI A ELEVILOR FAȚĂ DE LIMBILE STRĂINE, ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE, BILINGVISMUL ȘI EDUCAȚIA BILINGVĂ

Dacă în perioada comunistă limbile străine reprezentau o "Cenușăreasă" a sistemului educațional, Cenușăreasa s-a transformat de mult într-o prințesă răsfățată. Atât părinții, cât și profesorii au devenit conștienți de rolul foarte important pe care cunoașterea a cel puțin unei limbi străine îl are în modelarea viitorului copilului lor. Cele mai căutate profiluri sunt cele în care limbile străine sunt studiate intens, cu ore zilnice și materii predate în acea limbă.

Atitudinea și interesul pentru studierea limbilor străine în rândul elevilor, profesorilor și părinților români pare cel potrivit, deoarece este imposibil, într-o lume la fel de globalizată ca cea în care trăim, să nu vorbim măcar limba unei alte națiuni, dacă nu a mai multora. Monolingvismul a devenit o problemă învechită în România, care amintește de secolul trecut, reprezentând un dezavantaj major pentru o persoană ancorată în realitățile anului 2022. Pe de altă parte, cunoașterea limbilor străine nu este doar o chestiune de bon-ton, așa cum a fost, de exemplu, învățarea limbii franceze acum două secole, ca semn al educației alese și al clasei sociale. Vorbirea limbii engleze – obligatorie – și o altă limbă în afară de ea, a devenit acum o condiție de bază pentru a putea desfășura profesia la un nivel acceptabil în contextul lumii de astăzi. În aceste condiții,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

una dintre principalele preocupări ale părinților atunci când vine vorba de formarea școlară a copiilor lor este legată de învățarea limbilor străine. Este adevărat că sarcina lor este mult facilitată de realitatea lumii în care trăim. Comparativ cu starea de acum 30-40 de ani, lumea tehnologică modernă ne face abordarea mult mai ușoară: copiii aud engleza zilnic la televizor, în filme, ascultă melodii cu versuri în limba engleză. Astfel, ei se familiarizează cu sunetele limbii, învață cuvintele imperceptibil, fiind expuși constant la o avalanșă de anglicisme.

Deci, de ce ar trebui copiii să învețe limbi străine? Cunoașterea limbilor străine este un argument suplimentar pentru accesul la un loc de muncă bun, indiferent de profesie. Dacă limbile străine cunoscute de o persoană sunt mai rare, cu atât mai bine. Atunci când o majoritate a unei generații vorbește limba engleză, combinația cu alte limbi oferă vorbitorului un avantaj considerabil. Următoarele considerente sunt de obicei luate în calcul la alegerea celei de-a doua limbi străine studiate de copil: tradiția familială (părinți / bunici / străbunici care vorbesc sau au vorbit această limbă), perspectiva mai apropiată sau mai îndepărtată a emigrației, caz în care cunoașterea limbii țării țintă este un factor care facilitează adaptarea copilului, perspectivele de carieră (poate un mini-sondaj privind relațiile economice cu diferite țări și alegerea limbii în funcție de perspectivele economice viitoare).

Care este scopul orelor de limbi străine? Învățarea limbii poate însemna diverse lucruri, pe care un profesor bun le poate diferenția și aplica în mod eficient. Scopul poate fi de a exersa abilitățile de comunicare orală. Există copii care au resurse bogate de vocabular și construcții gramaticale corecte, dar nu au suficiente oportunități pentru a le pune în practică prin vorbire. Accentul pus pe comunicare ar trebui, în acest caz, evidențiat. Pe de altă parte, există studenți extrem de fluenti și volubili, care au însă dificultăți în comunicarea propozițiilor și frazelor corect gramatical.

Lecțiile private de limbi străine ar putea fi utile și ar trebui, în acest caz, să se concentreze asupra utilizării corecte a structurilor lingvistice. Există, de asemenea, cursuri de limbi străine care pregătesc studenții pentru a obține certificate de limbă. Aceste cursuri sunt de obicei complexe, asigurând practicarea tuturor abilităților (scris, citit, ascultat, vorbit).

Vârsta elevului este un alt factor important. La vârste foarte fragede, nu putem vorbi despre o abordare formală a predării limbilor străine. Cu toate acestea, copilul poate fi expus la limba străină prin cântece, poezii. Chiar dacă nu înțelege nimic, creierul său se obișnuiește cu sunete noi și în timp va face diferența între limba maternă și cea străină. Dar învățarea conștientă va veni mult mai târziu. Un copil care este expus constant la limba străină o va învăța instinctiv, la fel cum o face și cu limba maternă. Prin urmare, ni se pare inutil să plătim un profesor care să vină o dată pe săptămână pentru a "ține cursuri" cu copilul de un an. Cu toate acestea, dacă familia își poate permite o bonă care stă câteva ore pe zi cu cel mic și îi vorbește exclusiv în limbi străine, pe termen lung, efectul va fi garantat. În cazul familiilor bilingve, situația este diferită, deoarece cele două limbi sunt asimilate simultan. Din același punct de vedere, cel al vârstei copilului, contează foarte mult să alegi metodele de predare adecvate. La vârsta preșcolară și școlară mică este foarte potrivit ca orele de limbi străine să se desfășoare în grupuri mici și nu individual, elev-profesor. Grupul mic pune la dispoziția copilului condițiile de socializare și învățare prin jocuri, metode specifice acestei vârste. Pe măsură ce copilul crește și nevoile sale devin personalizate, se poate opta pentru lecții private profesor-elev. Majoritatea elevilor sunt atrași instinctiv de învățarea limbilor străine, datorită metodelor moderne de predare, cu accent pe interactivitate. În cazul copiilor cu interes scăzut, rolul profesorului și al părintelui este de a-l motiva constant. Părinții ar trebui să aleagă un profesor cu metode de predare moderne, actualizate, cu răbdare și pasiune, pentru a le stimula interesul pentru învățarea unei limbi străine și pentru a le crea oportunități de a exersa cunoștințele pe care le-au învățat. O călătorie în străinătate este de neprețuit, atât ca experiență personală, cât și ca șansă de a exersa.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

"Călătoriile lărgesc mintea", cum spun englezii. În același timp, cu toate eforturile de a oferi copiilor lor șanse corecte și eficiente de a învăța și de a practica limbi străine, părinții trebuie să-și păstreze așteptările la un nivel rezonabil. Un copil care merge la grădiniță unde are cursuri de engleză chiar și zilnic, nu va vorbi fluent limba la sfârșitul grupei preșcolare superioare (cu excepția cazului în care vorbește în familie). La această vârstă fragedă, acesta nu este nici măcar scopul, ci de a "deschide urechile" copilului, de a-i crește interesul, de a pregăti terenul pentru activitățile de învățare care vor urma, de a-l face să iubească acea limbă și să fie dornic să învețe mai mult. Sarcina părintelui este de a alege corect persoana și metoda prin care copilul său este expus la limbă; un început negativ din cauza metodelor prost alese sau a unei atitudini inadecvate a profesorului este dificil de corectat în viitor.

Studiul limbilor străine dezvoltă gândirea. Învățarea uneia sau mai multor limbi străine dezvoltă gândirea critică, analitică, dar și creativitatea. Potrivit specialiștilor, creierul copiilor la o vârstă fragedă are o serie de zone active pentru asimilarea limbii, o capacitate care scade pe măsură ce cresc. Cu alte cuvinte, copiii cu vârste cuprinse între 2 și 7 ani primesc mult mai bine limbile străine cu care intra în contact decât copiii mai mari.

Studiul limbilor străine îmbunătățește, de asemenea, performanța academică. Studiarea unei limbi străine ajută la obținerea unor rezultate mai bune la examenele standard la toate materiile, inclusiv matematică și alte științe exacte. Expunerea copiilor la situații în care să exerseze vorbirea unei limbi străine, urmată de încurajarea participării la conversații și activități de grup, este o modalitate sigură de succes în asimilarea acelei limbi străine.

Învățarea limbilor străine ne deschide, de asemenea, mintea și ne face mai toleranți. Învățarea unei limbi străine și introducerea într-o nouă cultură și o viziune diferită asupra lumii reprezintă cel mai eficient mod de a deschide mintea. Empatia și curiozitatea pe care copilul le va dezvolta față de alte culturi, alte obiceiuri și tiparele lor de gândire, este un alt beneficiu major adus de învățarea limbilor străine. Odată ce devii conștient de atitudinile și specificul unei culturi, ești pregătit să fii mai tolerant și să-i vezi pe ceilalți într-o lumină mai bună.

Învățarea limbilor străine crește, de asemenea, șansele de angajare. Trăim într-o lume din ce în ce mai globalizată, iar companiile tind să-și extindă activitățile în străinătate și să ia legătura cu oameni din întreaga lume. Între doi candidați cu aceleași abilități și experiențe similare, o persoană care stăpânește mai multe limbi străine este mai probabil să obțină locul de muncă.

De asemenea, îmbunătățește înțelegerea limbii materne. Studiile confirmă faptul că învățarea unei limbi străine îi ajută pe copii să înțeleagă mai bine regulile de utilizare a limbii materne. Părinții care sunt îngrijorați că învățarea unei limbi străine ar putea crea confuzie în mintea copilului nu ar trebui să se îngrijoreze deloc, deoarece studiile au arătat că bilingvismul nu provoacă tulburări de comunicare.

Aceste beneficii ale învățării limbilor străine au făcut ca multe școli private să includă în oferta lor de studiu mai multe clase de limbi străine, engleza fiind în continuare cea mai populară dintre ele. Instituția noastră a realizat o serie de interviuri cu părinții elevilor înscriși în școala noastră privată, care oferă cursuri bilingve și studiu intensiv de engleză, germană și chineză, întrebându-i despre experiența lor ca părinți ai elevilor implicați în programe bilingve; unele dintre întrebări au fost: *Crezi că a fi bilingv este un lucru bun? De ce? Ați observat că fiul/fiica dumneavoastră și-a crescut nivelul de limbă străină din cauza faptului că a fost predat în acea limbă străină? Ce abilități lingvistice (vorbire, scriere, gramatică, ascultare) a dezvoltat copilul/copilul tău dezvoltă cel mai mult? De ce v-ați înscris copilul la o școală unde unele materii sunt predate într-o limbă străină/cu un program bilingv? Ați observat că fiul/fiica dumneavoastră și-a crescut nivelul de limbă străină*

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

din cauza faptului că a fost predat în acea limbă străină? Ce abilități lingvistice (vorbitură, scriere, gramatică, ascultare) a dezvoltat copilul/copilul tău dezvoltă cel mai mult? Răspunsurile lor nu au fost surprinzătoare și convergente la aceeași idee generală: studiul bilingv/intensiv al uneia/mai multor limbi străine are avantaje evidente pentru copiii lor: au devenit mai încrezători în utilizarea limbilor, orizontul lor se lărgeste și vor avea mai multe oportunități pe piața muncii.

1.4. REFLECTAREA ASUPRA PERCEPȚIILOR PROPRII ALE PROFESORILOR ASUPRA BILINGVISMULUI ȘI EDUCAȚIEI BILINGVE ÎN ROMÂNIA ÎN VIITORUL APROPIAT

După realizarea unei serii de interviuri privind importanța bilingvismului cu elevi, manageri ai școlilor și profesori, analizarea răspunsurilor acestora, concluzia a fost că orele bilingve sunt bine primite de elevi, deoarece stimulează motivația pentru învățare, comunicare și colaborare între elevi și profesori. Aceste cursuri abordează problemele într-un mod practic și folosesc adesea metode specifice cercetării (documentație, experimente etc.).

Profesorii și educatorii joacă un rol esențial în învățarea timpurie a limbilor străine. Ei sunt, pe lângă părinți, cei mai importanți oameni pentru copil și au o influență decisivă asupra atmosferei locului de învățare și a dotării mediului în care învață copilul. Cu cât educatorul este mai calificat, cu atât educația timpurie va fi mai eficientă. Pe lângă oferta de limbi străine, profesorul mai are nevoie de competențe de specialitate: cunoștințe lingvistice, cunoștințe culturale, abilități metodice-didactice. Iar anumite cunoștințe și experiențe extraprofesionale sunt importante și acestea sunt: plăcerea de a comunica; aptitudini și dorință de comunicare interculturală; gândire critică, axată pe problematizare; competența de a cunoaște, alege și utiliza cele mai adecvate strategii de învățare; învățarea pe tot parcursul vieții ca principiu călăuzitor pentru sine și pentru toți cursanții; dezvoltarea deschiderii către noi abordări ale gândirii și învățării; capacitatea de a colabora armonios și productiv cu colegii și copiii; îmbunătățirea permanentă a competenței proprii de utilizare a tehnologiei mass-media; percepția încrezătoare și orientată asupra propriului rol și sarcini didactice; dorința permanentă de a colabora cu toți participanții la procesul de educație și formare.

Adesea, educatorii și profesorii sunt singurii oameni prin care copiii intră în contact cu limba străină. Limba pe care o vorbesc este – prin urmare, cel mai important model prin care sunt învățați. Educatorul sau profesorul trebuie să poată discuta atât de bine în limba străină încât întregul curs să poată fi ținut în limba străină. Cunoașterea limbii străine trebuie să fie un model din punct de vedere fonetic, ritmic și intonațional. Rolul profesorului este de a-i ghida pe copii nu numai în noua limbă, ci și în noua cultură. Rolul de mediator al culturii poate fi asumat numai cu cunoștințe interculturale și cunoștințe generale adecvate (de exemplu, cunoașterea literaturii pentru copii și altele). În acest context, atunci când se proiectează oferta de limbi străine pentru copii, abilitățile artistice, muzicale și de pictură ale profesorului sau profesorilor sunt de mare importanță. În învățarea timpurie a limbilor străine, competențele interpersonale ale profesorului sunt și ele de o importanță deosebită, ceea ce înseamnă capacitatea sa de a se asigura că există o relație de parteneriat în activitățile de învățare, respect reciproc și de a realiza un climat de încredere și învățare fără teamă. Spiritul de echipă și talentul de a lua inițiativa într-un grup, respectiv de a declanșa astfel de inițiative, acționează favorabil în grupuri de adulți (profesori și părinți) și copiii din școală. Colaborarea dintre cadrele didactice presupune schimburi, planificarea și coordonarea activităților împreună, precum și implementarea de cursuri sau proiecte de specialitate. Un astfel de schimb ar trebui făcut și la nivelul instituțiilor, și anume între profesori și educatori, respectiv la trecerea de la grădiniță la școala primară. Acest lucru ar contribui la construirea logică a subiectului predării și la evitarea reluărilor.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Pe lângă competențele lingvistice și disciplinare, se dezvoltă o serie de alte competențe, cum ar fi cele interculturale, diverse competențe psiho-sociale și de comunicare care contribuie la dezvoltarea personală și profesională a copiilor și tinerilor din zilele noastre, dar și la nevoile societății în care trăiesc.

Există politici naționale – armonizate cu cele internaționale – pentru stimularea multilingvismului, precum și documente specifice pentru reglementarea organizării și funcționării învățământului bilingv/intensiv în țara noastră: Regulamentul-cadru pentru organizarea și funcționarea cursurilor cu predarea unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în instituțiile de învățământ preuniversitar; acorduri culturale între România și țările ale căror limbi moderne sunt studiate în școlile din țara noastră; acorduri de cooperare între MEN (Ministerul Educației Naționale) și instituțiile de învățământ guvernamentale/negvernamentale din țările respective. Existența acestor documente este un factor pozitiv, deoarece un cadru juridic stabil, coerent și transparent contribuie la continuitatea și stabilitatea acestui tip de educație. Unele dintre acorduri sunt în curs de revizuire pentru a aborda mai bine schimbările care au avut loc la nivelul curriculum-ului în învățământul preuniversitar.

Toți profesorii intervievați au fost de acord că cursurile de învățare integrată a conținutului și a limbilor străine (CLIL) desfășurate în clase cu studiu bilingv/intensiv al unei limbi moderne, dar și în afara acestor clase, prin cursuri CLIL integrate opționale, în cercuri CLIL sau activități CLIL (eventual concepute ca urmare a participării la proiecte internaționale) sunt bine primite de studenți, stimulează motivația pentru învățare, comunicare și colaborare între elevi și între profesori.

Cu toate acestea, toate au evidențiat factorii de context care influențează succesul activităților care implică metodologia CLIL: reglementări juridice clare, coerente și transparente; alocarea resurselor financiare necesare (implicit, și timp); existența și implicarea cadrelor didactice care stăpânesc discipline non-lingvistice, limbi moderne și metodologie specifică CLIL (cumulativă); flexibilizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice, în sensul încurajării specializărilor multiple (specializarea cadrelor didactice pentru mai multe discipline); inovare metodologică în programele de formare continuă, în special la disciplinele non-lingvistice; o bună comunicare și colaborare între cadrele didactice (inclusiv stabilirea unei culturi profesionale active în ceea ce privește colaborarea dintre membrii comunității educaționale la nivelul școlii); schimburi de experiență și crearea de rețele, la nivel național și internațional. [3]

La Iași, un oraș universitar cu 300.000 de locuitori, unde instituția noastră a realizat interviuri cu profesori, directori de școli și părinți, cei mai mulți dintre ei au spus că își doresc să susțină în continuare activitățile CLIL pentru că, pe termen mediu și lung, rezultatele sunt vizibile și pozitive. Implicarea în proiecte internaționale care generează cursuri/activități CLIL a stârnit adesea o emulație în rândul participanților – elevi și profesori. Implementarea metodelor alternative de predare a avut un impact formativ pentru elevi: promovarea învățării/predării personalizate, flexibile, stimularea entuziasmului pentru studiu într-o atmosferă colaborativă, dar și luarea de inițiativă în procesul de învățare, creșterea încrederii și a stimei de sine. De asemenea, s-a constatat o creștere a interesului elevilor pentru învățarea subiectelor abordate într-o manieră nouă, atractivă, integrativă și axată pe dobândirea unor abilități cognitive superioare și a unor cunoștințe relevante, aplicabile în viața reală. În plus, în cadrul proiectelor internaționale, studenții au putut comunica cu studenții din alte țări, și-au putut autoevalua nivelul de cunoștințe, au putut face comparații cu celelalte sisteme de învățământ, și-au putut modela mai bine propria identitate academică și culturală, și-au exersat și perfecționat competențele lingvistice, cele disciplinare, dar și abilitățile digitale. Plăcerea elevilor de a vedea problemele din viața reală transpuse didactic, de a fi provocați la abordări neconvenționale a influențat pozitiv motivația de a se implica în astfel de activități. Bucuria elevilor de a lucra a sporit-o pe cea a profesorilor.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Cadrele didactice și-au exprimat aprecierea cu privire la rolul acestor activități pe parcursul profesional și personal: în mod deosebit, formarea lingvistică realizată prin comunicarea într-o limbă modernă, actualizarea metodologică realizată prin (auto)formare în domeniul CLIL, ieșirea din anumite rutine didactice și diversificarea activităților, comunicarea și colaborarea mai intensă cu alți profesori la nivel local, la nivel național sau internațional, crearea de rețele și practicarea competențelor digitale. La nivelul comunităților educaționale, cursurile care utilizează metodologia CLIL au avut un impact pozitiv asupra prestigiului școlii și asupra competitivității celor implicați în astfel de activități.

1.5. CÂTEVA SFATURI BAZATE PE PROPRIA EXPERIENȚĂ.

Cercetări recente au arătat că un creier bilingv prezintă o dezvoltare importantă a zonei care conține funcții executive, rezolvarea problemelor, jonglarea cu alegerea soluțiilor și sarcinilor care apar în viața de zi cu zi, dar și eliminarea a ceea ce este irelevant atunci când ne concentrăm.

Este bine de știut că în creierul persoanelor bilingve lucrurile funcționează diferit de creierul celor care vorbesc o singură limbă. Deci, avantajele unui copil poliglot sunt multiple, vizibile, măsurabile și, mai mult decât atât, sunt dovedite științific. Pe de o parte, creierul bilingv este creativ, capabil să schimbe rapid perspectivele și să găsească soluții creative la orice situație. În plus, un copil, un adolescent sau un adult care vorbește cel puțin o limbă străină are, evident, o încredere în sine mai mare, ca să nu mai vorbim de oportunitățile pe care le pot accesa în găsirea unui loc de muncă adecvat, construirea de relații în orice colț al lumii, efectuarea de călătorii etc. La urma urmei, libertatea pe care ți-o oferă o limbă străină vine cu libertatea de alegere. [4]

Vârsta ideală pentru a începe învățarea unei limbi străine este de 4-5 ani. Pentru că acum creierul absoarbe informația cel mai ușor și fără efort. Totul este perceput ca un joc. Prin urmare, toate cursurile pentru copii de până la 9-10 ani ar trebui să se bazeze pe joc, ca modalitate de învățare. Jocul este limbajul natural, cel mai apropiat de ei. Până la vârsta de aproximativ 9 ani, motivația copiilor este extrinsecă. Învăță să-și mulțumească învățătoarea, să facă bucurie părinților, să vadă mândria din ochii bunicilor. Ei învață, construiesc "bagaj de cunoștințe" pentru că sunt ghidați în această privință.

Nu învață neapărat pentru că își dau seama de importanța a ceea ce au învățat în tot ceea ce vor deveni în viitor. De la vârsta de 10 ani, copiii au o mentalitate mult mai logică și structurată. Pot gândi și au nevoie de reguli, de tot mai multe informații organizate. Ei trebuie să înțeleagă DE CE-ul din spatele gramaticii și unele dintre formulările limbii străine. Acum motivația devine intrinsecă. Există un scop propriu pentru care fac lucruri, pentru care învață, depozitează, construiesc și relaționează. Este cel mai important moment, când putem vorbi cu copiii noștri despre importanța multor lucruri în educația lor. Elevii de liceu văd nevoia de a consolida limba engleză și prin prisma socializării, apartenența la grup, crearea de rețele și impactul asupra vieții lor de adult, pe care deja încep să-l modeleze. Ei sunt conștienți de faptul că anumite certificări, fie că vorbim despre Cambridge sau ILETS, pot face diferența în CV-ul lor, în admiterea la un colegiu.

Dar este bine de știut că nu există limite de vârstă în ceea ce privește învățarea limbilor străine. Odată cu vârsta, interesele noastre (și creierul) se schimbă, la fel și instrumentele pe care ne putem baza în învățare. Dar, în orice moment, avem resursele necesare pentru a reuși, chiar dacă acestea se numesc Baby Shark, Harry Potter sau Oxford Learner's Dictionary. Așa arată cele mai recente studii despre creierul taximetriștilor londonezi (care trebuie să memoreze fiecare stradă din oraș) – învățarea nu ține cont de vârstă. Cererea mare de cunoscători de limbi străine pe piața muncii din România, precum și mobilitatea crescută a forței de muncă după 1989 au produs schimbări semnificative în calitatea ofertei lingvistice pe piața educațională din România. Subfinanțarea cronică a învățământului românesc a dus la o migrație importantă a profesorilor de

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

limbi străine de la educație la alți angajatori, de obicei din mediul de afaceri, lăsând un decalaj destul de mare de personal calificat, un decalaj resimțit mai ales în zonele rurale sau urbane mai puțin dezvoltate. O privire de ansamblu asupra ofertei instituționale de învățare a limbilor străine în România evidențiază următoarele forme: în învățământul preșcolar privat și de stat (grădinițe) (unde cursurile de limbi străine sunt plătite de părinți); în învățământul preuniversitar de stat; în învățământul preuniversitar de stat cu profil bilingv, învățare intensivă a limbilor străine; în învățământul liceal privat (numărul liceelor private a crescut semnificativ în ultimii ani, școli private înființate de companii, organizații, ambasade și institute culturale străine, școli private de limbi străine).

În ceea ce privește numărul acestor școli, este foarte dificil să se formeze o imagine din cauza lipsei unui studiu pe acest domeniu, dar ținând cont de ofertele de cursuri care apar frecvent pe diferitele canale de publicitate și publicitate, se poate presupune că numărul lor este foarte mare. În plus, una dintre metodele preferate de învățare sau consolidare a cunoașterii limbilor străine pe piața din România rămâne sistemul 1/1, respectiv cel cu profesor particular.

Unele companii necesită abilități de limbă engleză pentru interviuri, deoarece au sucursale în alte țări, obținerea unei burse implică adesea o scrisoare de intenție într-o limbă de circulație internațională, meniul telefonic fiind de obicei în limba engleză. Deși există tot felul de aplicații care pot traduce instantaneu orice ne dorim, capacitatea de a comunica într-o limbă străină este un avantaj major într-o societate deschisă, unde engleza este omniprezentă. Acesta este și motivul pentru care copiii sunt învățați de la o vârstă fragedă să comunice în alte limbi decât limbile lor materne. Modul în care limba engleză este predată și studiată a cunoscut diferite orientări de-a lungul timpului. Aceste abordări au fost influențate de contextul istoric, social și cultural. În mod tradițional (secolul al 18-lea), învățarea s-a bazat pe explicații ample furnizate de profesor, cu privire la structura limbii și regulile gramaticale după care funcționează. Cea mai nouă abordare, folosită frecvent astăzi în sălile de clasă, este așa-numita "metodă de comunicare". Nu mai insistă asupra regulilor de gramatică, asupra pronunției corecte, asupra traducerilor, ci asupra funcțiilor limbii, asupra a ceea ce elevul este capabil să facă, folosind limba.

Studierea unei limbi străine se numără printre cele opt competențe-cheie propuse de Parlamentul European și de Consiliul Europei ca obiectiv strategic pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Învățarea unei limbi străine înseamnă următoarele abilități: de a transmite oral și în scris diverse mesaje în diferite situații, de a iniția și menține conversații pe un anumit subiect, de a citi un text și de a înțelege mesajul său, de a produce texte scrise în diferite formule (eseuri, note, articole etc.). Programa de învățământ stabilește anumite obiective, metode, conținuturi care să ghideze profesorul, dar decizia asupra manualelor, ritmului și timpului de lucru aparține profesorului. Este important pentru el să adapteze programa școlară în funcție de nevoile, interesele și preferințele elevilor pentru a-i atrage într-o abordare pedagogică dificilă, care necesită timp, energie, efort și uneori sacrificii. Dacă elevii nu se regăsesc deloc în ceea ce studiază, abordarea profesorului va fi dificilă și ineficientă. Dacă, totuși, conținutul pe care îl studiază și metodele pe care le folosesc sunt adecvate vârstei copiilor și domeniilor de interes, atunci procesul de învățare va avea loc, de asemenea, în mod diferit.

Cercetările sugerează că persoanele care vorbesc una sau mai multe limbi străine sunt mai eficiente în rezolvarea problemelor și sunt mai creative și mai empatiche. Rezolvarea problemelor, creativitatea și empatia sunt abilități non-tehnice de neprețuit pe care orice angajator le-ar aprecia la un candidat. De asemenea, se susține că persoanele bilingve și multilingve sunt mai dispuse să accepte punctele de vedere ale altora și să stabilească mai ușor legături interpersonale, care sunt, de asemenea, competențe excelente, în special în domeniul precum serviciul pentru clienți și relațiile de afaceri.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Limbile străine pot crea punți între oameni, oferindu-le acces la alte țări și culturi și permițându-le să se înțeleagă mai bine. Cunoașterea limbilor străine joacă un rol esențial în creșterea capacității de inserție profesională și a mobilității. Prin urmare, învățarea limbilor străine trebuie înțeleasă mai mult decât pur și simplu ca parte a procesului educațional. Este o bază pentru îmbunătățirea perspectivei învățării la nivel profesional și cultural. Un stat care dorește să fie competitiv și eficient la nivel european și global trebuie să trateze problema învățării limbilor străine ca pe o prioritate a sistemului național de învățământ. Mai mult decât atât, studiul limbilor străine este unul dintre principalii factori necesari pentru asigurarea calității educației lingvistice ca mijloc multicultural multifuncțional, orientat spre crearea de noi atitudini și comportamente în condițiile moderne ale vieții umane. În România, studiul limbilor străine a fost întotdeauna încurajat oficial și, în special, cunoașterea cât mai multor limbi, la niveluri avansate de performanță, a reprezentat un element de *prestigiu social*.

REFERINTE

- [1] NICOLAE SARAMANDU, MANUELA NEVACI, "MULTILINGVISM ȘI LIMBI MINORITARE ÎN ROMÂNIA" - STUDY FINANCED BY THE GENERAL SECRETARIAT OF THE GOVERNMENT – DEPARTMENT FOR INTERETHNIC RELATIONS FROM BUDGETARY FUNDS ALLOCATED TO FINANCE INTERETHNIC AND INTOLERANCE PROGRAMS AND PROJECTS AND PRINTED WITH THE SUPPORT OF THE REPRESENTATION OF THE EUROPEAN COMMISSION IN ROMANIA, 2009, 92 PAGES
- [2] EUROPEAN COMMISSION, "MULTILINGUALISM – A BRIDGE TO MUTUAL UNDERSTANDING", 2009
- [3] CUCIUREANU, MONICA, COORD, "CONTEXTE DE ÎNVĂȚARE A LIMBILOR STRĂINE - EXPERIENȚE CLIL ÎN ROMÂNIA", EDITURA UNIVERSITARĂ, BUCUREȘTI, 2019, 267 PAGES
- [4] GARDNER, R.C, LAMBERT, A.E., "ATTITUDES AND MOTIVATION IN SECOND LANGUAGE LEARNING", 1972

2. LITUANIA

2.1. DESCRIEREA SOCIOLINGVISTICĂ A LITUANIEI DIN PUNCT DE VEDERE GEOGRAFIC ȘI SOCIAL: LIMBA OFICIALĂ, LIMBI VORBITE, LIMBI MINORITARE

De la redobândirea independenței, populația Lituaniei a scăzut cu aproape un milion de locuitori, de la 3,7 milioane în 1990 la 2,8 milioane în 2021. Populația scade în mod catastrofal din cauza creșterii negative a populației și a emigrării. Ratele de natalitate în scădere rapidă și ratele de mortalitate în creștere lentă nu garantează schimbarea naturală a generațiilor, astfel că populația scade. O rată scăzută a natalității este caracteristică societăților educate, atunci când o mare parte a vieții este ocupată de dobândirea educației, de aspirațiile profesionale ulterioare și de provocările aferente. De asemenea, Lituania, care în trecut era un stat agrar, s-a reorientat către sectorul serviciilor, iar domeniile legate de IT și de tehnologiile înalte sunt în creștere rapidă. Tendințele naturale negative sunt întărite de emigrație, care a fost în continuă creștere de-a lungul perioadei de independență. Principalele motive ale emigrării sunt comune tuturor țărilor din Europa de Est post-sovietice (deși Lituania este, din punct de vedere geografic, centrul geografic al Europei, dar, din punct de vedere istoric și la examinarea hărții politice, este încă doar o țară din Europa de Est) - căutarea bunăstării economice, manifestată nu doar prin forța de muncă, ci și prin "exodul creierelor". Este interesant faptul că populația a început să crească ușor în 2020, iar acest lucru s-a datorat imigrației din alte țări.

În Lituania trăiesc 154 de naționalități. Știind că cea mai importantă trăsătură a unei națiuni este limba, nu ar fi ciudat ca Lituania să aibă mai multe limbi de stat, dar, în conformitate cu Legea privind limba de stat a Republicii Lituania - limba de stat a Republicii Lituania este limba lituaniană, iar legile lituaniene și alte acte juridice sunt adoptate și publicate în limba de stat, precum și toate instituțiile, companiile și organizațiile care operează în Republica Lituania își gestionează corespondența, contabilitatea, raportarea, documentele financiare și tehnice în limba de stat. [5]

În prezent, 85,5% dintre rezidenții permanenți sunt lituanieni. Din cei 14,5% de străini, cea mai mare parte o reprezintă polonezii 5,7%, rușii 4,5%, bielorușii 1,9% și ucrainenii 1,4%. Aceștia sunt în principal țări vecine sau moștenire post-sovietică, când s-a căutat diversitatea națională în republicile aparținând Uniunii Sovietice. După începerea conflictului militar din Ucraina, când, din cauza agresiunii rusești, un număr mare de locuitori pașnici au fost nevoiți să își părăsească locuințele și să se refugieze în țări europene sigure, numărul ucrainenilor din Lituania a crescut de mai mult de două ori. Din cauza caselor distruse și a amenințării suplimentare la adresa vieților, o parte semnificativă dintre cei sosiți intenționează să rămână în Lituania mai mult timp. Este important de remarcat faptul că majoritatea refugiaților sunt femei și copii care se integrează în școlile lituaniene. Nu este realist ca copiii să învețe lituaniană, astfel că educația lor devine o provocare pentru profesori. Unii dintre elevi vorbesc doar ucraineană, alții vorbesc rusă și doar un număr mic de elevi vorbesc limba engleză la un nivel care să le permită să înțeleagă ceea ce se predă la lecție dacă aceasta ar fi predată în engleză. Situația rezultată nu face decât să arate cât de relevantă este educația bilingvă și necesitatea acesteia în instituțiile de învățământ la diferite niveluri. Se remarcă, de asemenea, o creștere a numărului de persoane de naționalitate belarusă, în principal persoane cu calificări superioare, de exemplu, unele companii IT își mută activitățile în capitala Vilnius sau în alte orașe mari.

Marile orașe din Lituania se caracterizează în special prin diversitate etnică (54,43% dintre lituanieni în Vilnius, 77,86% în Kaunas, 70,87% în Klaipėda). Cei mai puțini respondenți de naționalitate lituaniană au fost în estul și sud-estul Lituaniei, unde locuiesc majoritatea rezidenților ruși și polonezi [4]. În aceste regiuni, viața culturală națională este activă, se organizează festivaluri și concerte în limbile minorităților, iar acestea sunt, de asemenea, reprezentate în parlament de partide politice care le apără interesele și luptă pentru libertatea

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

lingvistică, adică pentru indicatoare stradale în limba poloneză, pentru ca absolvenții să dea examenele de stat în limba aleasă.

De când Lituania este membră a Uniunii Europene din 2004, ea urmează una dintre cele mai importante poziții ale Uniunii, și anume că o mare diversitate de culturi și limbi este un avantaj - limbile unesc oamenii, deschid alte țări și culturile lor și consolidează înțelegerea reciprocă între culturi. Cunoașterea limbilor străine este, de asemenea, vitală pentru creșterea capacității de inserție profesională, a mobilității și a competitivității și reprezintă una dintre competențele generale necesare pentru un cetățean al societății globale a cunoașterii din secolul XXI. Promovarea învățării limbilor străine și a diversității lingvistice a fost identificată ca fiind una dintre cele mai importante direcții strategice, conform politicii lingvistice a Uniunii Europene din 2002. O bună stăpânire a limbii materne și a două limbi străine este obiectivul de la Barcelona. [1]

Utilizând căutarea de date statistice ale Uniunii Europene, Eurostat, conform cercetării efectuate în 2016, Lituania a fost una dintre primele țări din UE în ceea ce privește cunoașterea limbilor străine de către locuitorii țării - peste 95% dintre locuitorii lituanieni au declarat că știu cel puțin una sau mai multe limbi străine [2]. Conform recensământului general al populației și locuințelor din Republica Lituania, 41,6% cunoșteau o limbă străină, două limbi străine - 29,0%, trei - 6,6%, patru și mai multe - 1,3%. Chiar și 63,0% din populație vorbea limba rusă, urmată de engleză - 30,4%, și germană 8,3%. populației [3]. Cu toate acestea, este important de remarcat că o astfel de cunoaștere a limbii ruse este legată mai mult de populația din generațiile mai în vârstă, care încă trăiau în Uniunea Sovietică, unde rusa era limba principală. Cunoașterea limbii engleze este mai bine percepută de generațiile tinere, care a devenit prima limbă străină în școli. De asemenea, este important de menționat faptul că informațiile externe din jur sunt furnizate în mare parte în limba engleză, deoarece modul de viață din Lituania este similar cu cel din țările din lumea occidentală, unde limba engleză este dominantă. Comerțul internațional necesită, de asemenea, un nivel ridicat de cunoaștere a limbii engleze, deși, înainte de conflictul militar din Ucraina, o parte semnificativă a comerțului se făcea cu țările vorbitoare de limbă rusă, dar, în viitorul apropiat, acest lucru sună ca o posibilitate puțin probabilă. Nu trebuie să uităm de limba franceză care, potrivit diferitelor surse, este a doua cea mai vorbită limbă din Europa. În Lituania funcționează organizații francofone și există, de asemenea, școli care predau în limba franceză și în conformitate cu sistemul de învățământ francez. Apar din ce în ce mai des considerații dacă Lituania, împreună cu țările baltice, nu ar trebui să fie clasificată ca fiind din nordul Europei. Comerțul și relațiile sociale duc, de asemenea, la popularitatea limbilor țărilor scandinave în Lituania, în special a norvegiane, care poate fi studiată și la universitățile din marile orașe. Această tendință este legată și de faptul că țările scandinave au fost și rămân una dintre destinațiile emigrației.

În concluzie, se poate spune că, deși Lituania este un stat monoetnic, în care peste 85% din populație este de naționalitate lituaniană, fiind una dintre cele mai mici țări din Europa, promovează diversitatea lingvistică. Numărul extrem de mare de persoane educate din țară și aspirația de a se integra pe piața economică și culturală a Uniunii Europene, a Europei și a lumii în ansamblu obligă la căutarea cunoașterii limbilor străine. O economie în creștere, migrații care se întorc sau sosesc devin un motiv în plus pentru a fi deschis la diversitatea lingvistică și culturală.

2.2. DESCRIEREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL CU O DEOSEBITĂ ATENȚIE ACORDATĂ ÎNVĂȚĂRII LIMBILOR STRĂINE

Populația Lituaniei este foarte educată. Aproape întreaga populație cu vârste cuprinse între 15 și 39 de ani a absolvit școala de bază. O revizuire majoră a practicilor educaționale lituaniene a urmat restabilirii independenței țării în 1991. Sistemul de învățământ primar-secundar-superior a fost dezvoltat între cele două războaie mondiale, iar sovieticii l-au extins și mai mult la educația adulților. Filozofia sovietică extrem de politizată a educației a fost evaluată și înlocuită.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Lituania independentă nu mai aderă la filosofia "școlii sovietice". Ea se concentrează acum pe o ideologie bazată pe istoria și cultura lituaniană. [6]

Educația până la vârsta de 16 ani este obligatorie și gratuită la toate nivelurile, ca urmare a Constituției din 1992. Există peste 2.000 de școli la aceste niveluri. Există, de asemenea, învățământ preșcolar, în cazul în care părinții doresc să își înscrie copiii. [6]

Furnizorii de educație generală pot fi de stat sau privați. Tipurile actuale de furnizori de educație generală sunt următoarele:

- pradinė mokykla (școală primară),
- progimnazija (pre-gimnazial) sau pagrindinė mokykla (școală de bază (secundar inferior)),
- gimnazija (gimnaziu).

Sistemul de învățământ general durează 12 ani și constă în următoarele etape:

- învățământ primar (pradinis ugdymas), 4 ani;
- învățământ de bază (secundar inferior) (pagrindinis ugdymas), 6 ani;
- învățământul secundar superior (vidurinis ugdymas), 2 ani. [7]

2.2.1 ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR, DE BAZĂ ȘI SECUNDAR ÎN LITUANIA

ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR (CLASELE 1-4)

Învățământul primar este obligatoriu. Are o durată de 4 ani, de la 7 la 11 ani (în cazuri excepționale, de la 6 la 10 ani). Scopul programului de învățământ primar este dezvoltarea unui copil sănătos, activ și creativ, care a dobândit competențe elementare de alfabetizare, sociale, informaționale și cognitive, necesare pentru a trece la învățământul de bază (secundar inferior).

Programul cuprinde următoarele materii: educație morală (religie sau etică), limbi (limba maternă și prima limbă străină), matematică, percepția lumii, arte (desen, muzică, dans) și educație fizică. Școlile pot alege, de asemenea, să ofere programe de învățământ netraditionale bazate pe Montessori, Waldorf, Suzuki.

Evaluarea elevilor poate lua orice formă, în funcție de profesor, cum ar fi note, recenzii și descrieri. Cu toate acestea, în această etapă nu se acordă note. [7]

ÎNVĂȚĂMÂNT SECUNDAR INFERIOR (CLASELE 5-10)

Învățământul de bază (ciclul secundar inferior) este obligatoriu și durează 6 ani (între 10/11 ani și 16/17 ani). Scopul programului de educație de bază este de a oferi individului elementele de bază ale maturității morale, socio-culturale și civice, alfabetizarea generală și elementele de bază ale alfabetizării tehnologice, de a cultiva conștiința națională, de a stimula intenția și capacitatea de a lua decizii și de a face alegeri și de a continua să învețe.

Începând cu clasa a IX-a (clasa I gimnazială), elevii pot alege materii sau module de materii în funcție de abilități și interese. A doua limbă străină este obligatorie din clasa a VI-a, dar poate fi începută să fie învățată și din clasa a V-a.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Învățământul de bază (secundar inferior) este oferit de școlile de bază (secundar inferior), pre-gimnazii, școli speciale etc.

Programul cuprinde următoarele materii: educație morală (religie sau etică), limbi străine (limba maternă, prima și a doua limbă străină), matematică, științe naturale (chimie, fizică, biologie), educație socială (istorie, geografie, educație civică, economie și antreprenoriat etc.), arte (desen, muzică, dans, teatru și arte moderne), informatică, tehnologii, tehnologii, educație fizică. Unele materii ar putea fi studiate la un nivel intensificat.

În această etapă, evaluarea se face pe criterii. Se utilizează un sistem de notare de la 1 la 10, 10 fiind nota maximă și 4 cea mai mică notă de trecere.

Învățământul de bază (secundar inferior) poate fi, de asemenea, dobândit în școli/centre de învățământ profesional. Programele oferite de școlile de învățământ profesional combină formarea de bază (nivel secundar inferior) și formarea profesională. Durata acestor programe este de 3 ani. [7]

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR SUPERIOR (CLASELE III-IV ÎN GIMNAZIU)

Învățământul secundar este accesibil tuturor celor care au absolvit cu succes învățământul de bază (secundar inferior). Acesta durează 2 ani (între 17/18 ani și 18/19 ani). Scopul învățământului secundar este de a ajuta o persoană să dobândească o cultură generală academică, socio-culturală și tehnologică, precum și o maturitate morală, națională și civică.

Învățământul secundar superior este oferit de gimnazii, școli speciale etc.

Nucleul programului secundar constă în următoarele materii: educație morală (religie sau etică), limbi (limba maternă și limbi străine), matematică, educație socială (istorie, geografie sau un curs integrat de științe sociale), științe naturale (biologie, fizică, chimie sau un curs integrat de științe naturale), arte (desen, muzică, dans, teatru sau arte moderne), tehnologii ale informației, tehnologii și educație fizică. Alegerea disciplinelor pentru fiecare elev se bazează pe individualitate și diferențiere.

După ce elevii finalizează programul de învățământ secundar, aceștia trebuie să susțină examene de absolvire, care sunt de două tipuri: la nivel de stat și la nivel de școală. Toți elevii trebuie să susțină un examen obligatoriu la limba lituaniană, care constă în două părți, și un examen opțional. [7]

2.2.2. ÎNVĂȚAREA INTEGRATĂ A CONȚINUTULUI ȘI A LIMBII ÎN LITUANIA

Predarea și învățarea integrată a conținutului și a limbii a fost aplicată cu succes atât în Europa, cât și în alte țări ale lumii, timp de câteva decenii. Ea ia mai multe forme și modele, determinate de compoziția lingvistică și etnică a fiecărei țări sau regiuni. În Lituania, predarea (învățarea) integrată a materiei și a limbii străine ca metodologie a educației bilingve, conform căreia se predau atât conținutul materiei, cât și limba străină, a început să fie aplicată în 2002, la inițiativa Ministerului Educației, Științei și Sportului. [8]

În 2003, Parlamentul Republicii Lituania a confirmat rezoluția pentru Strategia națională de educație 2003-2012. Unul dintre obiectivele principale a fost consolidarea predării limbilor străine orientată spre faptul că absolvenții de liceu ar putea fi capabili să comunice în două limbi străine. Buna cunoaștere a 2-3 limbi străine a devenit o parte firească a învățământului superior. Începutul proiectului de învățământ bilingv datează din 2000-2001 și avea ca obiectiv principal îmbunătățirea competențelor de limbă străină (engleză, franceză,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

germană). În cadrul proiectului au participat 35 de școli [9]. Ulterior au existat mai multe proiecte internaționale care au creat materiale valoroase și au contribuit la evoluția lecțiilor integrate. Pe baza rezultatelor acestora, a experienței școlilor care predau disciplinele într-o limbă străină și a recomandărilor experților internaționali, a fost elaborat proiectul "Ghidul pentru predarea integrată a disciplinei și a limbii străine" și au fost pregătiți peste 200 de profesori de discipline de conținut pentru predarea disciplinei integrate cu limba străină selectată (engleză, franceză, germană). [8]

Analiza realizată în 2017-2018 a datelor de evaluare externă și de autoevaluare a calității activităților școlare confirmă beneficiile predării integrate - calitatea lecțiilor integrate este mult mai bună în comparație cu lecțiile obișnuite, iar elevii apreciază mai mult aceste lecții. Cu toate acestea, predarea (învățarea) integrată a disciplinelor și a limbilor străine este aplicată de mai puțin de jumătate dintre școlile lituaniene din învățământul general care au transmis chestionare de autoevaluare și de progres. [8]

În Lituania, predarea integrată a materiei și a limbilor străine poate fi aplicată la nivelul învățământului primar, gimnazial sau liceal. În 2019, ministrul Educației, Științei și Sportului din Republica Lituania a aprobat ordinul privind planurile de învățământ general al programelor de învățământ pentru anii școlari 2019-2020 și 2020-2021, în care s-a menționat că, atunci când școala a luat decizia de a aplica predarea integrată a materiei și a limbii străine, aceasta poate fi implementată în conformitate cu programul educațional - un plan pe termen lung, pregătit de profesorii de materie și de limba străină. Programul poate fi pus în aplicare de către profesorul disciplinei de conținut, de profesorul de limbă străină sau de profesorii disciplinei de conținut și de limba străină împreună. De asemenea, predarea integrată a materiei și a limbii străine poate fi pusă în aplicare în cadrul lecțiilor de materie de conținut sau de limbă străină, sau ca un modul de materie separat (ca lecție(e) prevăzută(e) dedicată(e) pentru nevoile educaționale și de sprijinire a învățării). [8]

Atunci când se predă o disciplină integrată cu o limbă străină, scopul școlii este acela de a dezvolta competențele generale, în special cele critice și de gândire creativă, de analiză a surselor autentice, precum și cunoștințele culturale și competențele de comunicare, civico-sociale și de altă natură; de a educa competențele disciplinelor în analiza surselor și/sau activități de cercetare de execuție în limbi străine și în limba maternă, precum și de a dezvolta competențele de comunicare în limbi străine și în limbile materne, de a dezvolta multilingvismul personal. [8]

2.3. ATITUDINEA PĂRINȚILOR ȘI A ELEVILOR FAȚĂ DE LIMBILE STRĂINE, ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE, BILINGVISM ȘI EDUCAȚIE BILINGVĂ

Există mai multe motive pentru care părinții aleg să își trimită copiii la o școală care predă bilingvismul total sau parțial. Trebuie remarcat faptul că majoritatea părinților întrebați în timpul cercetării efectuate pentru proiectul BiMo au ales școli în care a doua limbă este engleza, deși în Lituania copiii reprezentanților minorităților naționale au posibilitatea de a frecventa o școală specializată în limbi străine, cum ar fi rusa sau poloneza. În cazuri mai rare, alegerea este bilingvismul francez sau german, restul limbilor majore fiind predate sub formă de cursuri. Așadar, trebuie subliniat faptul că părinții au vorbit, în general, despre utilizarea limbii engleze în contextul bilingvismului.

Primul motiv pentru bilingvism este înclinația elevilor spre învățarea limbilor străine. Părinții cunosc adesea abilitățile și preferințele copiilor lor chiar mai bine decât profesorii, așa că aleg direcția de predare și învățare

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

care se potrivește cel mai bine cu înclinațiile copilului lor și consolidează abilitățile pe care le are deja, mai degrabă decât să încerce să își dedice energia unor domenii științifice pentru care copilul nu este înzestrat. " ..., a vrut să încerce ceva nou, a fost o provocare. De asemenea, am avut încredere în talentele fetei." (LIT_FAM_3)

Al doilea motiv este că, privind spre viitor, și având în vedere că Lituania este membră a UE, oportunitatea de a studia în străinătate este extrem de acceptabilă, deoarece în țară există încă convingerea că o diplomă de absolvire a unei universități sau a unui colegiu obținută în țările occidentale va avea mai multă "greutate" în căutarea unui loc de muncă sau, în general, va extinde oportunitățile de căutare a unui loc de muncă. "Cred că acest lucru este bun din punct de vedere pur și simplu al învățării, al studiilor și al perspectivelor de viitor ale muncii sale. Ei bine, așa spune că studiile în străinătate au fost un lucru pe care și l-a dorit, în special dacă vorbim de Augusté. De asemenea, pentru viitoarele oportunități de angajare. De aceea, cred că a fi bilingv este avantajos." (LIT_FAM_1) Studiile în străinătate necesită cunoștințe lingvistice suficient de bune, pe care poate o școală de profil obișnuită nu le poate oferi și care ar necesita timp și efort suplimentar pentru a le obține în afara școlii.

Deoarece practica bilingvismului nu este atât de răspândită în sistemul de învățământ lituanian, părinții încă o văd ca pe o "predare diferită" într-un context pozitiv, astfel încât acesta poate fi numit cel de-al treilea motiv. Părinții sunt impresionați de faptul că copilul va studia în conformitate cu un program exclusiv, care îi va permite să aibă o educație "diferită", care, în opinia lor, este superioară celei obișnuite, deoarece cunoștințele dobândite în mod natural în procesul de învățare, elevii vor fi capabili să gestioneze o limbă care este acceptabilă și înțeleasă în mod universal de către lumea educată. Unii părinți consideră că prin cunoașterea limbii se poate cunoaște și cultura, în fond, limba este principala caracteristică a unei națiuni. Lumea anglofonă dictează moda culturală, comportamentală, muzicală, chiar și schimbarea tradițiilor de sărbători sau sosirea unor noi, de exemplu, "Halloween" înlocuiește sărbătoarea locală "Užgavėnės". Părinții consideră că cunoașterea limbii facilitează toate procesele, deoarece fluxul de informații care ajung la copii vine în cea mai mare parte în limba engleză.

În cele mai multe cazuri, părinții nu au o înțelegere mai profundă a caracteristicilor educației bilingve și a diferențelor față de educația obișnuită în limba de stat, de aceea își exprimă încrederea în ceea ce fac profesorii, crezând în profesionalismul și competența acestora de a transmite cunoștințe la un nivel suficient de ridicat de limba engleză. Această încredere a părinților poate fi explicată prin faptul că practic nu există plângeri cu privire la motivația și implicarea elevilor nu numai în efectuarea temelor pentru acasă, ci și în activități suplimentare de proiect, în timpul cărora aceștia folosesc din nou limba engleză pentru a colecta informații și a le prezenta în diferite forme, de la vorbit la scris. Părinții care sunt capabili să vorbească ei înșiși limba engleză observă că abilitatea copiilor lor de a folosi limba engleză se îmbunătățește, în special la ascultare și vorbire, deoarece exprimarea gândurilor devine mai versatilă "dacă vorbim despre lecțiile de educație globală ale școlii noastre, acestea extind vocabularul copilului. Ca urmare, vorbirea s-a îmbunătățit cel mai mult, cred eu. Copilul poate vorbi cu mai multă îndrăzneală și pe o varietate de subiecte. Și abilitățile de ascultare, cred că s-au îmbunătățit, deoarece știu că profesorii arată multe videoclipuri și alte materiale cu ajutorul videoclipurilor." (LIT_FAM_2), ceea ce presupune că acest învățământ își îndeplinește scopul. Părinții nu cred că studiul într-un program bilingv ar putea avea un impact negativ asupra notelor "Cu siguranță nu cred că copiii mei ar lua note mai mari, notele lor sunt deja foarte bune, așa că nici nu pot să comentez acest lucru. Cred că totul este excelent. Chiar dacă ceva este predat într-o limbă străină, acest lucru nu afectează rezultatele." (LIT_FAM_4), dimpotrivă - în clasele în care se predă o limbă străină, elevii sunt mai motivați și mai pregătiți să depășească dificultățile. Cel puțin parțial, se poate spune că familiarizarea părinților cu învățământul bilingv s-a limitat la alegerea de a duce copilul la o școală sau la o clasă specifică în care lecțiile sunt predate într-o limbă străină.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Deși educația bilingvă are multe avantaje, dificultățile nu pot fi trecute cu vederea. Deoarece elevii motivați urmăresc de obicei rezultate extrem de bune la învățatură, din cauza cărora evaluările le oferă un mod de a se stresa, iar evaluările într-o limbă non-nativă nu sunt întotdeauna potrivite pentru a se exprima clar, ceea ce poate provoca un stres suplimentar. Vorbirea în public, în general, este destul de des o provocare pentru elevi, iar exprimarea gândurilor într-o limbă străină o sporește. De asemenea, este exprimată ideea că nu toți elevii ar trebui să fie direcționați către direcția de predare, deoarece pentru unii elevi, aceasta poate fi prea dificilă din cauza abilităților personale, de exemplu, elevii sunt talentați la științe, dar nu și la limbi străine sau, în general, abilitățile lor de învățare sunt la un nivel scăzut, astfel încât provocarea suplimentară de a învăța într-o altă limbă decât limba maternă poate duce la o scădere a motivației. Prin urmare, nu se poate spune că învățarea într-o limbă străină este doar o plăcere, dar această muncă, cu toate dificultățile și provocările sale, merită rezultatul așteptat.

Deoarece sondajul efectuat în rândul studenților a fost realizat doar cantitativ și nu a existat o metodă de interviu care să permită dezvăluirea în profunzime a experienței personale, putem trage concluzii doar din datele statistice.

Atitudinea generală a elevilor față de învățământul bilingv este pozitivă, deoarece se vede utilitatea și necesitatea acestuia. Faptul că elevi de vârste diferite au o apreciere la fel de pozitivă a predării într-o limbă străină este determinat de mediul înconjurător, respectiv rețelele sociale, muzica, jocurile pe calculator etc., precum și de profesorii și părinții care explică beneficiile bilingvismului din perspectiva unei țări mici, în condițiile în care viitoarele locuri de muncă sau studii vor fi eventual legate de țări străine, deci va trebui să comunici și să colaborezi într-o limbă străină.

Deoarece învățământul bilingv, în unele școli, nu se aplică în toate clasele, ci doar în unele selectate în funcție de discuțiile motivaționale ale elevilor și de rezultatele la învățatură, sau se aplică în școli cu o metodologie educațională exclusivă, elevii sunt foarte motivați. De asemenea, elevii talentați care tind să învețe limbi străine se confruntă cu mult mai puțin stres și anxietate decât elevii care ar urma să învețe în clase obișnuite, deoarece elevii motivați s-au împăcat cu sarcina de învățare mai mare care vine în mod natural odată cu învățarea într-o limbă străină.

Elevii își evaluează pozitiv capacitățile și abilitățile și își văd creșterea în diverse domenii - ascultare, scriere, vorbire etc., însă modestia și autocritica lituanienilor nu le permit să se evalueze foarte bine pe ei înșiși. Rezultatele ridicate ale examenelor de stat la limba engleză din Lituania nu fac decât să confirme această afirmație.

Elevii nu beneficiază de mult sprijin din partea părinților în timp ce învață într-un program bilingv, în principal din două motive: calitatea instruirii este suficientă, ceea ce nu necesită ajutor suplimentar pentru teme, inclusiv ajutor din partea tutorilor. De asemenea, unii părinți nu sunt în măsură să îi ajute cu nivelul de engleză, deoarece ei înșiși au crescut într-un mediu vorbitor de limbă rusă, din cauza tranziției întârziate a statului post-sovietic către lumea occidentală și a utilizării limbii engleze obișnuite în mediile de zi cu zi sau la locul de muncă. Cu toate acestea, părinții mai tineri sau părinții care ocupă poziții înalte care necesită cunoașterea unei limbi străine comunică ocazional cu copiii lor în limba engleză acasă, încurajând astfel utilizarea limbii în afara școlii, verificând astfel progresul.

Unul dintre cei mai importanți factori de succes în învățarea și atingerea unor obiective înalte la școală este profesorul. Încrederea în profesor și în metodologia acestuia, precum și simpatia față de profesor contribuie la rezultatele ridicate ale evaluării profesorilor în cadrul sondajului. O evaluare pozitivă a profesorului sugerează că elevii sunt mulțumiți de nivelul de cunoaștere a limbii engleze de către profesorii lor, iar

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Învățarea în clasele bilingve nu le provoacă disconfort, care se manifestă de obicei în rândul elevilor printr-un stres crescut și o scădere a motivației de a învăța. Se poate concluziona că elevii sunt mulțumiți de faptul că studiază într-un program bilingv atât datorită perspectivelor de viitor, cât și datorită satisfacției față de situația actuală.

2.4. REFLECTÂND ASUPRA PERCEPȚIILOR CADRELOR DIDACTICE CU PRIVIRE LA BILINGVISMUL ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV ÎN LITUANIA ÎN VIITORUL APROPIAT

În prezent, nu există multe școli în Lituania care să ofere un program bilingv în școlile de învățământ general. Cu toate acestea, mulți intervievați și profesori care nu au participat la studiul calitativ au fost de acord cu ideea că bilingvismul în școală este benefic din diverse motive.

O bună cunoaștere a unei limbi străine ajută nu numai la comunicare și la accesul la informații, ci și la cunoașterea culturii, deoarece anumite expresii nu pot fi neapărat traduse direct și necesită o anumită explicație și o conștientizare culturală.

Deoarece trăim într-o lume plină de o abundență de informații, abilitatea de căutare și selecție a informațiilor deschide oportunități de a răspunde practic la toate întrebările dorite. Prin urmare, problema disponibilității informațiilor este extrem de importantă.

Deoarece limba națională este lituaniana, abundența și varietatea informațiilor este redusă semnificativ dacă se folosește doar limba locală. Prin urmare, predarea limbilor majore, cum ar fi engleza, franceza și rusa la școală, în cadrul diverselor discipline educaționale, deschide oportunități pentru ca elevii să aibă acces la o cantitate mai mare de informații decât cea care este disponibilă în limba lor maternă; de asemenea, creează premisele unei comunicări mai ușoare cu persoane din alte țări, fie că va fi vorba de viitoarea profesie, în timpul studiilor sau în timpul călătoriilor.

Utilizarea zilnică a limbii vă permite să o dobândiți mai repede, să vă îmbunătățiți nu numai înțelegerea, ci și utilizarea acesteia, extinzându-vă în același timp vocabularul și capacitatea de a exprima gândurile într-un mod mai versatil, ceea ce este uneori dificil atunci când folosiți o a doua sau a treia limbă, deoarece adesea gândurile exprimate se limitează la cuvinte destul de standard și la frazele lor, care sunt mai puțin expresive decât dacă gândul ar fi exprimat în limba maternă.

Nu trebuie să uităm faptul că elevii sunt în mod constant înconjurați de o cultură și o limbă străină, a căror înțelegere este obligatorie pentru ca un tânăr să se simtă pe deplin integrat în lumea modernă. Rețelele de socializare, muzica, filmele și alte mijloace de comunicare sunt impregnate de limba engleză, astfel încât, pentru a educa o persoană laică, este necesar să-i oferim oportunități de a face parte din această lume în continuă scădere. Datorită numărului tot mai mare de imigranți, a popularității familiilor cu părinți de naționalități diferite și a emigranților care se întorc, bilingvismul în școală devine la fel de important ca și utilizarea tehnologiei informației.

Cu toate acestea, educația bilingvă are propriile provocări cu care se confruntă nu numai elevii, ci și profesorii. Deoarece bilingvismul nu este atât de răspândit în școlile lituaniene, viitorii profesori din universități nu au fost pregătiți să predea într-o limbă străină. De cele mai multe ori, un nivel adecvat de cunoaștere a limbii engleze este atins prin participarea la cursuri suplimentare în timp ce se lucrează deja ca profesor, dar nu există totuși nicio îndoială că nuanțele limbii materne pot reprezenta o provocare, în special pentru generația mai în vârstă de profesori care au crescut în mediul lor cu limba rusă. De asemenea, întrucât Lituania este un stat monoetnic, nu este atât de frecventă utilizarea unei limbi străine în viața de zi cu zi în afara școlii, astfel

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Încât lipsa de practică face dificilă și învățarea rapidă a limbii engleze de către profesori, care preferă să folosească limba maternă sau rusa, ale cărei cunoștințe sunt semnificativ mai bune.

Elevii se confruntă, de asemenea, cu dificultățile bilingvismului, deoarece pentru unii elevi este încă semnificativ mai dificil să absoarbă și să înțeleagă informațiile care sunt prezentate într-o altă limbă decât limba maternă. Dificultățile de înțelegere a informațiilor sau a sarcinilor, dificultățile de exprimare a gândurilor, durata mai mare a sarcinilor, pot duce la scăderea sau chiar la dispariția motivației elevului de a învăța. Bineînțeles, ar fi necesar să se evalueze dacă bilingvismul se va realiza din clasele primare, sau în învățământul de bază, sau doar la nivelul liceului. De asemenea, cadrele didactice consideră că învățământul bilingv nu este destinat și acceptabil pentru toată lumea, astfel încât acesta ar trebui selectat pentru a obține un rezultat maxim.

Elevii din clasele bilingve, dacă aceasta nu este direcția generală a școlii, sunt mai motivați să învețe, deoarece la sosire au trebuit să estimeze că informația va fi prezentată complet, sau cel puțin parțial, în limba engleză, astfel că momentul asimilării acesteia, cel puțin în primul an, poate fi mai dificil și poate dura mai mult. Este posibil ca elevii să fie nevoiți să lucreze cu surse de pe site-uri web în limba engleză sau să fie capabili să transmită informații în limba engleză obținute din surse de informare lituaniene. Atunci când elevii știu ce îi așteaptă, au o motivație mai mare și o mai bună stimă de sine, astfel încât acești elevi sunt cel puțin pregătiți psihologic pentru a fi în clase care nu numai că vor solicita mai mult, dar vor oferi și mai multe oportunități în viitor.

Perspectivile viitoare ale învățământului bilingv universal în școlile de stat obișnuite din Lituania sunt destul de vagi. Deși conducerea multor școli ar fi interesată de existența bilingvismului în școală, pentru că în acest fel școala ar deveni mai atractivă pentru viitorii elevi și pentru părinții acestora, dar în contextul Lituaniei, când vârsta medie a profesorilor este de 55 de ani, este destul de dificil să ai o echipă de profesori suficient de numeroși care să poată folosi fluent limba engleză. Știind că profesorii din Lituania lucrează până la pensionare și, adesea, dincolo de vârsta de pensionare, profesia de profesor nu este deosebit de populară în rândul studenților, astfel încât nu se prevede o schimbare rapidă a generațiilor. Ar fi mai ușor pentru școlile private să implementeze acest lucru, deoarece acestea pot oferi condiții financiare mai bune și mai motivante de lucru pentru cei mai talentați tineri specialiști și pot atrage cei mai buni profesori din generația mai în vârstă.

Posibile resurse suplimentare la nivel municipal sau național ar putea contribui la stimularea acestor procese, atunci când profesorii care participă la programul bilingv ar primi fonduri suplimentare pentru procesul educațional, iar cursurile universitare ar fi compensate pentru a îmbunătăți nivelul de limbă engleză al profesorilor. De asemenea, este extrem de important să existe suficiente materiale educaționale adaptate la învățământul bilingv, în caz contrar timpul de pregătire a lecțiilor de către profesor crește semnificativ, ceea ce poate duce la o pregătire inegală a lecțiilor pe parcursul anului. Rolul conducerii școlii este, de asemenea, important, deoarece implementarea bilingvismului în școli se va confrunta cu diverse provocări, de aceea este necesar să sprijine profesorii, să încurajeze și să inițieze inițiative, să supravegheze procesul și, dacă este necesar, să ajusteze în funcție de unicitatea și obiectivele școlii și să comunice cu părinții elevilor și, bineînțeles, cu elevii pentru a răspunde la întrebările apărute. Bilingvismul poate fi realizat pe deplin doar cu o cooperare strânsă a tuturor mecanismelor școlare.

Pentru a integra bilingvismul în școală, este necesar să se ia în considerare modul în care ar trebui să se schimbe pregătirea profesorilor la universitate, dacă ar trebui să fie un program separat sau un modul.

Dorința părinților elevilor de a-și trimite copiii la o școală în care se predă o limbă străină este de înțeles, deoarece în viitor, multe persoane vor lucra în sectoarele al treilea și al patrulea al economiei, ceea ce va determina ca engleza să fie limba de utilizare și comunicare zilnică, precum și de cooperare. De asemenea,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

deoarece Lituania face parte din lumea occidentală și se dezvoltă din punct de vedere economic, un val de imigrație din regiunile mai puțin bogate ale lumii este inevitabil. Fără îndoială, noii veniți vor căuta școli care să le ofere copiilor lor o educație de calitate și să comunice cu ei într-o limbă pe care o înțeleg.

2.5. CÂTEVA SFATURI BAZATE PE EXPERIENȚA LITUANIANĂ

Beneficiile și necesitatea educației bilingve nu sunt puse la îndoială de aproape toate persoanele care au participat la sondaje. Într-o țară monolingvă, este încă o metodă de predare unică, care nu a obținut încă un succes universal în școlile publice din cauza provocărilor și specificităților sale complexe. În concluzie, pot fi evidențiate mai multe probleme, precum și recomandări din partea diferitelor contingente cu privire la modul de rezolvare sau de îmbunătățire a acestora.

La nivelul formării cadrelor didactice din universități, ar fi utilă pregătirea cadrelor didactice exclusiv pentru acest program, predând atât metodologia, cât și utilizarea limbii engleze și efectuând practica în școli din țară unde învățământul bilingv este utilizat cu succes. Diseminarea bunelor practici în contextul altor țări, eventual excursii ale studenților în școli din străinătate, ar fi, de asemenea, un factor important în stabilirea necesității și utilității unui astfel de învățământ. O finanțare suplimentară ar permite atragerea celor mai talentați viitori profesori, și tocmai astfel de tineri ar trebui să aleagă acest program, deoarece asimilarea informațiilor într-o limbă străină necesită calități personale suplimentare, adică înclinație nu numai pentru materia ta, ci și pentru învățarea limbii, și este posibil să fie o materie care necesită mai mult timp. Înainte de a-și alege studiile, viitorii profesori ar trebui să fie siguri că li se va garanta un loc de muncă în primii ani în instituțiile în care învățământul bilingv este implementat în mod intenționat.

Vârsta medie a profesorilor lituanieni a depășit deja pragul de 50 de ani, iar situația nu s-a îmbunătățit în ultimii ani, ceea ce ne permite să presupunem că școlile sunt dominate de profesori care au crescut și au absolvit în Uniunea Sovietică sau în primii ani ai Lituaniei independente, când limba rusă era încă dominantă, iar profesorii nu au avut ocazia să învețe o altă limbă străină sau să o folosească în viața de zi cu zi. Nivelul general de cunoaștere a limbii engleze al profesorilor lituanieni nu ar putea fi suficient pentru a aplica bilingvismul în procesul de predare la scară globală. Pentru ca generația mai în vârstă de profesori, sau cel puțin profesorii cu vârsta de peste 40 de ani, să poată utiliza bilingvismul, este nevoie de studii plătite în timpul anului școlar, adică nu numai că studiile ar trebui să fie gratuite, dar timpul petrecut studiind ar trebui să fie plătit în același mod ca și orele de materie de conținut pe care le predau, deoarece studiile de limbi străine ar putea avea loc numai după orele de lucru, ceea ce reprezintă în esență muncă. De asemenea, cadrele didactice care folosesc bilingvismul ar trebui să primească o rată de remunerare mai mare în primul an, deoarece acest lucru va necesita o pregătire suplimentară pentru lecții.

Este important ca materialele didactice să fie suficient de bine structurate și în concordanță cu programele de învățământ general, nu doar conținutul (manuale), ci și auxiliarele. Este de la sine înțeles că profesorii folosesc diverse modalități de prezentare a informațiilor (sondaje interactive, sarcini, prezentări, conținut vizual și audio) și acest lucru necesită timp, mai ales atunci când profesorii pregătesc ei înșiși conținutul. Prin urmare, dacă aceștia trebuie să traducă ei înșiși cea mai mare parte a materialului educațional și să găsească modalități de a-l prezenta elevilor nu numai pentru a fi folosit în clasă, ci și pentru a fi luat acasă, acest lucru ar putea cauza dificultăți suplimentare, necesitând atât timp, cât și costuri financiare. Este important ca toate informațiile, sau cel puțin o parte substanțială a acestora, să fie prezentate nu numai într-o limbă străină, ci și în limba locală, asigurându-se astfel că există mai puțin spațiu pentru absorbția parțială a informațiilor, din cauza faptului că nu se înțeleg toate cuvintele sau nu se înțelege ideea generală. Acest lucru este extrem de important, de asemenea, deoarece diferite materii educaționale au concepte și cuvinte specifice care sunt dificil de reținut chiar și în limba maternă, și este necesar să se cunoască termenii lituanieni ai acestora,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

deoarece examenele de stat și mediul înconjurător vor necesita cunoștințe nu numai în limba engleză sau într-o altă limbă străină. Atunci când împărtășesc cele mai bune practici sau afirmă condițiile necesare pentru ca bilingvismul să funcționeze, persoanele intervievate subliniază faptul că nu întreaga lecție ar trebui să fie exclusiv într-o limbă străină, ci cel puțin o parte din ea ar trebui să rămână în limba de stat, astfel încât să existe loc pentru a verifica dacă materialul lecției a fost însușit în mod corespunzător. În același timp, nu ar trebui să se ceară prezentarea notelor de lecție sau a tuturor testelor într-o limbă străină. Este posibil ca timpul și volumul de muncă al pregătirii lecțiilor să nu facă decât să crească și tocmai distribuția volumului de muncă adecvat între prezentarea informațiilor, temele pentru acasă și evaluări reprezintă una dintre cele mai importante provocări nu doar în clasele bilingve, ci mai ales în acestea. Deși a fost exprimată ideea că ar fi excepțional de plăcut dacă în școală ar exista profesori din țări vorbitoare de limbă engleză, deoarece nu numai că s-ar folosi o limbă de înaltă calitate în cadrul lecțiilor, dar ar permite și să cunoști mai bine unicitatea unei alte țări, iar un astfel de profesor ar fi, de asemenea, "diferit și unic", ceea ce îi atrage întotdeauna pe elevi.

Nu trebuie să uităm aspectul psihologic, atunci când este dificil pentru profesori să pară ignoranți în fața profesorilor, pentru că tocmai cunoștințele sunt unul dintre motivele esențiale pentru respectul elevilor - ei se așteaptă să aibă în fața lor în clasă pe cineva superior din punct de vedere al cunoștințelor. Din păcate, elevii din clasele mai mari sunt adesea superiori în ceea ce privește cunoștințele de limbă engleză. Limbajul auditiv și vorbit al elevilor este avansat datorită mediului din jurul lor atunci când conținutul care îi interesează, sau cel puțin o mare parte din el, este disponibil în limba engleză, adică muzică, filme, conținuturi din social media. Pronunția incorectă, vocabularul insuficient și exprimarea mai complexă a gândurilor într-o limbă străină pot duce la frustrare pentru profesor, mai ales dacă elevii nu sunt solidari, ceea ce știm cu toții că se întâmplă. De aceea, rolul administrației în sprijinirea profesorilor este extrem de important, precum și abordarea psihologică adecvată a fiecărui profesor în cazul unor dificultăți. Observațiile la lecții și lucrul cu provocările îi vor face pe profesori să se simtă mai încrezători în ceea ce privește acceptarea și utilizarea bilingvismului. De asemenea, este important ca școala să aibă un contact strâns între profesorii de limbi străine și profesorii de disciplină și să fie create condiții pentru a primi ajutor (de exemplu, profesorii de limbi străine au suficient timp pentru a da consultații).

Activitățile de proiect care încurajează utilizarea limbii sunt unul dintre instrumentele care vor permite bilingvismului să depășească sala de clasă. Participarea la zilele de proiect la școală, când se folosește o limbă străină pentru a face prezentări în fața comunității școlare, sau participarea la conferințe municipale/republicane, care nu sunt neapărat destinate unei limbi străine, dar prezentările într-o limbă străină ar permite demonstrarea unicității școlii, și anume prin prisma bilingvismului. Una dintre școlile care au participat la sondajele proiectului BiMo, în timp ce își împărtășea experiența privind utilizarea intenționată a bilingvismului, a povestit despre participarea la un festival de cântece în străinătate, când elevii pregătesc cântece în limba aleasă de festival și călătoresc în țara organizatorului festivalului pentru a le interpreta. De asemenea, teatrul într-o limbă străină și participarea la festivaluri internaționale. Pregătirea pentru actorie este un proces de lungă durată, astfel încât actorii folosesc limba pentru o perioadă mai lungă de timp, încearcă să empatizeze, să simtă, să acționeze și să folosească corect cuvintele și gândurile într-o limbă străină. Actoria este o reprezentare a școlii și a țării în același timp, astfel încât motivația elevilor de a folosi corect limba crește. În timpul festivalului, ei înșiși observă reprezentațiile altora, comunică cu reprezentanții altor țări, făcând astfel ca bilingvismul să fie și mai semnificativ. Astfel de participări internaționale sau republicane ar contribui, de asemenea, puternic la dorința de a folosi o limbă străină în afara școlii, ar arăta oportunitățile care se deschid, în același timp, publicitatea acestor participări ar fi o mare reclamă pentru școală și ar permite să atragă și mai mulți elevi motivați și ar permite părinților să decidă dacă merită să își lase copiii să fie educați în această metodologie bilingvă.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Unii dintre respondenți nu cred că bilingvismul este benefic pentru toți elevii, nu pentru că cunoașterea unei limbi străine nu este importantă sau pentru că ei cred că cunoștințele de limbă lituaniană vor avea de suferit, ci pentru că fiecare elev are abilități și înclinații diferite. Din păcate, pentru unii elevi, cunoașterea limbilor străine necesită mult mai mult efort și timp, ceea ce poate duce la faptul că învățarea devine o activitate demotivantă. S-a sugerat că școlile ar trebui să aibă neapărat clase în care să nu existe bilingvism, iar elevul să aibă posibilitatea de a alege să părăsească clasa bilingvă, indiferent de notele sale, deoarece limbile străine pot cauza dificultăți nu numai elevilor cu rezultate mai slabe, ci și celor cu rezultate mai bune, astfel încât este important să se creeze condiții pentru ca aceștia să își arate cele mai bune calități care pot să nu fie legate de limbi străine.

Indiferent de provocările care așteaptă în educația bilingvă din perspectiva tuturor participanților - elevi, profesori, părinți și administrația școlii, consensul general este că acestea merită rezultatul obținut. O parte din probleme vor fi rezolvate prin găsirea modelului de bilingvism cel mai potrivit pentru a pune în valoare unicitatea școlii și pentru comunitatea școlară specifică, sau atunci când va veni o generație de profesori care stăpânesc mai bine limba engleză și când generația mai veche de profesori va accepta bilingvismul ca pe o altă sarcină de depășit, pe care au avut-o de multe ori în timpul vieții lor profesionale.

REFERINȚE

- [1] CREATE FOR LITHUANIA. "FOREIGN LANGUAGES", REVIEW OF THE LANGUAGE POLICY OF THE EUROPEAN UNION AND LITHUANIA, SOURCE: [HTTP://KURKLT.LT/WP-CONTENT/UPLOADS/2021/04/EUROPOS-S%C4%85JUNGOS-IR-LIETUVOS-KALB%C5%B3-POLITIKOS-AP%C5%BEVALGA.PDF](http://kurkl.lt/wp-content/uploads/2021/04/EUROPOS-S%C4%85JUNGOS-IR-LIETUVOS-KALB%C5%B3-POLITIKOS-AP%C5%BEVALGA.PDF)
- [2] EUROPEAN COMMISSION, EUROSTAT DATA, 2016, SOURCE: [HTTPS://EC.EUROPA.EU/EUROSTAT/STATISTICS-EXPLAINED/INDEX.PHP?%20TITLE=FOREIGN_LANGUAGE_SKILLS_STATISTICS](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?%20title=FOREIGN_LANGUAGE_SKILLS_STATISTICS)
- [3] "KIEK IR KOKIŲ KALBŲ MOKAME?", LIETUVOS STATISTIKA, THE PORTAL OF STATISTICS DEPARTMENT OF LITHUANIA, SOURCE: [HTTPS://WWW.STAT.GOV.LT/HOME?P_P_ID=101&P_P_LIFECYCLE=0&P_P_STATE=MAXIMIZED&P_P_MODE=VIEW&_101_STRUTS_ACTION=%2FASSET_PUBLISHER%2FVIEW_CONTENT&_101_RETURNToFULLPAGEURL=%2F&_101_ASSETENTRYID=1458524&_101_TYPE=CONTENT&_101_GROUPID=10180&_101_URLTITLE=KIEK-IR-KOKIU-KALBU-MOKAME-&INHERITREDIRECT=TRUE](https://www.stat.gov.lt/home?p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_returnToFullPageURL=%2F&_101_assetEntryId=1458524&_101_type=content&_101_groupId=10180&_101_urlTitle=kiek-ir-kokiu-kalbu-mokame-&inheritRedirect=true)
- [4] LANGUAGES IN LITHUANIAN CITIES. SOCIOLINGUISTIC MAP, SOURCE: [HTTP://WWW.KALBUZEMELAPIS.FLF.VU.LT/LT/ZEMELAPIAI/MIESTUGYVENTOJU-TAUTINE-SUDETIS/](http://www.kalbuземelapis.flf.vu.lt/lt/zemelapiai/miestu-gyventoju-tautine-sudetis/)
- [5] LAW ON THE STATE LANGUAGE OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA, SOURCE: [HTTPS://E-SEIMAS.LRS.LT/PORTAL/LEGALACT/LT/TAD/TAIS.15211?JFWID=32WF6LRN](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.15211?jfwid=32wf6lrn)
- [6] EDUCATION ENCYCLOPEDIA - STATEUNIVERSITY.COM "LITHUANIA. EDUCATIONAL SYSTEM—OVERVIEW", SOURCE: [HTTPS://EDUCATION.STATEUNIVERSITY.COM/PAGES/872/LITHUANIA-EDUCATIONAL-SYSTEM-OVERVIEW.HTML#ixzz7ZtNJSsFB](https://education.stateuniversity.com/pages/872/LITHUANIA-EDUCATIONAL-SYSTEM-OVERVIEW.HTML#ixzz7ZtNJSsFB)
- [7] CENTRE FOR QUALITY ASSESSMENT IN HIGHER EDUCATION "GENERAL EDUCATION", SOURCE: [HTTPS://WWW.SKVC.LT/DEFAULT/EN/EDUCATION-IN-LITHUANIA/GENERAL](https://www.skvc.lt/default/en/education-in-lithuania/general)
- [8] ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA "INTEGRUOTOS DALYKO IR UŽSIENIO KALBOS PAMOKOS (EMILE, CLIL) LIETUVOS MOKYKLOSE", "ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ", 2019 SPALIS, NR. 4 (175), SOURCE: [HTTPS://WWW.NSA.SMM.LT/WP-CONTENT/UPLOADS/2020/07/INTEGRUOTAS-DALYKO-IR-UZSIENIO-KALBOS-MOKYMAS_INTERNETUI.PDF](https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/07/INTEGRUOTAS-DALYKO-IR-UZSIENIO-KALBOS-MOKYMAS_INTERNETUI.PDF)
- [9] MAČIANSKIENĖ N., BIJEIKIENĖ V., BUDVYTYTĖ-GUDIENĖ A., JANKAUSKAITĖ A., PUNDZIUVIENĖ D., VAITEKŪNAITĖ A., VORONOVA L., ŽUTKIENĖ L., "INTEGRUOTO DALYKO IR UŽSIENIO KALBOS (ANGLŲ, VOKIEČIŲ IR PRANCŪZŲ) MOKYMO DIDAKTINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS", KAUNAS, 2012, SOURCE: [HTTP://UKI.VDU.LT/WP-CONTENT/UPLOADS/DOC/SINERģIJA/IDKM_METODINE.PDF](http://uki.vdu.lt/wp-content/uploads/doc/sinerģija/IDKM_METODINE.PDF)

CAPITOL 5. CUM POATE FI ÎMBUNĂTĂȚITĂ EDUCAȚIA BILINGVĂ ÎN CONTEXTE MONOLINGVE? CAZURILE SPANIEI ȘI ITALIEI

Patricia Mena López / José María Vidal Vargas

IES Juan Sebastián Elcano

Sanlúcar de Barrameda / Spania

Mónica Cercadillo López de Medrano / Alba Gutiérrez Martínez

Miguel Rodríguez Cosío / Darío Fernández Ruiz

IES Marqués de Santillana

Torrelavega / Spania

LORIS RANALLI, ALESSIA VALZANI, SILVANA BARBACCI, GIOVANNI DE RITA, RENATO GATTI

IS LEONARDO DA VINCI

FIRENZE ITALIA

ABSTRACT

În societatea noastră actuală, este de netăgăduit faptul că învățământul bilingv trebuie să aibă un rol esențial în cadrul sistemului nostru educațional. Trăim într-o lume deschisă și globală, în care vorbirea unei limbi străine este absolut necesară. Învățarea acesteia în mod natural în cadrul contextului educațional a fost opțiunea aleasă de multe țări monolingve. Nu putem uita, totuși, faptul că este necesară o reflecție aprofundată asupra îmbunătățirilor care ar putea fi aduse atât de către profesori, cât și de către familii.

Prima parte a acestui capitol se concentrează asupra a două regiuni din Spania care sunt în mod tradițional monolingve, și anume Cantabria și Andaluzia. Capitolul începe cu o descriere sociolingvistică a Spaniei. Apoi continuă cu o descriere a sistemului educațional spaniol și a programelor bilingve din cele două regiuni. În cele din urmă, sunt făcute câteva sugestii pentru a îmbunătăți actualul sistem bilingv din Spania.

Cea de-a doua parte prezintă un cadru general al sistemului educațional din Italia, de la grădiniță până la învățământul secundar. În acest context, este evidențiată atenția acordată predării limbilor străine, cu referire specială la metodologia CLIL. Apoi sunt descrise autonomia școlară în Italia și experimentele în curs de desfășurare.

Pe baza autonomiei didactice din Italia, școlile de toate nivelurile au inițiat experimente cu conținuturi predate într-o limbă străină, care este obligatorie în ultimul an pentru licee și institute tehnice. Acest lucru permite atât dobândirea de conținuturi ale unei discipline, cât și învățarea unei limbi străine. De asemenea, este descris și evidențiat reacția elevilor și a părinților la metodologia CLIL și sunt prezentate note și considerații explicative și de aprofundare.

Acest capitol descrie, de asemenea, mediul lingvistic italian, pornind de la cauzele istorice care au dus la situația lingvistică-dialectală actuală. De asemenea, se analizează situația referitoare la prezența contextelor care utilizează doar o limbă străină și la nivelurile de cunoaștere a unei a doua limbi străine în funcție de zonele geografice și sociale.

În final, este descrisă percepția cadrelor didactice asupra bilingvismului, analizând principalele date obținute în urma interviurilor realizate cu profesorii în cadrul proiectului BiMo.

1. SPANIA

1.1 DESCRIEREA SOCIOLINGVISTICĂ A SPANIEI DIN PUNCT DE VEDERE GEOGRAFIC ȘI SOCIAL: LIMBI OFICIALE, CO-OFFICIALE ȘI MINORITARE

Spania este o țară cu o mare bogăție și diversitate culturală, care provine din diferitele culturi și popoare care au locuit în Peninsula Iberică de-a lungul secolelor. Poziția sa geografică, deoarece este ușa Europei occidentale și face legătura între Oceanul Atlantic și Marea Mediterană, a făcut din ea un loc istoric de primă mână, râvnit de multe civilizații.

Încă din preistorie, oamenii au manifestat un mare interes pentru a locui în peninsula noastră, interes care a continuat pe parcursul epocii antice cu așezările unor civilizații precum celții, tătarii, fenicienii, grecii, ibericii, cartaginezii, romanii sau vizigoții.

În Evul Mediu, Peninsula Iberică a devenit locul în care au înflorit, au intrat în contact și s-au amestecat cele trei mari religii monoteiste: creștină, musulmană și iudaică. Această coexistență a fost în principal pașnică, dar, în cele din urmă, cultura creștină s-a impus înaintând de la nord la sud până la căderea Granadei în 1492. Această cucerire a însemnat succesul final al culturii creștine asupra celorlalte.

De-a lungul epocii moderne și contemporane, cultura creștină a fost cea dominantă în toată țara. Cu toate acestea, datorită diferitelor dinastii care au deținut monarhia pe teritoriul nostru, putem găsi atât influențe culturale, cât și lingvistice, provenite dintr-o mare varietate de surse. Putem menționa, de exemplu, culturile franceză, flamandă, germană și săsească. Fiecare dintre ele și-a lăsat amprenta în stilul de viață și în limbile vorbite în țara noastră.

De asemenea, trebuie să ținem cont de faptul că mărimea țării a avut o influență și asupra diferitelor limbi care coexistă oficial cu spaniola. Unele dintre acestea, cum ar fi galiciana, catalana, valenciana, basca sau araneza, sunt limbi oficiale în teritoriile lor de origine; altele, cum ar fi asturiana sau aragoneza, care sunt vorbite în contexte minoritare sau foarte restrânse, aspiră încă să obțină recunoașterea și protecția cuvenite. Apărarea tuturor acestor limbi neoficiale la nivel de stat este inclusă în Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (1992). Cu excepția limbii basce, restul limbilor oficiale din Spania au o origine latină și sunt influențate într-o măsură mai mare sau mai mică de alte limbi, în funcție de zona în care sunt vorbite sau de perioada în care au coexistat cu alte civilizații.

După spaniolă, catalana este a doua cea mai răspândită limbă vorbită în Spania. Există regiuni în Catalonia, în special în zonele rurale din interior, unde este posibil să se găsească populație a cărei limbă de zi cu zi este catalana și care abia dacă folosește sau știe să vorbească spaniola. Același lucru se întâmplă și cu galiciana și

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

basca. În ultimii ani, a existat o revenire a utilizării acestor limbi, uneori legată de poziții politice care revendică identitatea și chiar independența acestor regiuni.

Potrivit datelor Institutului Național de Statistică, așa cum apar în Business Insider, cea mai răspândită limbă vorbită în statul spaniol este castiliana, vorbită de 98,8% din populație. Pe locul doi, cu 17,5% dintre vorbitori, se află catalana, urmată de galiciană (6,2%), valenciană (5,8%) și bască (1,26%).

În cele din urmă, fiind imersați în era digitală, care favorizează ideea unei lumi globale, nu putem uita influența incontestabilă pe care limbile străine, în special engleza, o au asupra țării noastre. Engleza nu este doar limba principală în industria cinematografică, ci și limba internetului și a diseminării științifice, limba globală care conectează țările și limba care este propusă ca primă limbă străină în majoritatea școlilor din țara noastră.

Pe de altă parte, Spania a avut, la rândul ei, o mare influență în alte regiuni, datorită expansiunii Imperiului spaniol de-a lungul diferitelor perioade istorice. Putem menționa, de exemplu, continentul sud-american, unde spaniola este principala limbă oficială în majoritatea țărilor. Poate din acest motiv și timp de mulți ani, predarea limbilor străine în Spania nu a primit atenția meritată, în condițiile în care limba noastră a fost și este vorbită de milioane de oameni din întreaga lume. Poate că acesta este motivul pentru care, în sectoare precum industria cinematografică, continuăm să dublăm filmele și serialele în limba noastră maternă, în loc să le vizionăm în versiunea originală, așa cum se face în marea majoritate a țărilor, lucru care este în mod clar în detrimentul nostru.

Cu toate acestea, în ultimii 30 de ani am observat cum atât diferitele administrații, cât și familiile însele au optat pentru învățarea limbilor străine ca modalitate de a deveni cetățeni ai unei lumi din ce în ce mai conectate și globalizate. Și datorită acestui boom, programul bilingv există în școlile noastre așa cum îl cunoaștem astăzi.

Timp de mulți ani, limba străină predată în general în Spania a fost franceza, dar aceasta a cedat locul limbii engleze în anii 1980 și 1990, astfel încât, în prezent, marea majoritate a școlilor oferă engleza ca primă limbă străină și franceza ca a doua limbă străină. Din același motiv, atunci când bilingvismul a fost introdus în școlile noastre, engleza a fost limba aleasă cu precădere pentru a crea programele bilingve. În ultimii ani, au apărut și alte școli care oferă predarea unor limbi precum germana, italiana, portugheza sau chineza. Ceea ce este de netăgăduit este că, indiferent de limba oferită sau aleasă, învățarea unei limbi străine este în mod clar benefică pentru elevi.

De asemenea, importanța acordată învățării limbilor străine sau educației bilingve variază foarte mult în funcție de zona geografică la care ne referim. În cazul Andaluziei, de exemplu, trebuie să ținem cont de faptul că este o regiune foarte extinsă, care acoperă tot sudul peninsulei de-a lungul unei suprafețe de aproape 88.000 km². Prin urmare, se poate găsi o mare varietate de contexte și situații diferite. De exemplu, zonele turistice, și în special cele de coastă, primesc mulți străini, fie ca turiști, fie ca rezidenți. Acest lucru înseamnă că există o conștientizare deplină a necesității de a vorbi limbi străine și, de fapt, aceasta este o cerință esențială pentru orice loc de muncă. Pe de altă parte, importanța acordată învățării limbilor străine nu este chiar atât de mare în zonele rurale din interiorul țării sau în zonele care primesc mai puțini turiști străini, deoarece nu este nevoie de aceste limbi în viața de zi cu zi.

La rândul său, Cantabria, fiind una dintre cele mai mici comunități autonome din țară, concentrează majoritatea populației în orașele de coastă sau în zonele din apropierea coastei. Aceste zone primesc, de asemenea, o mare parte din turismul străin. Trebuie evidențiat cazul orașului Santander, capitala provinciei, care concentrează aproximativ 30% din populație. Acest oraș primește un număr mare de vizitatori străini, în

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

principal din Franța, Regatul Unit, Germania și Italia. Acest lucru este posibil, în parte, datorită aeroportului cu zboruri internaționale către o varietate de orașe europene, precum și datorită legăturilor cu feribotul care conectează această regiune în special cu sudul Angliei. De asemenea, zonele rurale din interior își bazează din ce în ce mai mult economia de subsistență pe turism. Toți acești factori contribuie la o mai mare apreciere a învățării limbilor străine de către populația locală.

Într-o țară atât de mare și populată ca Spania, există o gamă enormă de situații sociale și economice diferite, dar diferențele administrației educaționale încurajează participarea la programele bilingve pentru a facilita egalitatea de șanse pentru toți, indiferent de regiunea în care trăiesc sau de resursele economice de care dispun.

1.2. DESCRIEREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL, CU O ATENȚIE SPECIAL ACORDATĂ ÎNVĂȚĂRII LIMBILOR STRĂINE.

Sistemul educațional spaniol, deși este reglementat de o normă națională comună, are competențele în domeniul educației non-universitare transferate diferitelor administrații de la Constituția din 1978, care a plecat pentru un model de stat descentralizat și simetric. Acest lucru înseamnă că anumite aspecte educaționale pot varia în diferitele regiuni ale țării, în special în cele care au propria limbă oficială. Prezentăm aici, cu titlu de exemplu, sistemele educaționale din două regiuni opuse din punct de vedere geografic, Andaluzia, în sudul Spaniei, și Cantabria, în nordul țării.

Sistemul este structurat în 5 etape, dintre care 2 sunt obligatorii și 3 sunt etape neobligatorii.

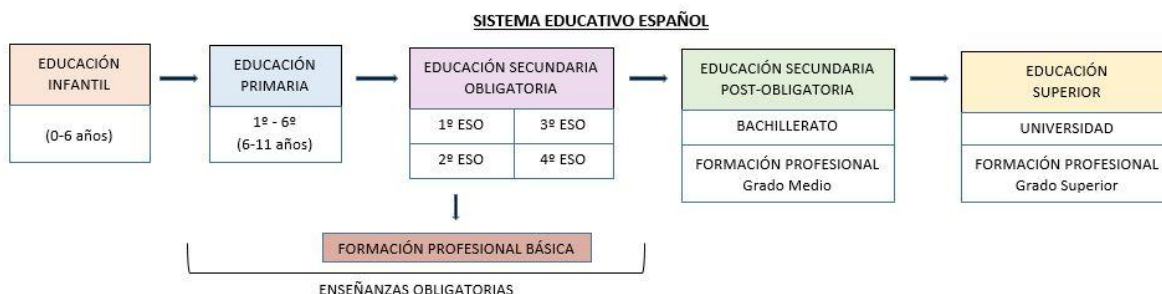

Fig. 1. Sistemul spaniol de învățământ. LOMLOE

1.2.1. PROGRAME BILINGVE ÎN ANDALUZIA (SUDUL SPANIEI)

Din 1998 și, mai ales, din 2005, odată cu aprobarea Planului de promovare a plurilingvismului în Andaluzia (*Plan de Fomento de Plurilingüismo en Andalucía*), educația bilingvă a reprezentat un angajament din partea autorităților responsabile cu educația, pentru a îmbunătăți competențele lingvistice ale elevilor și pentru a crește gradul de conștientizare a faptului că trăim într-o lume globalizată și într-o Europă unită. De atunci, numărul școlilor care au adoptat învățământul bilingv a crescut în mod constant. La început, acesta a fost oferit doar unor grupe pentru fiecare nivel, dar acestea au fost extinse progresiv, astfel încât marea majoritate a acestor școli au acum doar grupe bilingve, cel puțin în învățământul secundar obligatoriu (ESO). În ceea ce privește învățământul post-obligatoriu (*Bachillerato*), putem constata că unele școli sunt 100% bilingve, 100% non-bilingve sau mixte.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

După implementarea sa, învățământul bilingv a însemnat pentru multe școli o schimbare semnificativă în ceea ce privește personalul didactic, conținuturile, metodologia, strategiile de predare-învățare etc., urmărindu-se întotdeauna optimizarea învățării elevilor și concepând limba străină ca un instrument sau un vehicul pentru transmiterea și/sau învățarea altor discipline din domenii non-lingvistice care, anterior, erau dobândite doar în limba maternă. Obiectivul principal al educației bilingve este de a-i face pe elevi să folosească în mod natural limba străină în orice situație în care sunt implicați, îmbunătățindu-le nu numai competența lingvistică, ci și cunoașterea altor culturi și realități, precum și capacitatea generală de a învăța.

În Andaluzia, programul bilingv pus în aplicare în școlile publice care depind de Junta de Andalucía începe în etapa preșcolară și este parțial, deoarece doar o parte din curriculum este dezvoltată cu ajutorul limbii străine, în timp ce restul disciplinelor sunt predate în limba maternă. În plus, elevii înscriși în programul bilingv au posibilitatea de a studia o a doua limbă străină, care este, de obicei, franceza, în majoritatea școlilor.

În învățământul preșcolar, evident, dar și în învățământul primar, imersiunea lingvistică bilingvă se bazează în principal pe înțelegerea orală. Elevii învață să înțeleagă și să folosească limba străină într-un mod foarte elementar, în mod natural și progresiv în mediul clasei, în timpul ședințelor acelor materii bilingve disponibile la nivelul școlii și al educației lor.

Pe parcursul etapelor de învățământ secundar și postliceal se încurajează producția, atât orală, cât și scrisă, iar numărul de ore și/sau de materii crește, astfel încât elevii să poată atinge cel puțin nivelul A2 la sfârșitul învățământului secundar obligatoriu și un nivel B1 la sfârșitul studiilor post-obligatorii.

La fel ca în învățământul primar, limbile străine vor fi învățate în mod natural, prin intermediul unor situații pe care elevii le pot întâlni în viața de zi cu zi, integrând în același timp conținuturile specifice disciplinei.

În Andaluzia, domeniile non-lingvistice (NLA) care pot fi predate într-o limbă străină în cadrul programului bilingv din învățământul secundar și postliceal sunt următoarele:

Învățământul secundar obligatoriu (ESO):

1° ESO: Geografie și istorie - Biologie - Educație fizică - Artă - Matematică - Muzică

2° ESO: Geografie și istorie - Fizică și chimie - Tehnologie - Educație fizică - Artă - Matematică - Muzică

3° ESO: Geografie și istorie - Biologie - Educație fizică - Matematică - Tehnologie

4° ESO: Geografie și Istorie - Educație fizică - Valori etice (în măsura în care se oferă o altă opțiune pentru cei care nu urmează această disciplină)

Învățământul post-obligatoriu (Bachillerato):

1° Bachillerato: Științe în lumea contemporană (în măsura în care se oferă o altă opțiune pentru cei care nu urmează această disciplină) - Filosofie și cetățenie - Educație fizică

2° Bachillerato: Istoria filosofiei - Istoria Spaniei

La nivel secundar, școlile trebuie să ofere în fiecare an cel puțin două materii din NLA (materii non-lingvistice), care vor fi aceleași pentru toți elevii de același nivel, deci nu pot fi materii opționale. Orele de predare a NLA-urilor la fiecare nivel, împreună cu orele de predare a materiei L2, trebuie să cuprindă cel puțin 30% din orele de școală.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

În ceea ce privește învățământul postliceal, cel puțin două discipline comune trebuie să fie parcurse pe durata întregii etape, precum și proiectul integrat I și II.

Atât în etapa secundară, cât și în cea postliceală, cel puțin 50 % din conținutul inclus în diferitele programe de studii ale NLA-urilor va fi predat și evaluat cu ajutorul limbii străine. Conținuturile nu se pot limita la simple liste de vocabular, datorită metodologiei de imersiune lingvistică care va fi utilizată la clasă. De asemenea, pentru a realiza evaluarea, se vor utiliza o varietate de instrumente de evaluare care depășesc examenele tradiționale.

Pe scurt, educația bilingvă urmărește să atingă un nivel de competență în utilizarea unei limbi străine care să le permită elevilor să înțeleagă și să comunice în situațiile pe care le pot întâlni în viața de zi cu zi într-un mod natural și eficient.

1.2.2. PROGRAME BILINGVE ÎN CANTABRIA (NORDUL SPANIEI)

Comunitatea Autonomă din Cantabria și, în special, Departamentul de Educație al acesteia, a avut ca una dintre prioritățile sale învățarea/predarea limbilor străine. Astfel, această administrație a promovat reglementări și resurse cu scopul de a stabili o rețea eficientă de școli bilingve care să urmeze politicile educaționale europene. Pe această linie, Comunitatea dezvoltă Programele de Educație Bilingvă (PEB) și Proiectele de Inovare pentru îmbunătățirea și învățarea limbii engleze, reglementate prin Ordinul ECD/123/2013, care stabilește obiectivele, modalitățile, evoluția generală, evaluarea, instrucțiunile pentru profesori și principiile pedagogice. Este important de subliniat faptul că acest regulament oferă un cadru de referință pentru școli, dar acestea au autonomie pentru a-și configura PEB în cadrul proiectului lor școlar. Acest lucru a permis comunității să aibă aproape tot atâtea programe câte școli bilingve există. Pe de altă parte, Cantabria are PEB-uri organizate chiar din cadrul ministerului, cum ar fi Proiectul bilingv MEC-British Council, la care participă o școală din învățământul primar (EP) și o altă școală secundară (ESO).

Principalele caracteristici ale fiecărei etape educaționale, colectate în Barbero (2014), sunt următoarele:

- Educație preșcolară și învățământ primar (PEB):

Toți elevii încep PEB în a doua etapă a învățământului preșcolar cu o oră de limba engleză și două ore de conținut în limba engleză (distribuite în patru sau cinci perioade) pe săptămână. În învățământul primar, distribuția orelor crește în cadrul diferitelor etape, ajungând până la șase ore de limba engleză și până la trei ore de conținut în limba engleză în clasa a șasea (a se vedea Fig. 2). În aceste etape, se acordă prioritate predării de conținuturi la disciplinele Cunoașterea mediului natural, social și cultural, în timp ce școlilor nu li se permite să predea Limba și literatura spaniolă, Matematică și a doua limbă străină în limba engleză.

Etapa de învățământ	Ore de limba engleză	Materii de conținut (NLAs) în limba străină
Educație preșcolară		
Etapa a treia (5 ani)	1	2
Învățământul primar		

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Prima etapă	2,5	2
A doua etapă	3	2
A treia etapă	3	3
Total	9,5	9

Fig. 2 Numărul de ore de predare săptămânale în PEB în învățământul preșcolar și primar

- Educație secundară (PEB în engleză, franceză sau germană):

În această etapă, școlile oferă de obicei grupe bilingve și non-bilingve și, deși este normal ca fiecare școală să aibă o singură grupă bilingvă, ministerul a început să autorizeze două grupe bilingve, datorită creșterii cererii din partea familiilor. În fiecare an școlar se predau două materii NLA în limba străină. Ordinul stabilește că sunt excluse disciplinele Limba și literatura spaniolă și Limba străină. În plus, sarcina de predare se mărește cu două ore, de preferință după-amiaza, dintre care una poate fi dedicată NLA-urilor. În sfârșit, în programele neintegrate, elevii trebuie să studieze o a doua limbă străină în primii trei ani.

- Bacalaureat (PEB în engleză, franceză sau germană):

Această modalitate se adresează școlilor care au deja PEB în învățământul gimnazial și presupune o creștere de două ore de predare (de preferință după-amiaza) și până la două discipline NLA.

- PEB în formare profesională (PEB în limba engleză în ciclurile de studii medii și superioare):

Există, de asemenea, posibilitatea de a urma cursuri de formare profesională în regim bilingv. Pentru modulele de formare profesională intermediară este necesară autorizația ministerului, iar pentru modulele superioare, două materii de curs trebuie predate în limba engleză.

Nivelul de referință al competențelor pentru școli este prezentat în figura 3. Ordinul stabilește că aceste niveluri sunt considerate ca fiind orientative și că ritmul de predare-învățare se stabilește în funcție de fiecare context în parte.

Nivelul educațional	Nivelul CEFR
Învățământ primar	A2
Învățământ secundar	A2-B1
Bacalaureat	B1-B2

Fig. 3 Niveluri de orientare pentru fiecare etapă educațională în PEB. Sursa: ECD 123/2013

În plus, ministerul a promovat, încă de la începutul PEB, recunoașterea nivelului de competență într-o limbă străină în conformitate cu CEFR. Astfel, la finalul EP, nivelul A1 este recunoscut automat, iar nivelul A2 la finalul gimnaziului. Pe de altă parte, pentru o perioadă de timp, au fost efectuate teste standardizate

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

organizate chiar de minister, dar, în prezent, elevii înscriși în ultimul an de învățământ secundar care urmează un PEB pot susține gratuit, în cadrul Școlii Oficiale de Limbi Străine (EOI), testele de certificare a nivelului intermediar B1 pentru limba țintă a programului. De asemenea, elevii de liceu care urmează sau au urmat un PEB în limba germană sau franceză se pot înscrie și ei.

În ceea ce privește principiile pedagogice, PEB-urile utilizează metodologia CLIL, înțelegând ca: "utilizarea unei limbi străine ca vehicul de învățare a conținuturilor curriculare ale unui domeniu, disciplină sau modul, în același timp în care se consolidează învățarea unei limbi străine" (Guvernul din Cantabria, 2013, p. 9). Pe lângă metodologia CLIL, sunt promovate abordarea comunicativă, expunerea la situații reale de comunicare, utilizarea TIC și Portofoliul european al limbilor.

În ceea ce privește personalul didactic care participă la aceste programe, condițiile sunt stabilite în Ordinul ECD/109/2013, din 11 septembrie. Practic, cadrele didactice trebuie să certifice un nivel minim de B2 pentru a obține calificarea. De asemenea, școlile pot conta pe prezența asistentului de limbi străine, care împarte orele de predare cu profesorul responsabil de elevi.

Pe scurt, modelele din Cantabria și Andaluzia deja descrise prezintă similitudini în sensul că ambele promovează competența comunicativă prin învățarea unei limbi străine și utilizarea acesteia ca mijloc de învățare în discipline non-lingvistice și reprezintă două exemple de implementare a programelor bilingve în comunitățile spaniole monolingve.

1.3. ATITUDINEA FAMILIILOR ȘI A ELEVILOR FAȚĂ DE PREDAREA ȘI ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE ȘI FAȚĂ DE EDUCAȚIA BILINGVĂ

Când a fost introdus programul bilingv în Spania, puțini elevi și familii au decis să adere la acest tip de educație. Unul dintre principalele motive a fost lipsa de cunoștințe despre ceea ce presupunea programul sau despre modul în care urma să se dezvolte și, de asemenea, pentru că, la început, a existat concepția greșită că programul bilingv se adresa, într-un fel, elevilor cu performanțe și rezultate ridicate. Acest lucru a însemnat că, în general, am găsit grupe bilingve cu elevi foarte pregătiți, motivați să studieze, dornici să învețe și, prin urmare, cu un comportament foarte bun în timpul orelor. Situația opusă era din ce în ce mai frecventă în grupele non-bilingve, adică elevi demotivați, fără interes pentru studiu și cu comportamente disruptive, motiv pentru care multe familii și elevi au început să aleagă opțiunea învățământului bilingv nu atât din cauza importanței pe care o acordau bilingvismului sau învățării limbilor străine, cât pentru faptul că doreau să se regăsească în grupe în care, în general, nu existau conflicte sau comportamente proaste din partea elevilor. Pe de o parte, acest lucru a fost benefic, deoarece a fost începutul marii expansiuni a bilingvismului, dar, pe de altă parte, am început să găsim grupe bilingve în care nivelul de competență al elevilor în limba străină era din ce în ce mai divers și, pe alocuri, atât de scăzut încât era foarte dificil să se predea orele în întregime în limba străină.

Totuși, acesta nu este singurul motiv pentru care bilingvismul s-a extins. Fără îndoială, a crescut gradul de conștientizare a importanței bilingvismului atât din partea familiilor, cât și a elevilor. Învățarea unei a doua limbi străine vă oferă oportunități de îmbogățire personală la nivel cultural și de comunicare, dar este, de asemenea, un instrument esențial pentru a vă îmbunătăți cariera profesională pe piața muncii de astăzi. Generația din care face parte majoritatea familiilor elevilor noștri actuali a avut posibilitatea de a studia, fie la nivel de bază, fie la nivel superior și universitar, o oportunitate pe care părinții lor nu au avut-o. Din acest motiv, ei sunt conștienți de necesitatea studiilor și, în special, de necesitatea de a vorbi limbi străine pentru viitorul lor. De fapt, există multe familii care își expun copiii la o limbă străină încă de la o vârstă foarte fragedă, fie datorită accesului la desene animate, seriale, filme și cântece în versiune originală, fie prin înscrierea lor la academii private pentru învățarea limbilor străine.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Sistemul educațional spaniol a optat, de asemenea, pentru învățarea limbilor străine. În anii 1980 și 1990, elevii nu începeau să studieze o limbă străină până în clasa a VI-a din învățământul primar, elevii având vârsta de 11 ani. De-a lungul anilor și odată cu diversele reforme educaționale, acest lucru s-a schimbat, astfel încât, în prezent, elevii încep să învețe o limbă străină în învățământul preșcolar. În aceste etape educaționale timpurii, metodologia utilizată este, evident, foarte ludică. Limba este învățată într-un mod natural, prin jocuri și cântece și este exclusiv orală. Acesta este motivul pentru care, în prezent, familiile percep educația bilingvă ca fiind ceva normal, necesar și benefic pentru copiii lor. Din acest motiv, mulți decid să își certifice în mod privat nivelul de competență în limba străină prin intermediul unor entități private precum Cambridge sau Trinity sau prin intermediul EOI (Școli Oficiale de Limbi Străine), deoarece școlile primare și/sau secundare publice nu le oferă această opțiune. În ciuda acestui fapt, procentele de elevi cu un certificat de limbă sunt încă foarte scăzute dacă le comparăm cu datele din celelalte țări care au participat la cercetare, în special la nivelul B2.

Țara	B1	B2	C1	C2	Fără certificat
Spania	20.8%	6.9%	1.9%	0%	32.0%
Italia	23.7%	25.9%	3%	0%	33.3%
România	20.6%	28.2%	8.9%	1.6%	32.9%
Lituania	18.7%	11.5%	0.5%	1.1%	52.7%

Fig 4. Nivelul de certificare a elevilor într-o limbă străină. Informații extrase din cercetările efectuate în cadrul proiectului BiMo.

Nu putem uita, însă, că există întotdeauna un procent de familii și de elevi care nu manifestă niciun interes pentru educația bilingvă sau pentru studii în general. Pentru aceștia, învățământul bilingv este mai degrabă un obstacol în calea învățării decât un beneficiu, deoarece consideră că faptul că materia este predată în limba engleză sau într-o altă limbă străină le îngreunează însușirea unor conținuturi pe care le-ar putea învăța mai bine în cazul în care ar fi predate în limba maternă. În unele cazuri, această atitudine este atât de înrădăcinată încât elevii nici măcar nu încearcă să facă un efort la disciplinele bilingve și le abandonează, deși am spus deja că acestea sunt cazuri excepționale.

O altă problemă asociată în mod tradițional cu o eventuală reticență față de programele bilingve în anumite regiuni este creșterea numărului de ore de școală pe care acestea le implică, pe care familiile și elevii o percep adesea ca pe o situație inechitabilă față de restul elevilor și ca pe un efort mai mare care interferează uneori cu participarea la activități extracurriculare și chiar cu studiul muzicii și al artelor spectacolului. De asemenea, găsim familii care consideră insuficiente cerințele de calificare a profesorilor pentru predarea disciplinelor non-lingvistice într-o limbă străină, punând astfel sub semnul întrebării întregul sistem.

Pe de altă parte, în rândul familiilor care consideră bilingvismul și învățământul bilingv ca fiind ceva benefic pentru copiii lor, sunt multe cele care solicită o imersiune lingvistică mai reală, astfel încât numărul de materii care fac parte din programul bilingv să fie mărit, iar acestea să fie predate în întregime în limba engleză, în loc să fie limitate la 50% din conținutul cerut de lege. În plus, în rândul familiilor cele mai convinse de

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

beneficiile învățării limbilor străine, și din momentul în care predarea limbii engleze a fost normalizată, există un interes tot mai mare pentru achiziționarea unei a doua limbi străine, ca factor de diferențiere curriculară.

Aceste familii, în general, apreciază foarte mult munca depusă de profesorii bilingvi și sunt conștiente de munca suplimentară pe care o implică acest lucru pentru ei și de nevoile de formare pe care aceasta le presupune.

De asemenea, ele sunt conștiente de faptul că implementarea unui program bilingv implică nu numai o dezvoltare mai mare a competențelor, ci și susținerea și extinderea conținutului curricular al disciplinelor non-lingvistice. Aceasta reprezintă o schimbare semnificativă față de percepția bilingvismului de acum câțiva ani, întrucât, așa cum am precizat mai sus, unele reticențe față de acest program erau date de convingerea că predarea disciplinelor non-lingvistice într-o limbă străină se face în detrimentul dezvoltării conținuturilor acestora.

În cele din urmă, obținerea unui consens unanim în rândul elevilor și al familiilor cu privire la beneficiile programelor bilingve este probabil imposibilă. Nu există nicio îndoială că în ultimele decenii s-a făcut un efort semnificativ în Spania, atât de către instituții, cât și de către profesori, pentru a oferi o educație bilingvă de calitate, în care continuăm să facem progrese și să învățăm în continuare. Faptul că numărul elevilor care optează pentru acest tip de educație continuă să crească este o dovadă că suntem pe drumul cel bun și că implicarea elevilor și a familiilor este în creștere. Educația bilingvă este din ce în ce mai mult percepută de acestea din urmă ca o cerință esențială pentru o educație completă într-o societate globală, deși este încă departe de recunoașterea și acceptarea pe care o merită în țările vecine.

1.4. PERCEPȚIILE CADRELOR DIDACTICE PRIVIND BILINGVISMUL ȘI PREDAREA BILINGVĂ ÎN SPANIA ÎN VIITORUL APROPIAT

În ultimii ani, politicile educaționale din Spania s-au angajat în mod clar în favoarea sistemului de învățământ bilingv. Cu toate acestea, rezultatele lor sunt puse sub semnul întrebării. Aceasta este una dintre principalele cauze care au motivat realizarea acestei cercetări de către UNED.

La început, programul bilingv a fost foarte bine primit de către personalul didactic, deoarece aceștia au înțeles că ar putea reprezenta un mare progres în cariera lor profesională, precum și o oportunitate de îmbunătățire personală. Profesorii care au participat la programul bilingv din Andaluzia au avut inițial o reducere de program de o oră de predare pe săptămână pentru pregătirea materialelor, coordonarea cu alți colegi atât din propriul departament de predare, cât și din alte departamente ale școlii. De asemenea, profesorii s-au confruntat cu grupuri de elevi care au ales acest sistem bilingv în mod voluntar, deoarece, în școli, existau atât grupuri de elevi bilingvi, cât și non-bilingvi pentru fiecare nivel, cu care elevii bilingvi erau implicați în totalitate. Aceste măsuri au fost bine primite de comunitatea didactică și au făcut ca programul bilingv să se răspândească rapid în toată țara noastră.

Celor care au optat să se înscrie în programul bilingv li s-a cerut să dețină un certificat B2 în limba străină și să se angajeze să își actualizeze nivelul lingvistic și să utilizeze metodologiile inovatoare la clasă. După cum se poate observa în tabelul următor, în urma cercetării coordonate de UNED, personalul didactic spaniol a respectat acest angajament de formare, obținând cel mai mare procent de calificare la nivelul B2 dintre diferitele țări care au participat la această cercetare. Cu toate acestea, mulți nu au depășit această cerință minimă pentru a participa la programul bilingv, de aceea țara noastră are unul dintre cele mai mici procente la nivelul C1. Poate că acest lucru se datorează lipsei de timp a cadrelor didactice care au optat pentru această metodologie pentru a-și continua formarea, deoarece administrația le cerea treptat mai multă birocrație și elimina reducerea programului pe care îl aveau inițial. Trebuie să mai spunem că nu există un control periodic

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

al nivelului lingvistic al cadrelor didactice, deci nu este nevoie ca acestea, decât în mod voluntar, să își actualizeze nivelul lingvistic.

Țara	B1	B2	C1	C2
Spania	2.8%	44.7%	36.5%	15.9%
Italia	7.5%	33.3%	38.3%	20.8%
România	11.9%	26.7%	45.5%	15.8%
Lituania	16.5%	40.0%	30.6%	12.9%

Fig 5. Nivelul de certificare lingvistică a profesorilor într-o limbă străină. Proiectul BiMo.

De-a lungul anilor, așa cum am menționat anterior, excepțiile acordate la început s-au pierdut, lăsând loc la ceea ce am putea numi o standardizare a sistemului bilingv. Realitatea de astăzi este că această reducere de orar, atât de necesară pentru a putea pregăti practica didactică bilingvă și pentru a se coordona cu restul personalului didactic, precum și cu asistenții de conversație, a dispărut.

În ceea ce privește Cantabria, putem sublinia faptul că reducerile orelor de predare sunt menținute pentru profesorii care participă la un program bilingv. În școlile gimnaziale, de exemplu, profesorii au la dispoziție două ore complementare și o oră de predare pe săptămână pentru a se sincroniza cu restul cadrelor didactice și cu asistenții lingvistici. Acest lucru este foarte apreciat, deoarece facilitează și promovează munca în cooperare în cadrul programului.

În plus, în multe școli, elevii bilingvi, în special în etapa ESO, au doar opțiunea de învățământ bilingv, chiar și atunci când școala lor primară nu are implementat acest program. Atunci când școlile au ales să adopte bilingvismul, acestea și-au luat angajamentul că vor crește treptat oferta bilingvă până când 100% din grupe vor fi bilingve. Această disparitate a nivelurilor de cunoaștere a limbii engleze îngreunează foarte mult dezvoltarea procesului de predare-învățare.

Elevii care provin din școli primare non-bilingve tind să aibă mai multe posibilități de a nu atinge obiectivele minime la disciplinele predate în a doua limbă, deoarece, timp de ani de zile, au fost mai puțin expuși la limba străină, astfel încât le este foarte greu să urmărească desfășurarea obișnuită a unei ore într-o altă limbă. În multe școli, de fapt, se poate observa o corelație între elevii care provin din școli primare non bilingve și o rată ridicată de eșec școlar în cadrul programului bilingv, mai târziu, în școala secundară. Cu toate acestea, trebuie să spunem că o mare parte dintre acești elevi non-bilingvi tind să compenseze decalajul de nivel prin eforturi mari pentru a atinge nivelul necesar în cea de-a doua limbă, în general cu sprijinul academiilor private.

Merită să menționăm necesitatea deschiderii mai multor academii publice de EOI gestionate de comunitățile autonome, evitându-se astfel ca cei care doresc să învețe o limbă străină să fie nevoiți să se adreseze unor entități private, ceea ce poate însemna un mare efort economic din partea familiilor, în cazul elevilor, și din partea cadrelor didactice, în cazul în care acestea doresc să își îmbunătățească nivelul de limbă. În același sens, poate am putea sugera posibilitatea de a institui un sistem de evaluare în cadrul etapei publice de

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

învățământ ESO și post-obligatoriu care să permită obținerea unei certificări a nivelului de limbă, așa cum există în alte țări.

De asemenea, trebuie să adăugăm că, în special în Andaluzia, cele mai răspândite reclamații în rândul profesorilor bilingvi constau în ponderea mare pe care o constată în clasă și în orele puține pe care le au de obicei asistenții lingvistici. În ceea ce privește primul aspect, profesorii întâlnesc în mod normal grupe de 30 de elevi în medie pe clasă la nivelul liceului și până la 38 la bacalaureat. De asemenea, trebuie să ținem cont de faptul că unii dintre ei nu au frecventat învățământul bilingv în etapa de învățământ primar și că în toate grupele există, de obicei, un elev cu nevoi specifice de sprijin educațional (NEAE) care, în general, prezintă un nivel curricular foarte scăzut atât la limba străină, cât și la celelalte materii. Acest lucru agravează și mai mult situația, deoarece este o sarcină foarte complexă să poți oferi un tratament individualizat elevilor atunci când ai un procentaj atât de mare în clasă. Prin urmare, în aceste condiții, este de netăgăduit faptul că învățământul bilingv nu oferă elevilor calitatea pe care o promite programul.

În ceea ce privește asistenții lingvistici, constatăm că fiecare școală, în funcție de numărul de grupe, are de obicei doar unul sau doi asistenți a căror zi de lucru este foarte scurtă, aproximativ 12 ore pe săptămână. În condiții normale, elevii de liceu petrec doar una sau două ore pe săptămână cu asistenții lingvistici. Acest lucru, evident, contravine contextului de imersiune lingvistică pe care l-am putea realiza cu elevii noștri în clasă. Profesorii din programele bilingve nu dispun întotdeauna de instrumentele, resursele și timpul necesar pentru a-și putea actualiza nivelul de competență într-o limbă străină. Din acest motiv, asistenții devin instrumente fundamentale atât pentru ei, cât și pentru elevi. În plus, diversitatea originii asistenților generează o îmbogățire culturală și o mai bună cunoaștere a diferitelor tipuri de accente, culturi și tradiții din fiecare loc. Putem spune că asistenții îndeplinesc o sarcină extrem de benefică pentru elevi, deși ar fi necesar ca administrațiile să facă o investiție mai mare pentru a crește numărul acestora.

În ciuda tuturor celor de mai sus, trebuie să spunem că programul bilingv are multe beneficii pentru elevi, iar acest lucru îi încurajează pe profesori să continue să participe la acest tip de predare. Din ce în ce mai mult, găsim generații care termină etapa ESO cu o cunoaștere mai bună a unei limbi străine. Acest lucru se datorează atât efortului personal al elevilor, cât și muncii deosebite depuse de întregul corp profesoral pe parcursul diferitelor etape educaționale.

În plus, participarea la programe internaționale precum Erasmus+ a devenit un mare stimulent atât pentru profesori, cât și pentru elevi, deoarece, pe lângă nenumăratele beneficii culturale pe care le oferă, îi ajută să aibă mai multă încredere în comunicarea cu elevii din alte țări ale Uniunii Europene. Aceste schimburi favorizează crearea unui sentiment de comunitate în rândul cetățenilor statelor membre, pe lângă faptul că le oferă o viziune mai deschisă, mai tolerantă și mai egalitară. În cazul cadrelor didactice, acestea le oferă, de asemenea, o actualizare lingvistică și profesională prin intermediul diferitelor cursuri de formare și stagii de observație în străinătate.

1.5. CE AR TREBUI ÎMBUNĂTĂȚIT SAU SCHIMBAT ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV?

În urma investigației exhaustive efectuate de UNED în colaborare cu instituții de învățământ din Spania, Italia, România și Lituania, putem concluziona că există anumite componente atunci când vorbim despre educația bilingvă care sunt, de obicei, comune tuturor țărilor participante, în timp ce altele sunt exclusive pentru fiecare dintre ele.

În cazul Spaniei, participarea la programul educațional bilingv nu are alte beneficii pentru participanți decât satisfacția personală. Elevul încheie etapa cu un certificat eliberat de administrația de învățământ a comunității autonome, dar acesta nu are valabilitate oficială ca certificare a nivelului lingvistic atins. Prin

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

urmare, așa cum a fost deja sugerat, ar fi important să se reglementeze situația în acest sens, astfel încât certificarea obținută să fie cu adevărat utilă pentru elevi.

Pe de altă parte, programele bilingve implică un volum de muncă mai mare pentru profesori, deoarece aceștia trebuie să creeze materiale în două limbi, să își pregătească orele mai temeinic, deoarece vor folosi o limbă care nu este limba lor maternă, să se coordoneze cu restul profesorilor din programul bilingv, inclusiv cu profesorii L2, precum și să se actualizeze din punct de vedere lingvistic și metodologic. Cu toate acestea, toată această muncă suplimentară nu este compensată în niciun fel, nici din punct de vedere economic, nici prin reducerea programului de lucru. În consecință, profesorii își pierd uneori motivația și pot înceta să se mai instruiască sau să utilizeze materiale și activități inovatoare. Nici măcar faptul de a participa la proiecte precum Erasmus+, în care sunt investite atâtea ore din timpul lor liber, nu este recompensat.

Prin urmare, o măsură deosebit de benefică pentru cadrele didactice ar fi stabilirea unor ore de coordonare bilingvă în cadrul programului lor. Acest lucru ar permite existența unui spațiu în care profesorii diferitelor discipline care sunt integrate în învățământul bilingv ar putea împărtăși experiențe, resurse și chiar planifica activitatea într-un mod transversal și interdisciplinar. În momentul de față, atunci când au loc aceste întâlniri (dacă au loc), ele se desfășoară în afara orelor de lucru ale profesorilor, ceea ce înseamnă că depind de bunăvoința profesorilor, care trebuie să sacrifice o parte din timpul lor liber. Este de fapt greu de înțeles că astfel de întâlniri nu există atunci când metodologia CLIL este promovată chiar de către administrație. Este imposibil să se lucreze în mod interdisciplinar atunci când nu există întâlniri de coordonare care să favorizeze aceste practici. În plus, aceste reuniuni ar evidenția, de asemenea, importanța poziției coordonatorului bilingv, care ar putea stabili un contact mai strâns și mai direct cu grupul său de lucru.

De asemenea, nu putem uita nevoia de actualizare lingvistică a profesorilor bilingvi. Programul săptămânal al acestora ar trebui să includă o oră de formare continuă și de actualizare obligatorie, care ar putea fi realizată în colaborare cu asistenții lingvistici. Un control periodic al acestei actualizări ar putea fi chiar oportun pentru a garanta nivelul de competență al profesorilor de discipline bilingve și pentru a asigura o predare de calitate în cea de-a doua limbă.

În acest sens, EOI-urile care aparțin sistemului de învățământ public ar putea juca un rol esențial. Dacă ar fi create mai multe EOI, acestea ar putea supraveghea și realiza o astfel de actualizare lingvistică a personalului didactic. În plus, aceasta ar permite elevilor să aibă acces la studii publice într-o limbă străină, încurajându-i să obțină certificatul lingvistic la o vârstă fragedă.

În ceea ce privește materialele bilingve ale diferitelor discipline, trebuie să subliniem faptul că există puține resurse educaționale disponibile, iar cele câteva existente pe internet nu sunt întotdeauna ușor de găsit. Instituțiile administrative trebuie să creeze o bună bancă de resurse în care profesorii să poată găsi ceea ce au nevoie. Ar fi convenabil ca Ministerul Educației, împreună cu diferitele Direcții Regionale de Educație, să se angajeze în acest scop în crearea și producerea unor site-uri web mai simplificate și mai ușor de utilizat.

În ceea ce privește elevii, credem că ar putea fi foarte benefic dacă s-ar crea grupuri flexibile în funcție de competența lor lingvistică. Adică, la începutul fiecărui curs, elevii ar putea susține un test pentru a-și verifica cunoștințele de limbă străină. Încrederea lor ar crește, deoarece colegii lor de clasă ar avea un nivel similar de cunoaștere a limbii engleze, în timp ce nivelul lor de frustrare ar scădea, deoarece profesorii și-ar putea adapta mai bine practica de predare la nevoile lor lingvistice.

Am menționat mai sus că una dintre principalele nemulțumiri ale profesorilor bilingvi, în special în comunitatea andaluză, este numărul mare de elevi pe clasă, care poate ajunge până la 38 de elevi în clasele de bacalaureat și 33 în cele de liceu. Scăderea acestui număr de elevi ar fi, fără îndoială, o altă măsură care

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

ar avea un impact semnificativ asupra calității predării, deoarece, în acest fel, s-ar putea oferi o educație mai individualizată și o atenție mai reală față de diversitate. Clasele cu un număr de mai mic de 25 de elevi ar putea crește exponențial rezultatele obținute în învățământul bilingv. O astfel de atenție individualizată are mai multe șanse de a se realiza, de exemplu, în multe dintre clasele din Cantabria, unde numărul de elevi bilingvi pe clasă nu depășește, în multe cazuri, 20 de elevi.

La aceste măsuri, trebuie să adăugăm necesitatea de a avea mai mult personal nativ în clasele noastre. Asistenții lingvistici sunt esențiali și necesari pentru a transforma sălile noastre de clasă în spații de imersiune lingvistică reală. Din acest motiv, ar fi convenabil fie să creștem numărul de ore săptămânale care le sunt alocate, fie să creștem numărul de asistenți repartizați în fiecare școală. De asemenea, ar fi extrem de benefic dacă li s-ar permite să lucreze mai mult de doi ani în aceeași școală, care este în prezent perioada maximă pe care o pot rămâne în aceeași comunitate autonomă, fiind nevoiți să schimbe regiunea dacă doresc să continue să lucreze ca asistenți lingvistici. Permanența acestora ar genera o relație mai strânsă între asistenții lingvistici și elevi, o mai mare stabilitate și posibilitatea de a lucra cu aceștia pe termen mai lung.

Un alt aspect negativ pe care l-am menționat în ceea ce privește învățământul bilingv este faptul că o parte dintre elevii care se înscriu în programele bilingve de gimnaziu provin din școli primare care nu au beneficiat de învățământ bilingv pe parcursul întregii etape. În aceste cazuri, ar fi convenabil ca liceele bilingve să aibă obligația de a oferi atât programe bilingve, cât și non-bilingve, deoarece acesta este unul dintre principalele motive pentru care nivelul inegal de cunoaștere a limbii engleze în rândul elevilor noștri. Acest lucru ar putea fi foarte benefic pentru toți acei elevi care nu reușesc să își îmbunătățească cunoștințele de limba engleză și care, din acest motiv, eșuează adesea la materiile non-lingvistice. Faptul de a putea opta pentru o educație non-bilingvă ar putea fi benefic pentru aceștia, permițându-le să treacă de etapa învățământului secundar, reducând în același timp ratele de eșec școlar și de abandon școlar.

În concluzie, suntem conștienți de faptul că educația bilingvă este esențială pentru ca elevii noștri să reușească în lumea extrem de globalizată de astăzi. Cu toate acestea, autoritățile din domeniul învățământului trebuie să facă o reflecție profundă asupra sistemului de învățământ bilingv, astfel încât unele dintre ideile propuse de actorii direct implicați în acesta, adică profesori, elevi și familii, să poată fi colectate și implementate pentru a îmbunătăți substanțial rezultatele.

2. ITALIA

2.1. DESCRIEREA SOCIOLINGVISTICĂ A ITALIEI DIN PUNCT DE VEDERE GEOGRAFIC ȘI SOCIAL: LIMBI OFICIALE ȘI MINORITARE

2.1.1. ITALIANA - NAȘTEREA UNEI LIMBI COMUNE

Limba italiană vorbită astăzi este rezultatul unui lung proces evolutiv care a început în 1600, cu scopul de a identifica forma corectă a limbii care trebuia folosită, atât în scris, cât și în vorbit. Timp de multe secole, în Italia, oamenii cunoșteau și vorbeau doar dialectul lor regional și alte limbi străine, dar nu și un standard italian. Dialectul toscan, limba folosită de Dante Alighieri, Giovanni Boccaccio și Francesco Petrarca, poate fi considerat ca fiind baza limbii italiene.

Dezvoltarea acestei limbi nu a fost un proces simplu; acest lucru se datorează subdivizării Italiei în state guvernate de domenii străine înainte de unificarea Italiei în 1861. Când Italia a fost reunificată în 1861,

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

dialectul toscan a fost adoptat ca limbă oficială a țării. Putem spune că acest eveniment reprezintă primul pas real realizat pentru construirea unei limbi comune în Italia.

Un alt obstacol care a încetinit răspândirea și cunoașterea unei limbi comune a fost rata ridicată a analfabetismului. Nașterea Republicii Italiene și "Constituția Republicii Italiene" aferentă, care stabilește dreptul la educația de bază, televiziunea și transmisia de programe culturale, au avut un impact mai mare în unificarea limbii. Este suficient să știm că, în 1950, doar 20% din populația italiană vorbea fluent italiana în viața de zi cu zi.

De câteva decenii, limba italiană a devenit limba tuturor, mai ales în clasele mai puțin educate și în regiunile cu o prevalență istorică a dialectelor.

Răspândirea limbii italiene nu a eliminat aspectul multilingvistic tradițional al Italiei, niciun dialect nu a dispărut, nicio limbă minoritară nu a dispărut. Utilizarea paralelă a limbii italiene și a dialectelor constituie una dintre cele mai particulare trăsături ale întregii istorii lingvistice naționale. În ultimul sfert al secolului al XX-lea, elementul nou a fost reprezentat de limbile comunităților de imigranți, cunoscute și sub numele de minorități nou instalate.

2.1.2. DE LA ITALIANĂ ȘI DIALECTELE SALE LA LIMBI STRĂINE

În 2015, unele cercetări efectuate de ISTAT (Istituto Nazionale di Statistica - Institutul Național de Statistică) au estimat că 45,9% din populația cu vârsta de șase ani și peste (aproximativ 26 de milioane și 300 de mii de persoane) se exprimau în principal în limba italiană în familie și 32,2% atât în italiană, cât și în dialect. Pe de altă parte, doar 14% (8 milioane 69 de mii de persoane) foloseau cu preponderență dialectul.

Graficul reprezentat în [Figura 1](#) arată că aproximativ 78% din populația italiană vorbește în prezent în limba italiană, 14% vorbește numai și exclusiv dialectul și 6,9% utilizează numai o limbă străină. Aceste ultime date ne arată modul în care imigrația în Italia a dus la un procent semnificativ de limbi străine vorbite pe teritoriul italian.

După cel de-al Doilea Război Mondial și până în 1970, franceza a fost limba străină cel mai des predată în școlile publice. Abia mai târziu, limba engleză a devenit prima limbă străină studiată. În prezent, limba engleză este studiată ca principală limbă străină începând cu școala primară și până la liceu. În cei trei ani de școală secundară inferioară, pe lângă limba engleză, se predă și o limbă oficială a Uniunii Europene (franceză, spaniolă, germană).

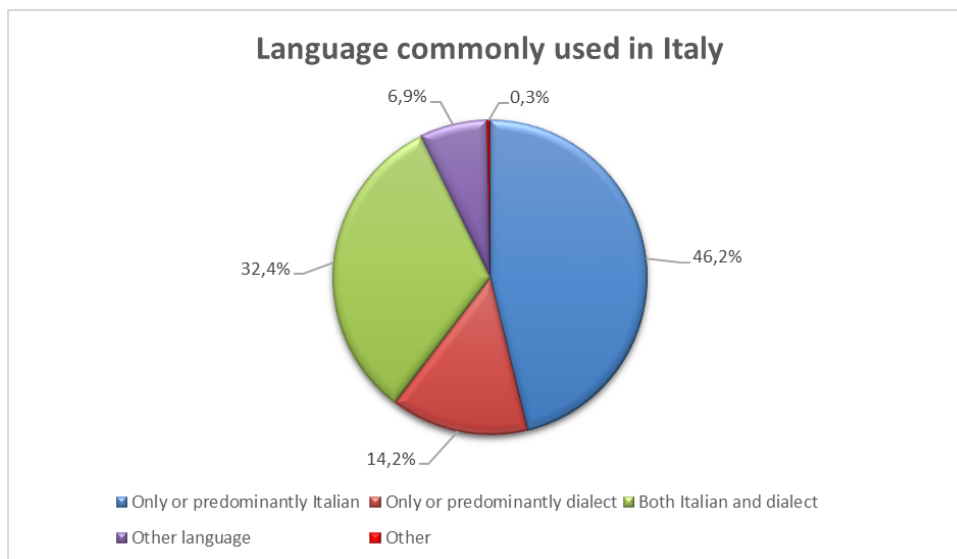

Figura 1

Același sondaj ISTAT oferă o informație utilă privind cunoașterea unei limbi străine în plus față de limba maternă (Figura 2). Aici se evidențiază faptul că doar 60,1% din populația italiană cunoaște cel puțin o limbă străină și că cele mai cunoscute limbi străine în Italia sunt în principal engleza și franceza.

Figura 2

Există mai mulți factori care pot afecta cunoașterea limbii italiene. În special următorii doi sunt cei care au fost analizați cu mai multă atenție: poziția geografică și nivelul de calificare personală deținut.

Studiul realizat cu privire la poziția geografică (Figura 3) arată că în sudul Italiei și pe insule este mult mai dificil să cunoști o a doua limbă. Distanța față de centrul zonei metropolitane și numărul de locuitori influențează, de asemenea, în mod negativ cunoașterea unei limbi străine. Dacă luăm în special în considerare limba engleză, datele din graficul de mai jos arată nivelul de cunoaștere a limbii engleze pe teritoriul italian.

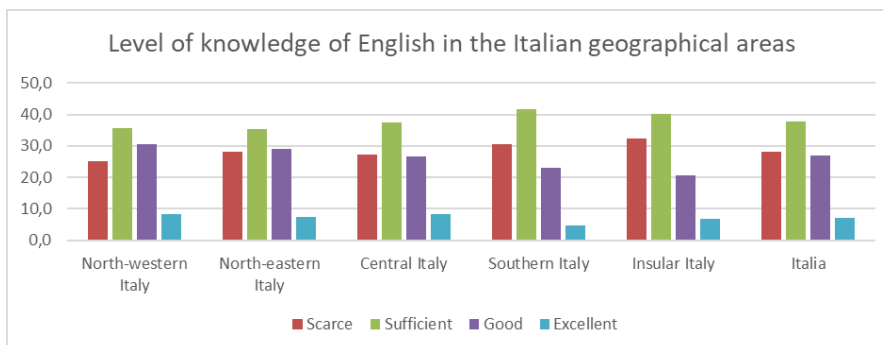

Figura 3

Comparând nivelul de cunoaștere a limbii engleze în Italia și nivelul de cunoaștere din diferitele zone geografice, se poate observa cu ușurință că atât nivelul scăzut cât și cel satisfăcător de cunoaștere sunt:

- mai mare decât media națională în sudul Italiei și în insule.
- sub media națională în nordul Italiei.
- în concordanță cu media pentru Italia Centrală.

Pe de altă parte, nivelurile Bun și Excelent sunt:

- sub media națională pentru sudul Italiei și insule.
- peste media națională pentru nordul Italiei.
- în conformitate cu media națională pentru Italia Centrală.

Studiul cunoașterii unei limbi străine în raport cu calificarea deținută (Figura 4) evidențiază faptul că, pe măsură ce calificarea deținută este mai mare, nivelul de cunoaștere a unei limbi străine este mai ridicat.

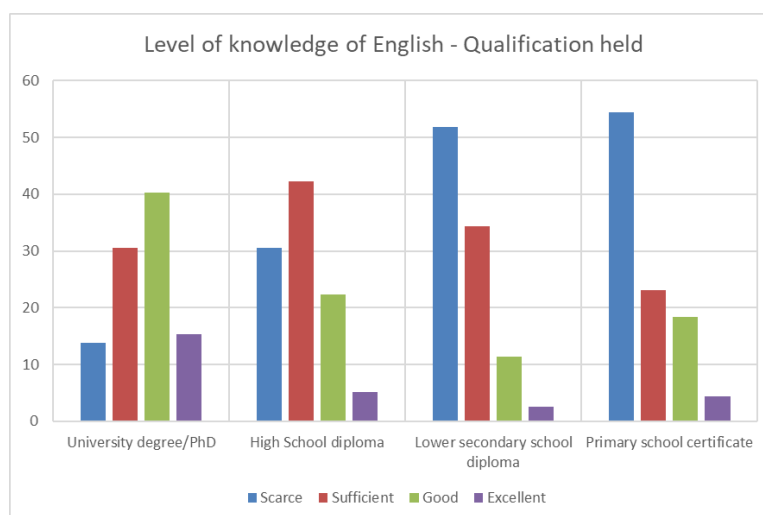

Figura 4

De asemenea, pentru această analiză, luăm în considerare cunoașterea limbii engleze. După cum se poate observa în grafic, cei care au un diplomă de școală primară sau gimnazială au, în principal, un nivel slab de cunoaștere a limbii engleze. Pe de altă parte, cei care au o diplomă sau un doctorat au un nivel excelent de cunoaștere a limbii engleze.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

În concluzie, sondajul arată care pot fi condițiile sau cauzele unui nivel scăzut de cunoaștere a unei limbi străine pe teritoriul italian. Inițial am evidențiat faptul că în Italia, utilizarea dialectelor a fost predominantă timp de mai multe secole și că, de-a lungul anilor și odată cu o mai mare educație și difuzare a limbii italiene, aceasta a prevalat și a devenit cea mai utilizată limbă. Prin urmare, în același mod, este necesar să se îmbunătățească și să se consolideze difuzarea unei a doua limbi pornind de la zonele geografice defavorizate și de la grupurile de populație care au o diploma de nivel mai redus.

2.2. PREZENTAREA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT, CU O ATENȚIE DEOSEBITĂ ACORDATĂ ÎNVĂȚĂRII LIMBILOR STRĂINE

2.2.1. SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN ITALIA

Sistemul de educație și formare profesională din Italia este organizat pe baza principiilor subsidiarității și autonomiei instituțiilor de învățământ. Statul are competență legislativă exclusivă în ceea ce privește "Normele generale privind educația" și stabilirea nivelurilor esențiale de servicii care trebuie garantate pe întreg teritoriul național. Regiunile au competențe specifice definite de stat și au competențe legislative concurente și exclusive în domeniul educației și în cel al educației și formării profesionale. Instituțiile de învățământ de stat dispun de autonomie didactică, organizatorică și de cercetare, de experimentare și dezvoltare.

Sistemul de învățământ este organizat după cum urmează:

De la zero la șase ani: sistem integrat neobligatoriu, cu o durată totală de șase ani, împărțit în:

- servicii educaționale pentru copii, gestionate de autoritățile locale, direct sau prin acorduri, sau de alte entități publice sau private, care primesc copii cu vârsta cuprinsă între trei și treizeci și șase de luni.
- grădiniță, care poate fi gestionată de stat, de autoritățile locale, direct sau prin acorduri, de alte entități publice sau private, care primește copii cu vârsta cuprinsă între trei și șase ani.

Primul ciclu al învățământului obligatoriu, cu o durată totală de opt ani, împărțit astfel:

- școala primară, cu o durată de cinci ani, pentru elevii cu vârste cuprinse între 6 și 11 ani.
- școala secundară inferioară, cu o durată de trei ani, pentru elevii cu vârste cuprinse între 11 și 14 ani.

Al doilea ciclu de învățământ, cu o durată totală de cinci ani, pentru elevii cu vârste cuprinse între 14 și 19 ani, împărțit în două tipuri de filiere:

- Licee.
- Institutele tehnice și institutele vocaționale.

Cursuri de educație și formare profesională (leFP) cu durata de trei și patru ani, la nivel regional, după primul ciclu de învățământ.

Învățământ superior cu diferite tipuri de parcursuri:

- cursuri de învățământ terțiar oferite de universități.
- cursuri de învățământ terțiar oferite de instituțiile AFAM (învățământ superior artistic, muzical și de dans).
- cursuri de formare terțiară profesionalizantă oferite de ITS (Institute tehnice superioare).

2.2.2. PREDAREA LIMBILOR STRĂINE ÎN SISTEMUL ȘCOLAR ITALIAN

De la adoptarea Legii 53/2003, Italia a introdus alfabetizarea în cel puțin o limbă străină a Uniunii Europene (engleza), pe lângă limba italiană, din primul an de școală primară până în ultimul an de școală secundară inferioară.

Curriculumul lingvistic al elevilor este construit între vârsta de 3 și 14 ani prin intermediul a două etape: clasa a cincea a școlii primare și încheierea școlii secundare inferioare. Fiecare dintre acestea corespunde unui nivel din Cadrul european de referință: A1 și, respectiv, A2 pentru limba engleză și A1 pentru cea de-a doua limbă comunitară începută în școala secundară inferioară.

La grădiniță nu se predă o limbă străină, dar orientările naționale invită la valorificarea mediilor multilingve în care trăiesc copiii.

În ceea ce privește ultima perioadă de doi ani a școlii obligatorii, de la 14 la 16 ani, Orientările naționale ale liceelor și ale institutelor tehnice sau profesionale identifică, ca și competență finală, utilizarea unei limbi străine în principalele scopuri comunicative și operaționale, dar fără a indica un anumit nivel.

Certificatul de "competențe de bază" pentru respectarea obligației de școlarizare corespunde utilizării unei limbi străine în principalele scopuri comunicative și operaționale la un nivel de bază, mediu sau avansat.

La 15 martie 2010, au fost emise "Regulamentele de reorganizare" a liceelor, a institutelor tehnice și a institutelor profesionale", împreună cu "Orientările naționale" pentru licee și orientările pentru institutele tehnice și profesionale. Pentru toate programele de învățământ secundar superior, nivelul B1 este prevăzut la sfârșitul perioadei de doi ani și nivelul B2 la sfârșitul ciclului de studii pentru prima limbă străină (în cele mai multe cazuri, engleza), iar pentru a doua limbă străină, nivelul final preconizat este B1. Acesta este nivelul care trebuie atins pentru cea de-a treia limbă în cadrul liceelor lingvistice și pentru cea de-a doua limbă în cadrul opțiunii socio-economice a liceelor de științe umaniste. Pentru aceste limbi există posibilitatea de a studia chineza, araba, rusa sau japoneza.

În licee, obligativitatea a două limbi străine este prevăzută doar în cadrul opțiunii "Economic și social" a Liceului de Științe Umaniste, în timp ce trei limbi străine sunt prevăzute în cadrul Liceelor Lingvistice.

Indicațiile prevăd dezvoltarea competenței lingvistico-comunicative și dezvoltarea competențelor legate de cultura țărilor în care se vorbește limba, deci nu doar literatură, ci și civilizație, cinematografie, muzică, artă etc. Abordarea comparativă a literaturilor și compararea diferitelor culturi este valorificată prin oportunități de contact și de schimb, cum ar fi vizite de studiu și sejururi, inclusiv stagii de formare individuală în Italia sau în străinătate.

În cadrul Institutelor Tehnice, prima limbă străină, al cărei studiu durează cinci ani, este limba engleză. Doar unele specializări din sectorul economic prevăd a doua limbă a Uniunii Europene, iar pentru ambele limbi străine se așteaptă ca elevul să învețe să utilizeze limbile de specialitate aferente filierelor de studiu pentru a interacționa în diferite domenii și contexte profesionale. După cum s-a menționat mai sus, acest lucru este valabil și pentru Institutele profesionale, unde a doua limbă străină este prevăzută doar pentru unele specializări din sectorul serviciilor.

În contextul învățământului secundar superior, trebuie menționat și EsaBac, o diplomă dublă înființată în contextul cooperării educaționale dintre Italia și Franța, cu un acord semnat în 2009. Prin acest acord, Franța

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

și Italia promovează în sistemul lor educațional un curs bilingv de trei ani în timpul celui de-al doilea ciclu de învățământ, care permite elevilor să obțină simultan certificatul de bacalaureat și diploma de liceu italian.

Parcursul EsaBac promovează o formare integrată bazată pe un studiu aprofundat al limbii și culturii țării partenere dintr-o perspectivă europeană și internațională. La finalul cursului, elevii ating un nivel de competență lingvistică egal cu nivelul B2. Calificarea poate fi obținută numai în școlile autorizate de minister. În prezent, secțiile EsaBac din Italia se află în 337 de școli distribuite pe întreg teritoriul țării.

Cu toate acestea, italiana ca a doua limbă (L2) este definită în cadrul Orientărilor (2014) pentru primirea și integrarea studenților străini. Orientările oferă școlilor sugestii pentru consolidarea diversității lingvistice, inclusiv predarea limbilor din afara UE, în vederea menținerii limbii materne a țării de origine.

Orientările identifică trei etape de învățare a limbii italiene, în care etapa inițială de învățare a limbii italiene L2, în principal pentru a comunica, corespunde nivelurilor A1 și A2 din Cadrul european comun de referință pentru limbi străine. Ca dovadă a importanței recunoscute a limbii italiene ca a doua limbă, trebuie amintit faptul că în prezent există și o clasă specială de tip concurs numită "Limba italiană pentru cei care învață o limbă străină", care pregătește profesorul care predă limba italiană celor care nu sunt vorbitori de limbă italiană.

Un alt sector al predării limbilor străine se referă la limbile minoritare. Din 1999, prin Legea nr. 482/99, localitățile teritoriale în care există comunități minoritare care vorbesc o altă limbă decât italiana au fost acceptate pentru a beneficia de protecție constituțională: "În punerea în aplicare a articolului 6 din Constituție și în armonie cu principiile generale stabilite de organizațiile europene și internaționale, Republica protejează limba și cultura populațiilor albaneză, catalană, germanică, greacă, slovenă și croată și a celor care vorbesc franceza, franco-provençală, friulană, ladină, occitană și sardă".

La grădiniță, utilizarea limbii minoritare este planificată în cadrul activităților educaționale. În școlile primare și în școlile secundare inferioare, utilizarea limbii minoritare este prevăzută ca instrument de predare, iar predarea limbii este, de asemenea, prevăzută în orarul curricular.

2.3 CLIL ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT ITALIAN

Termenul CLIL este acronimul de la Content and Language Integrated Learning (învățare integrată a conținutului și limbii). Este o metodologie care prevede predarea unei discipline într-o limbă străină pentru a încuraja atât dobândirea conținutului disciplinei, cât și învățarea limbii.

CLIL este o metodologie de predare care s-a dezvoltat în diverse țări europene începând cu mijlocul anilor 1990, când în Italia, datorită dezvoltării unor proiecte europene organizate de diverse instituții și universități, unele școli au inițiat predarea de conținuturi disciplinare într-o limbă străină. Italia a fost prima țară din Uniunea Europeană care a introdus în mod oficial CLIL în școala secundară superioară.

Legea 53 din 2003, care a reorganizat școala secundară superioară, și Regulamentul de punere în aplicare din 2010, au introdus predarea unei discipline non-lingvistice (DNL) într-o limbă străină în ultimul an al liceelor și al institutelor tehnice și a două discipline non-lingvistice în limbi străine în liceele lingvistice începând cu anul al treilea și al patrulea.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Legea 107 din 2015, articolul 7, definește ca obiective prioritare de formare "îmbunătățirea competențelor lingvistice, cu referire specială la limba italiană, precum și la limba engleză și la alte limbi ale Uniunii Europene, utilizând, de asemenea, metodologia de învățare integrată a limbilor de conținut".

În special, în liceele lingvistice, acest lucru se întâmplă începând cu începutul celei de-a doua perioade de doi ani, în timp ce din al doilea an al celei de-a doua perioade de doi ani este prevăzută ca disciplină obligatorie predarea unei discipline non-lingvistice într-o altă limbă străină.

Pe de altă parte, în institutele tehnice, în al cincilea an de studiu este prevăzută predarea unei materii în limba engleză, utilizând metodologia CLIL. Această alegere s-a născut pentru a îmbunătăți competențele lingvistice ale elevilor.

O cerință fundamentală pentru o aplicare utilă a metodologiei CLIL este ca profesorii să aibă competențe lingvistice și metodologice adecvate. Din acest motiv, ministerul a organizat un plan de formare lingvistică care prevede dobândirea nivelului C1 de cunoaștere a limbii și frecventarea a 20 de cursuri metodologice ECTS la universitate. Acest plan durează mai mulți ani pentru a fi finalizat. Prin urmare, Ministerul Educației a pus la dispoziția școlilor orientări și metode operaționale pentru introducerea treptată și flexibilă a predării unei învățări non-lingvistice într-o limbă străină conform metodologiei CLIL (Nota 240 din 16 ianuarie 2013 și Nota 4969 din 25 iulie 2014), cum ar fi colaborarea strânsă între profesorul CLIL și profesorul de limbă străină, cu scopul de a promova o sinergie de competențe.

2.4. ATITUDINEA PĂRINȚILOR ȘI A ELEVILOR FAȚĂ DE LIMBILE STRĂINE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV

2.4.1. INTRODUCERE

CLIL este un mediu de învățare care le cere elevilor să abordeze studiul unui subiect non-lingvistic folosind o limbă care nu este limba lor maternă. Cu toate acestea, introducerea acestei inovații metodologice în mediul pedagogic italian a provocat numeroase neînțelegeri care i-au determinat pe profesori, părinți și elevi să vorbească despre CLIL într-un mod foarte vag.

Diferența substanțială dintre CLIL și alte metodologii similare (de exemplu, Teaching Content Through English, Teaching English Through Content, Content-Based Language Teaching (CBLT) etc.) constă, prin urmare, în integrarea dintre componentele disciplinare și lingvistice care necesită aplicarea unor strategii didactice care pot încuraja în mod eficient crearea de noi cunoștințe și competențe care pot fi utilizate într-un context lingvistic străin.

Lecția de fizică sau de filosofie cu metodologia CLIL nu poate fi pur și simplu realizată într-o limbă străină, ci trebuie îmbogățită cu o serie de adaptări pedagogice care să țină cont de mijloacele de comunicare utilizate și de sarcina cognitivă impusă elevului în consecință. În cadrul unei lecții CLIL, deși nu este o lecție de limbă, codul de exprimare va reprezenta o piatră de temelie importantă pe baza căreia se vor desfășura activitățile didactice și un instrument de lucru pentru elevii care își vor vedea îmbunătățite competențele în limba străină. Aceasta este semnificația termenului CLIL acceptată de legislația italiană care introduce acest tip de predare în programele ministeriale.

2.4.2. METODE DE PREDARE ÎN PROCESUL DE PREDARE A LIMBILOR STRĂINE ÎN SISTEMUL ȘCOLAR ITALIAN

La câțiva ani de la introducerea CLIL în sistemul școlar italian, este din ce în ce mai necesară o reflecție asupra acestei practici didactice, pentru a prevedea noi căi sau pentru a schimba unele aspecte critice.

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

De asemenea, a fost important să se regândească fundamentul pedagogic și practicile de predare, concentrând întregul proces de formare pe elev, prin intermediul unor instrumente interactive care pot potența învățarea.

Pentru a îmbunătăți experimentarea, Ministerul Educației a implicat Institutul Național de Documentare, Inovare și Cercetare Educațională (INDIRE) pentru a valorifica experiențele semnificative ale modelului organizațional și educațional actual. Ținând cont de acest obiectiv, INDIRE și-a concentrat cercetările asupra rolului spațiului și timpului în procesul de predare și asupra predării care permite învățarea.

În continuare, principalele rezultate obținute în urma cercetării INDIRE, împărtășite cu părinții și elevii.

2.4.3. CLIL ȘI DEZBATEREA

Aceasta este o metodologie care favorizează confruntarea între elevi, care se angajează să susțină și să contracareze o temă propusă de profesor. Aceasta este o materie curriculară din lumea anglo-saxonă și se bazează pe învățarea prin cooperare și pe educația între egali nu doar între elevi, ci și între profesori și elevi. Acest model se bazează pe respectarea unor reguli foarte precise care trebuie urmate în prezentarea propriilor idei și este bine adaptat pentru a activa dinamica observației și a evaluării interne.

Unele școli au experimentat cu succes metodologia dezbaterii în cadrul lecțiilor CLIL, iar corelația cu metodologia CLIL este incontestabilă, în special pentru îmbunătățirea competențelor orale, deoarece elevii - concentrați pe apărarea sau contracararea unei afirmații - utilizează limba străină în contexte eficiente și, în același timp, promovează învățarea unor conținuturi specifice.

Metodologia dezbaterii se îmbină perfect cu afirmațiile lui Bernard A. Mohan, potrivit cărora metodologia CLIL nu face altceva decât să reflecte ceea ce se întâmplă în mod natural în cursul fiecărei interacțiuni verbale, în care există întotdeauna o formă de integrare între conținuturi și mijloace lingvistice.

2.4.4. CLIL ȘI FLIPPED CLASSROOM

Această metodologie este un model care a devenit foarte popular în ultimii ani în școlile italiene. Ideea de bază este că lecția reprezintă obiectul temei pentru acasă, în timp ce timpul petrecut în clasă este folosit pentru activități de colaborare, experiențe, dezbateri și ateliere de lucru. În acest context, profesorul își asumă rolul de mentor și de regizor al acțiunii pedagogice. Această abordare s-a prestat perfect pentru predarea CLIL, ceea ce a dus la o reînnoire totală a practicilor didactice zilnice, a mediului de predare și a materialelor: lecțiile se desfășoară în clasa multimedia, în laborator, cu utilizarea tehnologiilor, a conținuturilor didactice digitale și a resurselor educaționale deschise (OER). Este deosebit de utilă utilizarea de materiale video și materiale digitale în limbi străine preluate de pe site-uri și arhive specializate.

2.4.5. CLIL ȘI SĂLI DE LABORATOR PE DISCIPLINE

Ideea de bază rezultă din regândirea configurației tradiționale a spațiului de clasă, în care elevii își petrec majoritatea orelor de curs, în timp ce profesorii se succed pe rând. Astfel s-a născut "clasa laborator pe discipline", foarte răspândită în lumea anglo-saxonă, în care fiecărei discipline îi este atribuit un spațiu dedicat, cu echipamente, mobilier și software specifice.

Acest model se potrivește perfect cu metodologia CLIL, deoarece DNL își pot personaliza spațiul de lucru adaptându-l la o predare activă de tip laborator, pregătind mobilier, materiale, cărți, instrumente, dispozitive, softuri etc. Această organizare va facilita predarea conținuturilor disciplinare într-o limbă străină, cu atât mai

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

mult cu cât profilul profesorului DNL se caracterizează prin împletirea competențelor lingvistice, disciplinare și metodico-didactice, așa cum se arată în Ordinul 6 al Direcției Generale pentru Personalul Școlar MIUR din 16 aprilie 2012, care acordă atenție resurselor tehnologice și informatice.

2.4.6. REACȚIA DIN PARTEA FAMILIILOR ȘI A ELEVILOR

Din rezultatele chestionarului și ale interviurilor cu părinți din Italia (în vârstă medie de 50 de ani), 25% bărbați și 75% femei, observăm că doar 5,6% dintre familii au declarat că acasă se folosesc mai multe limbi străine. În ceea ce privește atitudinea părinților față de educația bilingvă, observăm că familiile italiene o consideră foarte utilă, dar există un procent important care o consideră mai stresantă decât în celelalte țări europene.

În ceea ce privește rezultatul chestionarului pentru elevii din Italia, elevii au în medie 18 ani, 62% sunt de sex masculin, 34% de sex feminin, iar 4% nu au răspuns. S-a observat același rezultat: ei consideră că învățământul bilingv este cu adevărat util, dar există un procent important care îl consideră mai stresant decât în alte țări europene, cu excepția Spaniei.

În ceea ce privește elevii, motivația în ceea ce privește educația bilingvă se află pe ultimele locuri în comparație cu celelalte țări europene, alături de Spania.

Prin analiza interviurilor realizate cu părinții elevilor care au folosit metodologiile de predare CLIL, a fost posibil să se constate următoarele:

- eficacitatea CLIL în învățarea conținutului.
- eficacitatea CLIL în învățarea limbilor străine.
- percepția valorii adăugate a abordării CLIL de către familiile elevilor.

2.4.7. EFICACITATEA CLIL ÎN ÎNVĂȚAREA CONȚINUTULUI

Pentru familii, ar fi util dacă multe, sau chiar toate disciplinele ar putea fi implicate și predate folosind metodologia CLIL, de la științe umaniste la discipline matematico-științifice. Există o conștientizare a faptului că științele umaniste necesită, în general, o cunoaștere mai profundă a limbii străine, pentru a fi transmise în mod adecvat, evitându-se eliminarea unor nuanțe semnificative de sens în scopul transmiterii conținutului. În cazul disciplinelor științifico-matematice și tehnico-practice, care au un limbaj în general mai sec și mai limitat, este evident că acestea necesită o cunoaștere lingvistică mai puțin elaborată.

Părinții evidențiază aspectul pozitiv al metodologiei CLIL, deoarece este capabilă să capteze atenția și imaginația, stimulând abilitățile cognitive și lingvistice în scopul învățării conținuturilor disciplinelor implicate. Părinții și elevii consideră că este foarte importantă reproiectarea curriculumului școlar prin integrarea temelor interdisciplinare. Părinții văd, în utilizarea CLIL, un proces care poate stimula - la copiii lor - abilitățile și procesele mentale legate de cunoaștere, cum ar fi atenția, memoria, judecata și evaluarea, raționamentul și calculul, rezolvarea de probleme, înțelegerea și producerea de conținuturi disciplinare.

2.4.8 EFICACITATEA CLIL ÎN ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE

Părinții elevilor care folosesc metodologia CLIL consideră că această metodologie este un succes absolut, deoarece se mărește numărul de ore în care elevul de la școală poate asculta texte într-o limbă străină, folosind și orele dedicate disciplinelor non-lingvistice, pentru a oferi oportunități suplimentare de ascultare și interacțiune într-o limbă străină. Utilizarea formelor de limbaj - cele legate de imaginile și videoclipurile

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

prezente pe rețelele de socializare - foarte frecvente în rândul tinerilor, este considerată un vehicul important pentru comunicarea acestora.

Atât pentru părinți, cât și pentru copiii lor, utilizarea unei limbi străine pentru a dobândi conținuturi disciplinare non-lingvistice le permite acestora să învețe să folosească limba străină mai des și mai corect. Există o opinie larg răspândită în rândul părinților conform căreia metodologia CLIL îmbunătățește competențele lingvistice și de comunicare orală. Familiile au putut verifica, de asemenea, că metodologia CLIL trezește noi interese la copiii lor și dezvoltă o mentalitate multilingvă - deschisă - oferindu-le oportunități noi și concrete. Studiarea aceluiași conținut din perspective diferite permite, de asemenea, întotdeauna din punctul de vedere al părinților, un contact mai larg cu conținuturile și cu limba străină.

2.4.9. PERCEPȚIA VALORII ADĂUGATE A ABORDĂRII CLIL DE CĂTRE FAMILIILE ELEVILOR

Famiile sunt conștiente de faptul că societățile se schimbă rapid, în special în Europa, unde schimbările au fost produse de procesele de integrare și de impactul globalizării și al informatizării. În plus, părinții percep schimbarea viziunii asupra lumii, care o transformă într-un loc mai restrâns și în care capacitatea de a vorbi mai multe limbi devine din ce în ce mai evidentă ca fiind un avantaj.

Tocmai în contextul acestei realități în continuă schimbare, familiile consideră că învățarea limbilor străine este un factor predominant în educația copiilor lor, precum și un interes deosebit pentru CLIL.

Atât părinții, cât și elevii sunt din ce în ce mai conștienți de faptul că promovarea multilingvismului, adică învățarea altor limbi decât cea proprie, va aduce beneficii sociale, economice, culturale și chiar ecologice. Datorită CLIL, familiile văd în copiii lor oportunitatea de a-și dezvolta competențele lingvistice, ceea ce este benefic pentru viața lor prezentă și viitoare.

2.5. REFLECȚIE ASUPRA PERCEPȚIILOR PROFESORILOR PRIVIND BILINGVISMUL ȘI EDUCAȚIA BILINGVĂ ÎN ITALIA ÎN VIITORUL APROPIAT

Conform rezultatelor chestionarului și ale interviurilor cu profesorii din Italia, vârsta medie a fost de 49 de ani, 33% fiind bărbați, 66% femei și 1% nu au răspuns. Din rezultate se poate observa că profesorii consideră educația bilingvă cu adevărat "frumoasă" sau "importantă", dar procentul de profesori care o consideră cu adevărat "necesară" este cel mai mic din Europa. Pe de altă parte, și procentul celor care o consideră stresantă este unul dintre cele mai scăzute din Europa.

În ceea ce privește percepția cadrelor didactice cu privire la competența lor profesională pentru educația bilingvă, putem spune că Italia se află pe ultimul loc între țările europene incluse în sondaj.

După compararea interviurilor realizate cu profesorii, se poate spune că percepția profesorilor italieni asupra bilingvismului nu este pozitivă. Potrivit acestora, conștientizarea importanței vorbirii unei limbi străine nu este resimțită de către diferiți parteneri care ar trebui să creadă mai întâi și să contribuie apoi la cultura unei societăți bilingve.

Cu toate acestea, profesorii se angajează să promoveze bilingvismul ca un element foarte important în dezvoltarea competențelor elevilor și în sensibilizarea elevilor, părinților, directorilor și instituțiilor. Următoarele observații principale au reieșit din interviurile lor.

2.5.1. PERCEPȚIILE CADRELOR DIDACTICE CU PRIVIRE LA CONȘTIENȚIZAREA DE CĂTRE ELEVII A IMPORTANȚEI BILINGVISMULUI ȘI A EDUCAȚIEI BILINGVE

Interviurile realizate au permis înțelegerea nevoilor diferite în funcție de tipul de educație pe care îl urmează elevii.

Școlile profesionale se concentrează în principal pe competențele practice. Potrivit profesorilor, în aceste școli este foarte dificil să se promoveze conștientizarea unei comunități bilingve. Acest lucru se întâmplă din mai multe motive: în primul rând, elevii nu sunt foarte pasionați de procesul de învățare, ei învață prin practică. În consecință, profesorii au puține strategii pentru a preda o limbă străină. În plus, se întâmplă adesea ca în fiecare clasă să existe elevi din țări diferite. Acest lucru face ca procesul de învățare să fie mai complex, deoarece profesorii trebuie să încerce să îi aducă pe aproape toți la un nivel comun, în primul rând în limba principală, pentru a-i ajuta să fie pregătiți pentru muncă.

Dimpotrivă, în școlile tehnice sau în licee, elevii sunt mult mai motivați să învețe o a doua limbă. Aceasta este o parte integrată a procesului lor de învățare continuă și, an de an, ei se perfecționează din ce în ce mai mult. Acești elevi au o motivație internă de a învăța, deoarece este strict legată de obiectivele lor viitoare. Trebuie spus că, uneori, așteptările acestor elevi nu se potrivesc cu răspunsul educațional.

2.5.2. PERCEPȚIILE CADRELOR DIDACTICE CU PRIVIRE LA CONȘTIENȚIZAREA DE CĂTRE PĂRINȚII A IMPORTANȚEI BILINGVISMULUI ȘI A EDUCAȚIEI BILINGVE

Din păcate, după o analiză globală a datelor, se poate spune că, pe de o parte, familiile cu un nivel de educație mai ridicat urmăresc să le ofere copiilor lor un nivel bun de educație și au multe așteptări de la educația pe care o primesc copiii lor. Pe de altă parte, cadrele didactice au susținut că rareori părinții au dorit să afle mai multe despre modulele CLIL organizate pentru a consolida competențele în domeniul limbilor străine. Ei sunt interesați în principal de evaluare și de rezultatele obținute de copiii lor.

Nivelul de conștientizare se schimbă complet în cazul acelor părinți ai căror copii frecventează școli profesionale. Această țintă este adesea foarte modestă și pragmatică. Ei vor să știe în principal dacă au trecut sau nu anul școlar.

2.5.3. PERCEPȚIILE CADRELOR DIDACTICE CU PRIVIRE LA CONȘTIENȚIZAREA DE CĂTRE DIRECTORII ȘI INSTITUȚII A IMPORTANȚEI BILINGVISMULUI ȘI A EDUCAȚIEI BILINGVE

În ceea ce privește lumea instituțională, profesorii consideră că nici directorii de școli și nici Ministerul Educației Publice nu promovează suficient de mult importanța bilingvismului.

În general, profesorii se simt singuri în obiectivul lor; conștientizarea importanței de a vorbi, de a înțelege, de a comunica atât conținuturi tehnice, cât și informații cotidiene trece prin convingerea lor personală fermă și prin efortul lor personal.

Cadrele didactice ar avea nevoie de mai multe resurse umane pentru a face activități în grupuri mici, de mai multe dispozitive, de mai multă formare pentru a deveni din ce în ce mai pricepuți în predarea conținuturilor într-o limbă străină.

În plus, proiecte precum Erasmus, atât pentru elevi, cât și pentru profesori, ar trebui să fie mai mult sponsorizate și susținute.

2.5.4. CONCLUZIE FINALĂ

Din descrierea de mai sus, este clar că profesorii au o stare de spirit opusă. Pe de o parte, ei sunt conștienți de faptul că această cultură a educației bilingve depinde în principal de efortul lor personal, deoarece nu primesc niciun feedback din partea familiilor, prea puțin feedback din partea elevilor și doar un răspuns birocratic și diplomatic din partea instituțiilor de care ar trebui să fie mult mai susținuți.

Pe de altă parte, profesorii nu renunță; ei cred în importanța învățării unei limbi străine, deoarece acest lucru îi responsabilizează tot mai mult pe elevii lor. Potrivit profesorilor, această abilitate le permite elevilor să devină oameni și mai buni, deoarece învață să se asculte unii pe alții, să aprecieze diferențele și să își relativizeze experiențele. Fără îndoială: bilingvismul nu presupune doar să vorbești o a doua limbă.

2.6. CE AR TREBUI ÎMBUNĂTĂȚIT SAU SCHIMBAT ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL BILINGV?

Este cunoscut faptul că elevii italieni, deși studiază limba engleză timp de cel puțin 13 ani (de la școala primară la liceu), nu obțin rezultate medii, în special în ceea ce privește exprimarea orală. Având în vedere că abilitățile de bază sunt patru: ascultare, vorbire, citire și scriere, încă în multe cazuri școala italiană se bazează în principal pe scrierea gramaticii și pe studiul prin intermediul textelor, acordând adesea puțină atenție exprimării orale.

Referindu-ne la cazul școlilor tehnice și profesionale, orele dedicate limbii străine pe săptămână sunt puține (cel mult trei), iar acestea sunt și mai puțin eficiente în cazul în care clasele sunt foarte numeroase, uneori până la treizeci de elevi. În plus, laboratoarele de limbi străine sunt rareori disponibile și, în acest context, este dificil pentru copii să dobândească competențe adecvate de ascultare și exprimare orală. Rezultatul este că, la examenele finale de stat de la liceu, interviul în limba engleză se dovedește adesea a fi unul dintre cele mai problematice aspecte pentru un număr semnificativ de elevi.

În ceea ce privește metodologia specifică CLIL, pot fi evidențiate două probleme majore: una este pregătirea inadecvată a elevilor pentru a urma un curs de disciplină tehnică în limba engleză din cauza problemelor menționate mai sus; a doua se referă la formarea profesorilor care, la rândul lor, dacă predau alte discipline, rareori vor avea un nivel de engleză care să le permită să cunoască fluent conținutul disciplinei lor în limba străină.

Chiar și sistemul de certificare (ar fi necesar un nivel C1), este uneori prea blând în recunoașterea competențelor unor profesori care, în realitate, nu au de fapt competențele concrete pentru a preda materia în limba respectivă.

Programele bilingve sunt probabil foarte greu de implementat, din cauza numeroaselor constrângeri în care funcționează școala, dar ar fi esențial să se mărească numărul de ore disponibile pentru predarea unei materii într-o a doua limbă. Școlile ar trebui să dispună de mai multe laboratoare de limbi străine și de posibilitatea ca elevii să efectueze perioade de studiu în străinătate. În timpul lecțiilor CLIL, ar fi de dorit ca profesorul disciplinei și un profesor de limbi străine să fie prezenți simultan. Astfel, s-ar putea obține o îmbunătățire a învățării materiei curriculare și a limbii străine.

Cu siguranță, cea mai importantă măsură necesară pentru a îmbunătăți sau schimba învățământul bilingv este ca Guvernul național să se ocupe rapid de această situație, oferind cursuri reale de formare lingvistică tuturor cadrelor didactice. În plus, ar trebui implementată o politică reală de schimbare a sistemului școlar, care să includă o ajustare reală a pregătirii lingvistice a elevilor și a programelor școlare, așa cum este necesar în prezent.

BIBLIOGRAFIE

- [1] ÁVILA, ANA. IDIOMAS Y DIALECTOS QUE SE HABLAN EN ESPAÑA: ALGUNOS EN PELIGRO DE EXTINCIÓN SEGÚN LA UNESCO. 2022. RETRIEVED FROM [HTTPS://WWW.BUSINESSINSIDER.ES/IDIOMAS-DIALECTOS-HABLAN-ESPANA-1008167](https://www.businessinsider.es/idiomas-dialectos-hablan-espana-1008167)
- [2] BARBERO ANDRÉS, J. "PROGRAMAS DE EDUCACIÓN BILINGÜE EN CANTABRIA: LA MEDIACIÓN DE LAS LENGUAS EXTRANJERAS EN UN NUEVO ESCENARIO EDUCATIVO" [EN LÍNEA]. CABÁS: REVISTA DEL CENTRO DE RECURSOS, INTERPRETACIÓN Y ESTUDIOS EN MATERIA EDUCATIVA (CRIEME) DE LA CONSEJERÍA DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE DEL GOBIERNO DE CANTABRIA. SANTANDER, CONSEJERÍA DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE DEL GOBIERNO DE CANTABRIA, 2014, 40-70.
- [3] CONSEJO DE EUROPA: COMITÉ DE MINISTROS, CARTA EUROPEA DE LAS LENGUAS REGIONALES O MINORITARIAS: APLICACIÓN DE LA CARTA EN ESPAÑA, SEGUNDO CICLO DE SUPERVISIÓN, 11 DICIEMBRE 2008, ECRML (2008) 5, RETRIEVED FROM [HTTPS://WWW.REFWORLD.ORG/ES/DOCID/494112862.HTML](https://www.refworld.org/es/docid/494112862.html)
- [4] GIMENO MENÉNDEZ, F. "HISTORIA DE LA DIALECTOLOGÍA Y SOCIOLINGÜÍSTICA ESPAÑOLAS". BIBLIOTECA VIRTUAL MIGUEL DE CERVANTES. ALICANTE, 2016.
- [5] "GUÍA INFORMATIVA PARA CENTROS DE ENSEÑANZA BILINGÜE". 2ª EDICIÓN. CONSEJERÍA DE EDUCACIÓN DE LA JUNTA DE ANDALUCÍA. 2013.
- [6] LOMCE. LEY ORGÁNICA 8/2013, DE 9 DE DICIEMBRE, PARA LA MEJORA DE LA CALIDAD EDUCATIVA.
- [7] LOMLOE. LEY ORGÁNICA 3/2020, DE 29 DE DICIEMBRE, POR LA QUE SE MODIFICA LA LEY ORGÁNICA 2/2006, DE 3 DE MAYO, DE EDUCACIÓN. BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO, 340, DE 30 DE DICIEMBRE DE 2020, 122868-122953.
- [8] ORDEN DE 28 DE JUNIO DE 2011, POR LA QUE SE REGULA LA ENSEÑANZA BILINGÜE EN LOS CENTROS DOCENTES DE LA COMUNIDAD AUTÓNOMA DE ANDALUCÍA
- [9] ORDEN ECD/109/2013, DE 11 DE SEPTIEMBRE, QUE REGULA LA ACREDITACIÓN DE LA COMPETENCIA COMUNICATIVA EN LOS IDIOMAS ALEMÁN, FRANCÉS E INGLÉS DEL PROFESORADO DE LOS CUERPOS DE CATEDRÁTICOS Y PROFESORES DE ENSEÑANZA SECUNDARIA, DE PROFESORES TÉCNICOS DE FORMACIÓN PROFESIONAL Y DEL CUERPO DE MAESTROS EN LA COMUNIDAD AUTÓNOMA DE CANTABRIA (BOC DE 20 DE SEPTIEMBRE).
- [10] ORDEN ECD/123/2013, DE 18 DE NOVIEMBRE, QUE REGULA LOS PROGRAMAS DE EDUCACIÓN BILINGÜE EN LOS CENTROS DOCENTES DE LA COMUNIDAD AUTÓNOMA DE CANTABRIA (BOC DE 3 DE DICIEMBRE).
- [11] INSTRUCCIÓN 12/2021 DE 15 DE JULIO DE 2021 SOBRE LA ORGANIZACIÓN Y FUNCIONAMIENTO DE LA ENSEÑANZA BILINGÜE PARA EL CURSO 2021-2022.
- [12] DE RENZO, F. «PER UN'ANALISI DELLA SITUAZIONE SOCIOLINGUISTICA DELL'ITALIA CONTEMPORANEA. ITALIANO, DIALETTI E ALTRE LINGUE,» ITALICA VOL. 85, NO. 1 (SPRING, 2008),, PP. 44-62, 2008.
- [13] «STORIA DELLA LINGUA ITALIANA,» [ONLINE]. RETRIEVED FROM: [HTTPS://WWW.EUROPASSITALIAN.COM/IT/RISORSE-GRATUITE/STORIA-LINGUA-ITALIANA](https://www.europassitalian.com/it/risorse-gratuite/storia-lingua-italiana)
- [14] ISTAT, «I CITTADINI E IL TEMPO LIBERO,» ISTAT, 2015.
- [15] SISTEMA EDUCATIVO DI ISTRUZIONE E FORMAZIONE, SITO UFFICIALE MIUR, RETRIEVED FROM [HTTPS://WWW.MIUR.GOV.IT/SISTEMA-EDUCATIVO-DI-ISTRUZIONE-E-FORMAZIONE](https://www.miur.gov.it/sistema-educativo-di-istruzione-e-formazione)
- [16] KEY FEATURES OF THE EDUCATION SYSTEM, EURYDICE, NATIONAL EDUCATIONAL SYSTEMS, ITALY, RETRIEVED FROM [HTTPS://EACEA.EC.EUROPA.EU/NATIONAL-POLICIES/EURYDICE/CONTENT/ITALY_EN](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/italy_en)
- [17] SACCARDO, D., LA POLITICA LINGUISTICA NELLA SCUOLA ITALIANA, IN "LE LINGUE IN ITALIA, LE LINGUE IN EUROPA: DOVE SIAMO, DOVE ANDIAMO", MIUR, 2016, RETRIEVED FROM <https://edizionifoscari.unive.it/it/edizioni/libri/978-88-6969-073-0/la-politica-linguistica-nella-scuola-italiana>
- [18] ESABAC, SITO UFFICIALE MIUR, RETRIEVED FROM [HTTPS://WWW.MIUR.GOV.IT/ESABAC](https://www.miur.gov.it/esabac)
- [19] CLIL, SITO UFFICIALE MIUR, RETRIEVED FROM [HTTPS://WWW.MIUR.GOV.IT/CLIL1](https://www.miur.gov.it/clil1)
- [20] LEGGE 28 MARZO 2003, N. 53 - GAZZETTA UFFICIALE
- [21] MOVIMENTO DELLE AVANGUARDIE EDUCATIVE, RETRIEVED FROM [HTTPS://INNOVAZIONE.INDIRE.IT/AVANGUARDIEEDUCATIVE](https://innovazione.indire.it/avanguardieeducative)
- [22] MOHAN, B. A. (1986), LANGUAGE AND CONTENT, READING, MA, ADDISON-WESLEY
- [23] LEGGE 482/99, RETRIEVED FROM [HTTPS://WWW.GAZZETTAUFFICIALE.IT/ELI/ID/1999/12/20/099G0557/SG](https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/1999/12/20/099G0557/sg)
- [24] LEGGE 53/2003, RETRIEVED FROM [HTTPS://WWW.GAZZETTAUFFICIALE.IT/ELI/ID/2003/04/02/003G0065/SG](https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2003/04/02/003G0065/sg)
- [25] LEGGE107/2015, RETRIEVED FROM [HTTPS://WWW.GAZZETTAUFFICIALE.IT/ELI/ID/2015/07/15/15G00122/SG](https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2015/07/15/15G00122/sg)

BILINGUALISM IN
MONOLINGUAL CONTEXTS

Project Number: 2020-1-ES01-KA201-081917

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.